

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

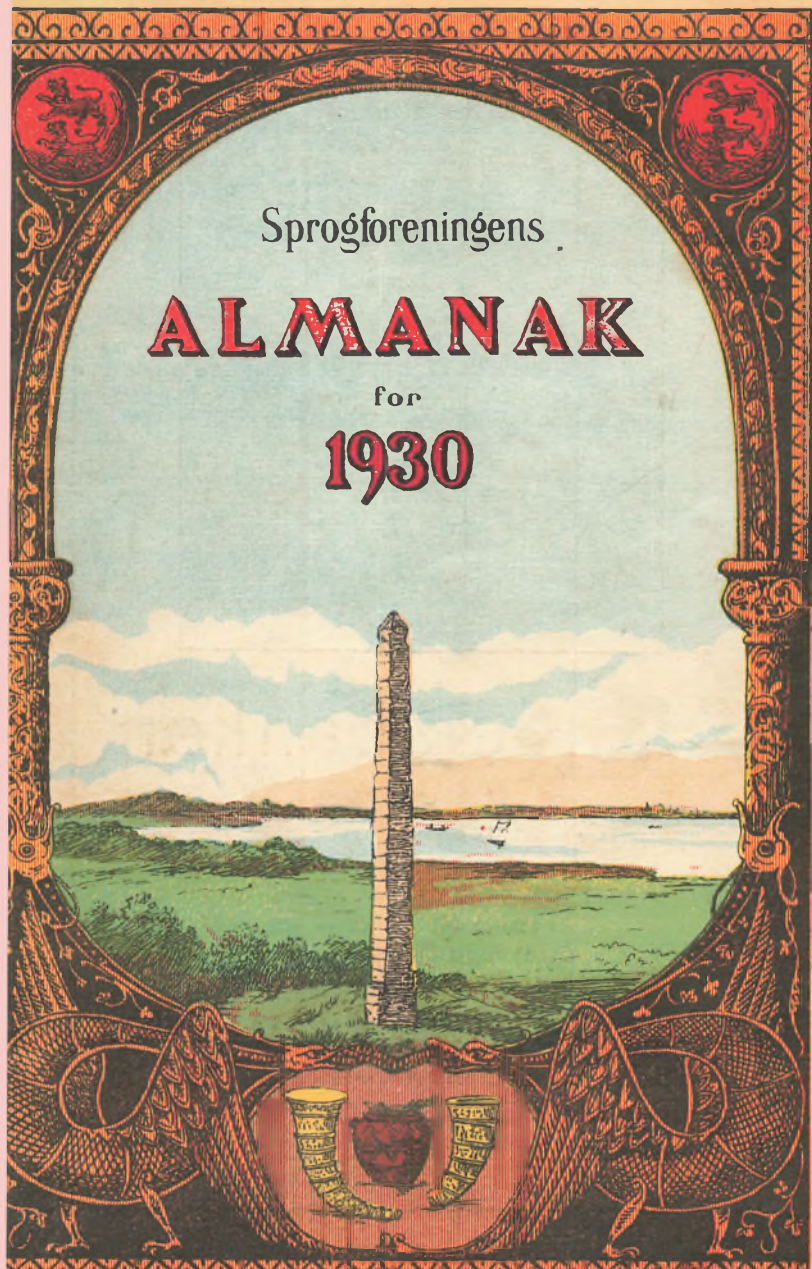
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens

ALMANAK

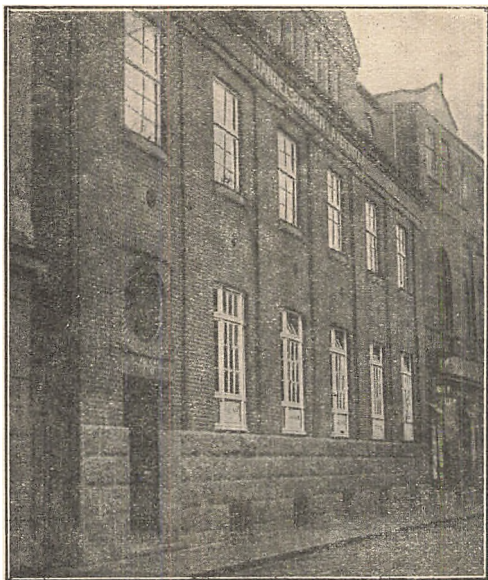
for

1930

Udgivet af Sprogforeningen

Danskernes Historie Online
Danske Sprogforskeres Bibliotek

Handelsbanken

Aabenraa

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank .

— Stiftet 1873 —

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag 9 · 1

Telefoner 401 — 402 — 403

med Omstilling til samtlige Afdelinger.

Kontorer i

Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjørdkær og Hellevad.

Aktiekapital og Reserver ialt ca. 81 Mill. Kr.
tjener til Sikkerhed for Indskud.

— Alle Bankforretninger udføres. —

Sprogforeningens
A l m a n a k

for

• • **1930** • •

37. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen og G. Rud.

København.
Trykt i „Højmbald“s Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1930.

Siden Indførelsen af den Julianiske Kalender	1975
" " " " Gregorianiske "	348
" " " " forbedrede "	217
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	490
" Amerikas Opdagelse	438
" Reformationens Begyndelse	413
" den oldenborgske Stamme's Tronbestigelse	482
" den lutherske	66
" Kong Christian d. X. "	18
" Verdenskrigens Udbrud	16

Formørkelser i Aaret 1930.

1) Partiel Maaneformørkelse den 13. April, nylig i Danmark.

2) Ringformet-total Solformørkelse den 28. April, i Danmark kun synlig paa Færøerne og i Grønland. Den ses som partiel Formørkelse i den nordøstlige Del af Asien, i den nordlige Del af det Stille Ocean, i Nordamerika, i det nordlige Ishav, i Grønland og i den nordlige Del af det Atlantiske Ocean. Formørkelsen er ringformet for et smalt Bælte, der gaar gennem det Stille Ocean og Nordamerika og ender i det Atlantiske Ocean, og total i en Del af dette Bælte, der begynder i det Stille Ocean og gaar et lille Stykke ind i det vestlige Nordamerika.

3) Partiel Maaneformørkelse den 7. Oktober. Den varer fra Kl. 7.46' Eftm. til Kl. 8.27' Eftm. Den er paa sit højeste Kl. 8.07 Eftm. og omfatter da kun $\frac{1}{100}$ af Maanediameteren. Formørkelsen ses i hele sin Udstrækning i København.

4) Total Solformørkelse den 21.—22. Oktober, nylig i Danmark. Den ses som partiel Formørkelse i det østlige Australien, i den sydlige Del af det Stille Ocean, i det sydlige Ishav og i den sydlige Del af Sydamerika. Formørkelsen er total for et smalt Bælte, der gaar gennem det Stille Ocean og ender i Sydamerika.

Mellem Jul og Paaske er 17 Uger,
og mellem Pinse og Advent er 25 Uger.

Højvandet ved Vestkysten.

De for hver Dags For- og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rømsø Havn. For at finde Flodtiden paa andre Punkter maa der til disse Tal lægges til ved Odden paa Rømsø 10, ved Højer Sluse 40, ved Skoldby 30, Ballum Sluse 15, Rejsby Sluse 20, Vester Bedsted Sluse 20, Esbjerg 30, Nordby paa Færø 35 Minutter. Ved Sønderho maa der trækkes 5 Minutter fra.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen i Haderslev.

Dore Vandtider.

Sprogforeningens Almanak har et i Hovedsagen saa sluttet Udbredelsesomraade, at den mere end de fleste andre Almanakker kan varetage sine Læseses stedlige Interesser. Dette gælder ogsaa dens Vandtider. Den Strækning af Vestkysten, der har Betydning for den, er saa kort, at Vandtidene, naar de beregnes efter et centralt beliggende Udgangspunkt, med sjaa Afvigelser kan komme til at gælde for hele den Kyststrækning, der interesserer dens Læsere. Derved bliver de meget lettere haandterlige, end de er i de fleste andre Almanakker. Det er saaledes umiddelbart indlysende, at det er meget lettere at lægge 10 henholdsvis 40 Minutter til Rømsø Flodtid for at finde Flodtiden ved Ballum eller Højer Sluse, end det er at sætte 1 Time 48 Min.—2 Timer 40' Min. til Maanens Kulminations Klokkeslet i København for at finde Flodtiden i Esbjerg og derefter trække 1 Time 20 Min. fra for at finde den paa Vestkysten af Færø.

Sprogforeningens Almanak har lige fra sin første Udgang brugt Rømsø Havn som Udgangspunkt for sine Flodberegninger. Den ligger for Nordflesviigs Vestkyst saa centralt, at det Antal Minutter, der skal lægges til dets Flodtider for at finde alle de andre Punkters kan betegnes med runde Tal mellem 10 og 40, uden at man udsætter sig for Fejligning af nogen Betydning. Hidindtil har vi kun angivet de nødvendige Tillæg for ganske saa Punkter paa Kysten. Da det imidlertid maa anses for ønskeligt, at dette bliver angivet for flere Punkter, har vi nu ogsaa taget Skoldby samt Rejsby og Vester Bedsted Sluser med i Betragtning, samtidig med at vi har revideret Tallet for Højer Sluse. Sidstnævnte Sted er vi saa heldige at have omhyggelige og nøjagtige Flodiagttagelser gennem lange Tider, idet Vandbygningsværket der har to selvregistrerende Vandstandsmaalere. Distriktsingeniør Buhl i Sønderborg har været saa venlig at stille en Del af disse Optegnelser til Raadighed for os. Efter Undersøgelse af nogle Partier af det har vi ment at maatte sætte det Tal, der her skulde lægges til Højvandet ved Rømsø, til 40 Minutter, medens vi hidindtil har angivet 50. Det sidstnævnte Tal var i nærmeste Overensstemmelse

med „Den danske Lods“, Københavns Observatorium og Meyn's Hæftkalender, efter hvis Beregninger der maatte lægges henholdsvis 50, 52 og 49 Minutter til vore Flodangivelser for at faa Højvandet ved Højer Sluse. Efter officielle tyske Opgivelser som „Nautisches Jahrbuch“ og „Nordseehandbuch“ vilde det endog kun blive 24 eller 29 Minutter. Muligvis vilde en grundigere Undersøgelse give et af disse Tal Ret. Højere end til 40 Min. kan Til læget i alle Tilfælde ikke sættes.

Paa saa solidt et Grundlag som det i Højer hviler vore Tal for de andre Punkter ikke. Dog har vi ikke sat dem efter blot Slæn. For Odden, Noidby og for Vallum, Rejsby og Vester Vedsted Sluser har Redaktionen derimod ladet foretage Jagtagelser i nøjagtig Samtidighed med Røms Havn og er derved naaet til et Tal, der formentlig maa være nøjagtigt nok til praktisk Brug. Det samme gælder Tallene for Esbjerg, Nordby og Sønderho, som vi har faaet ved Beregning paa Grundlag af Observatoriets Opgivelser, sammenholdt med dem i „Nautisches Jahrbuch“.

Der maa ved Flodberegningerne altid regnes med, at Vindretning og -styrke samt Barometerstand kan volde betydelige Afvigelser saavel til den ene som til den anden Side. Til praktisk Brug kommer det derfor ikke an paa et pinligt nøjagtigt men et let haandterligt Tal. Det har Sprogforeningens Almanak nu i over 30 Aar bragt for Nordslæbvijs Besthjt og vundet Anerkendelse for hos dem, der her brugte den. Det samme søger den nu at bringe for Njyterne op til Esbjerg og Fars.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Flade, som er opstillet saaledes, at den kan bestinnes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. Middagslinien er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne afstaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 18de og 25de Juni eller imellem den 18de og 25de December.

Hver Gang Stiftens Skygge falder i Middagslinien, er det sand Middag.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder Kl. 12 om Natten; alle Timerne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Timerne fra Middag til Midnat til Aften. Klokkeslettet angiver den mellemeuropæiske Tid.

Januar 1930. D.C.N. Flugmaaned. 31 Dage

Se Anm. S. 6.
Sølvante

1. Uge. Kristi Omfarelse. Luf. 2, 21. 2. Række: Matth. 6, 5—13.

D.	Nrtaar	N.	Ø.		Fm.	Em.
		4	36	C fjernest Jorden Sol op 8.42' ned 3.44' Tusmørket varer 52'	3,10	3,30
F.	2 Abel	5	53		3,45	4,10
F.	3 Enoch	7	12	Solen nærmest Jorden	4,20	4,45
Ø.	4 Methusalem	8	30		4,45	5,15

2. Uge. Da Herodes var død. Matth. 2, 19 til Enden.
2. Række, Matth. 2, 13—18.

Ø.	5 S. c. Nrtaar	9	47	Simeon	5,20	5,50
M.	6 S. 3 Konger	11	4	Merkur størst østlig Ening.	6,50	6,25
Ti.	7 Knud Hertug	N.	7.	☉ f. M. 4.11' Eftm.	6,30	7,05
D.	8 Erhardt	12	23	Sol op 8.39, ned 3.54 Tusmørket varer 51'	7,10	7,50
F.	9 Julianus	1	46		8,00	8,45
F.	10 Paul Eremit	3	13		9,05	9,55
Ø.	11 Hyginus	4	46		10,20	11,05

3. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luf. 2, 42 til Enden.
2. Række, Mark. 10, 13—16.

Ø.	12 1. S. e. h. 3 Kong.	6	22	Reinholt	11,35	—
M.	13 Marie.	7	49	Hilarius	12,15	12,35
Ti.	14 Felix	8	55	☉ f. M. 11.21' Eftm.	1,15	1,40
D.	15 Maurus	D.	Ø.	C nærmest Jorden. Sol op 8.33, ned 4.06 Tusmørket varer 50'	2,15	2,45
F.	16 Marcellus	6	11		3,10	3,35
F.	17 Antonius	7	51		3,55	4,25
Ø.	18 Vilh. Marie.	9	25	Prisca.	4,40	5,15

4. Uge. Brølluppet i Kana. Johs. 2, 1—11. 2. Række: Luf. 19, 1-10

Ø.	19 2. S. e. h. 3 Kong.	10	53	Pontianus	5,25	6,00
M.	20 Fab. og Sebast.	D.	7.		6,05	6,40
Ti.	21 Agnes	12	18	☉ f. M. 5.07' Eftm.	6,50	7,25
D.	22 Vincentius	1	42	Sol op 8.24' ned 4.19' Tusmørket varer 48'	7,35	8,15
F.	23 Emerentius	3	6		8,25	9,10
F.	24 Timotheus	4	28		9,30	10,15
Ø.	25 Pauli Omb.	5	47		10,40	11,30

5. Uge. Jesus gik ned af Bjerget. Matth. 8, 1—13. 2. Række, Luf. 17, 5—10

Ø.	26 3. S. e. h. 3 Kong.	6	57	Polycarpus	11,55	—
M.	27 Chrysostomus	7	52	Carolus Magnus C fjernest Jorden Valerius.	12,30	1,00
Ti.	28 Fred. 6. Fødsj.	8	30		1,25	1,55
D.	29 Chr. 7. Fødsj.	N.	Ø.	☉ n. M. 8.07' Eftm. Sol op 8.13, ned 4.34, Tusmørket varer 47'	2,15	2,40
F.	30 Lovise	4	59		Udelgunde.	2,50
F.	31 Vigilius	6	18		3,30	3,55

Februar 1930. D. C. N. Bliedemaaned. 28 Dage. Se Num 3 E. Søjvande

	N.	G.		Am.	Em.
L. 1 Brigida	7	36		4,00	4,30

6. Uge. **Jesus traadte i Skibet.** 8, 23—27.

2. Række. Matth. 14, 22—33.

G. 2 A. S. e. h. Skoug	8	53	Kyndelmisse	4,30	5,00
M. 3 Blasius	10	11		5,00	5,30
Ti. 4 Veronica	11	30		5,30	6,00
D. 5 Agathe	N.	F.	Sol op 8.00' n. 4.49'	6,05	6,40
L. 6 Dorothea	12	54	Tusmørket varer 46'		
F. 7 Richard	2	22	Y i. Kv. 6.26' Gjfm.	6,45	7,20
L. 8 Corinthia	3	54		7,30	8,05
				8,25	9,05

7. Uge. **Klinten iblandt Hveden.** Matth. 13, 21—30.

2. Række. Matth. 13, 44—52.

G. 9 S. e. h. Skoug	5	23	Apollonia	9,30	10,20
M. 10 Scholastica	6	38		11,00	11,45
Ti. 11 Euphrosyne	7	30	C nærmest Jorden	—	12,20
D. 12 Eulalia	8	2	Sol op 7.44' n. 5.04'	1,00	1,35
			Tusmørket varer 44'		
L. 13 Benignus	D.	G.	☉ i. M. 9.39' Form.	2,05	2,35
F. 14 Valentinus	6	48		2,55	3,30
L. 15 Faustinus	8	23	Merkur størst vestlig Elong.	3,40	4,05

8. Uge. **Arbejderne i Bingen.** Matth. 20, 1—16.

2. Række. Matth. 25, 14—30.

G. 16 Septuagesima	9	53	Juliane	4,20	4,55
M. 17 Rindann	11	21		5,05	5,40
Ti. 18 Jul. Sophie	D.	F.	Concordia	5,45	6,20
D. 19 Animon	12	48	Sol op 7.29, ned 5.19	6,25	7,00
			Tusmørket varer 43'		
L. 20 Eucharis	2	13	☉ i. Kv. 9.44 Form.	7,05	7,40
F. 21 Samuel	3	35	Neptun i Opp. m. Solen	7,50	8,25
L. 22 Peders Stol	4	49		8,40	9,25

9. Uge. **De fire Glags Sædejord.** Luk. 8, 4—15.

2. Række: Mark. 4, 26—32.

G. 23 Sexagesima	5	50	Bapias	9,55	10,40
M. 24 Matthias	6	33		11,20	11,55
Ti. 25 Victorinus	7	1	C fjernest Jorden	—	12,30
D. 26 Jøger	7	20	Sol. op 7.12' n. 5.34'	1,00	1,35
L. 27 Veander	7	32	Tusmørket varer 42'	1,50	2,25
F. 28 Ollegaard	N.	G.	☉ n. M. 2. 33' Gjfm.	2,30	3,00

Marts 1930. D. & N. **Tordmaaned. 31 Dage.** Se Anm. 3 S. Højsange

L.	N.	Ø.	Fm	Em.
1	Albinus	6	42	3,05 3,35

10 Uge. **Kristi Daab.** Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række: Luf. 18, 31 til Enden.

6.	2	Fastelavn	8	0	} Qvinqvagesima. } Esto mihi. Simplicius	3,35	4,05
M.	3	Kunigunde	9	19		4,05	4,35
Ti.	4	Hvide Tirsd.	10	42	Adrianus	4,35	5,05
D.	5	Afte Onsdag	M.	Ø.	} Theophilus } Sol op 6,55' n. 5.49' } Tusmørket varer 42'	5,10	5,40
L.	6	Gotfred	12	8		5,45	6,05
F.	7	Perperua	1	37	} f. Sv. 5.00' Form.	6,25	6,55
Ø.	8	Beata	3	6		7,05	7,40

11. Uge. **Jesus fristes af Djævelen.** Matth. 4, 1—11.

2. Række, Luf. 22, 24—32.

6.	9	1. S. i Fasten	4	25	} Quadragesima } Invocabit. 40 Riddere	8,00	8,35
M.	10	Edel	5	25		9,05	10,00
Ti.	11	Krpr. Frederik	6	2	Thala Gregorius	10,45	11,30
D.	12	Tamperdag	6	26	} C nærmest Jorden } Sol op 6.37, ned 6.04 } Tusmørket varer 42'	—	12,15
L.	13	Macedonius	6	40		12,45	1,25
F.	14	Euthychius	6	51	} f. M. 7,58 Eftm.	1,45	2,25
Ø.	15	Zacharias	D.	Ø.		2,35	3,10

12. Uge. **Den kanonæiske Kvinde.** Matth. 15, 21—28.

2. Række. Matf. 9, 17—29.

6.	16	2. S. i Fasten	8	49	} Reminiscere. Gudmund	3,20	3,35
M.	17	Gertrud	10	19		4,00	4,35
Ti.	18	Alexander	11	48	} Sol. op 6.19' n. 6.18' } Tusmørket varer 42'	4,40	5,10
D.	19	Joseph	D.	Ø.		5,15	5,50
L.	20	Gordius	1	15	5,55	6,25	
F.	21	Benedictus	2	36	Rævnøgn	6,35	7,05
Ø.	22	Paulus	3	44	f. Sv. 4.13' Eftm.	7,15	7,40

13. Uge. **Jesus bryd en Djævel ud,** Luf. 11. 14—28.

2. Række, Joh. 8, 42—51.

6.	23	3. S. i Fasten	4	34	} Oculi. Fidelis } C fjernest Jorden	8,05	8,40
M.	24	Ulrica	5	6		9,20	10,00
Ti.	25	MariæBebud	5	27	} Sol op 6.00' ned 6.32 } Tusmørket varer 42'	10,45	11,15
D.	26	Gabriel	5	41		—	12,05
L.	27	Rastor	5	51	12,25	1,05	
F.	28	Eustachius	5	58	1,15	1,50	
Ø.	29	Jonas	6	4	2,00	2,30	

14. Uge. **Jesus bespiser 5000 Mand,** Joh. 6, 1-15. 2. Række. Joh. 6, 35-51.

6.	30	Wildfaste	M.	Ø.	} Lætare. Dvirinus } n. M. 6.46 Form.	2,35	3,05
M.	31	Fred. 5 Fødsj.	8	27		Valbina	3,05

April 1930.

D. C. N

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. 3. 6
Sjvande.

		N.	Ø.		Fm.	Em.
Ti.	1 Hugo	9	54	Sol op 5.42' ned 6.45 Lusmørket varer 43'	3,40	4,10
D.	2 Theodosius	11	24		4,10	4,40
T.	3 Nicetas	N.	7.		4,45	5,15
F.	4 Ambrosius	12	55		5,25	5,55
L.	5 Irene	2	17		6,05	6,35

15. Uge. **Gabriel Engel udfendes**, Luk. 1, 26—38.

2. Række. Luk. 1, 46. 56.

Ø.	6 5. Ø. i Fasten.	3	22	Judica. Sixtus	6,55	7,20
M.	7 Egesippus	4	5	⊙ i. Nv. 12.25' Eftm.	7,50	8,25
Ti.	8 Chr. 9 Føds.	4	31	Janus.	9,10	9,50
D.	9 Procopius	4	48	☾ nærmest Jorden	10,45	11,20
T.	10 Ezechiel	4	59	Sol op 5.24' ned 7.00	—	12,10
F.	11 Leo	5	8	Lusmørket varer 44'	12,30	1,10
L.	12 Julius	5	15		1,25	2,05

16. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21, 1--9.

2 Række. Mark. 14, 3--9.

Ø.	13 Palmesøndag	5	22	Justinus	2,15	2,50
M.	14 Tiburtius	D.	Ø.	☾ i. N. 6.49' Form.	2,55	3,30
Ti.	15 Chr. 5 Føds.	10	47	Olympia	3,35	4,05
D.	16 Mariane	D.	Ø.	Sol op 5.07' ned 7.14	4,10	4,40
T.	17 Startorødag	12	13	Lusmørket varer 45'	4,45	5,15
F.	18 Langfredag	1	29	Anicetus	5,25	6,50
L.	19 Daniel	2	28	Eleutherius	6,05	6,25

17. Uge. **Kristi Opstandelse**. Mark. 16, 1--7. 2. Række: Matth. 28, 1--8.

Ø.	20 Paaske	3	8	Sulpicius	6,40	7,05
M.	21 2. Paaske	3	33	⊙ i. Nv. 11.09' Eftm.	7,35	8,00
Ti.	22 Cajus	3	49	Florentius	8,45	9,15
D.	23 Georgius	4	0	☾ nærmest Jorden	10,05	10,30
T.	24 Fjhttedag	4	8	Sol op 4.49, ned 7.28	11,20	11,40
F.	25 Mark. Evang.	4	14	Lusmørket varer 47'	—	12,25
L.	26 Cletus	4	20	Albertus	12,35	1,15

18. Uge. **Jesús tom ind ad lukte Døre**. Johs. 20, 19 til Enden.

2. Række: Johs. 21, 15--19.

Ø.	27 1. Ø. e. Paaske	4	27	Quasimodo. Charl. Amalie	1,25	1,55
M.	28 Vitalis	N.	Ø.	Ananias	2,00	2,30
Ti.	29 Peter Martyr	9	3	Merkur størst østlig Elong.	2,35	3,05
D.	30 Severus	10	38	☾ n. N. 8.06' Eftm.	3,05	3,40
				Sol op 4.33' ned 7.42		
				Lusmørket varer 49'		

Maj 1930.		D. N.	Majmaaned.	31 Dage	Se Anm. 3. S. Højsaabe	
					Fm.	Em.
L.	1	Phil. og Jakob	N. F.	Voldermisse	3,45	4,15
F.	2	Mihanius	12 5		4,25	4,55
L.	3	Rorsmisse	1 18		5,10	5,35
19. Uge. Jesus er en god Hyrde. Joh. 10, 11—16.						
2. Række, Joh. 10, 22—30.						
G.	4	S. e. Vaaste	2 8	Misericordia Domini.	5,55	6,20
M.	5	Gulhard	2 38	C nærmest Jorden	6,45	7,10
Ti.	6	Joh. a. Port.	2 56	H i. Nv. 5.53' Eftm.	7,45	8,15
D.	7	Flavia	3 9	De hje Nætter begynder.	9,10	9,40
L.	8	Stanislaus	3 17	Sol op 4.18' ned 7.56	10,35	11,05
F.	9	Caspar	3 25	Tusmørket varer 52'	11,50	—
L.	10	Gordianus	3 32		12,10	12,50
20. Uge. Kristi Vortgang til Faderen. Joh. 16, 16—22.						
2. Række, Joh. 14, 1—11.						
G.	11	S. e. Vaaste	3 39	Jubilate. Mamertus	1,00	1,40
M.	12	Pancratius	3 48	☉ f. M. 6.29' Esterm.	1,50	2,25
Ti.	13	Ingenius	D. E.		2,30	3,00
D.	14	Kristian	11 10	Sol op 4.04' ned 8.09'	3,10	3,40
L.	15	Sophie	D. F.	Tusmørket varer 55'	3,45	4,15
F.	16	Vebedag	12 17	Sara	4,25	4,50
L.	17	Bruno	1 5		5,00	5,20
21. Uge. Den Helligaands Sendelse, Joh. 16, 5—15.						
2. Række, Joh. 8, 28—36.						
G.	18	S. e. Vaaste	1 36	Contate. Trif	5,35	5,55
M.	19	Potentiana	1 55	C fjernest Jorden.	6,20	6,35
Ti.	20	Angelica	2 7	H i. Nv. 5.22' Form.	7,10	7,25
D.	21	Helene	2 16	Sol op 3.52' ned 8.21'	8,05	8,25
L.	22	Cajtus	2 24	Tusmørket varer 59'	9,10	9,35
F.	23	Desiderius	2 30		10,20	10,40
L.	24	Esther	2 35		11,30	11,45
22. Uge. Beber i Jesu Navn, Joh. 16, 23—28.						
2. Række, Joh. 17, 1—11.						
G.	25	S. e. Vaaste	2 42	Rogate. Urbanus	—	12,25
M.	26	Veda	2 50		12,35	1,10
Ti.	27	Lucian	2 2	☉ n. M. 6.37' Form.	1,20	1,50
D.	28	Wilhelm	N. E.	Sol op 3.42, ned 8.32	2,00	2,35
L.	29	Kr. Simmelf.	11 3	Tusmørket varer 62'	2,45	3,15
F.	30	Vigand	N. F.	Maximinus	3,30	3,55
L.	31	Petronella	12 3	C nærmest Jorden	4,15	4,40

Juni 1930.

D.C.N

Størstommer. 30 Dage.

Se Anm. 3. S.
Søjvande

23. Uge. **Naar Trøsteren kommer.** Joh. 15, 26 til Enden
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.

		N.	F.		Øm.	Øm.
G.	1 G. c. Vaaste	12	41	Evandi. Nikomedes	5,00	5,25
M.	2 Marcellinus	1	31	Erasmus	5,50	6,10
Ti.	3 Fred. 8. Jøbf.	1	17	☽ i. Mv. 10.56' Estm.	6,45	7,00
D.	4 Optatus	1	27	Sol op 3.34, ned 8.42	7,40	7,55
L.	5 Grundlovsdag	1	34	Tusmørket varer 66'	8,45	9,10
F.	6 Norbertus	1	41	Bonifacius	10,05	10,30
L.	7 Jeremias	1	48		11,20	11,40

24. Uge. **Hvo mig elsker,** Joh. 14, 23 til Enden.

2. Række, Joh. 14, 15—21.

G.	8 Vinsebad	1	57	Medardus	—	12,20
M.	9 2. Vinsebad	2	7	Prinns	12,35	1,10
Ti.	10 Onuphrius	2	23	Barnab. Apost.	1,20	1,55
D.	11 Tamperdag	2	47	☽ i. M. 7.12' Form.	2,05	2,40
L.	12 Basilius	D.	61	Sol op 3.30' ned 8.49	2,50	3,15
F.	13 Cyrillus	11	36	Tusmørket varer 68'	3,30	3,50
L.	14 Rufinus	11	59		4,10	4,25

25. Uge. **Kristus og Nikodemus.** Joh. 3, 1--15.

2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.

G.	15 Trinitatis	D.	8.	Baldemarsdag. Vitus	4,45	4,55
M.	16 Iycho	12	14	Mercur størst vestlig Elong.	5,20	5,30
Ti.	17 Botolphus	12	24	☽ fjernest Jorden.	6,00	6,05
D.	18 Leontius	12	32	Sol op 3.28, ned 8.53'	6,40	6,45
L.	19 Gervasius	12	38	Tusmørket varer 70'	7,20	7,30
F.	20 Sylverius	12	44	☽ i. Sv. 10.00' Form.	8,10	8,25
L.	21 Albanus	12	50		9,15	9,35

26. Uge. **Den rige Mand.** Luk. 16, 19 til Enden.

2. Række: Luk. 12, 13—21.

G.	22 1. S. c. Trinitat.	12	57	10,000 Martyrer	10,20	10,40
M.	23 Paulinus	1	7	Solhverv, længste Dag.	11,30	11,45
Ti.	24 St. Hansdag	1	22		—	12,25
D.	25 Prosper	1	45	Sol op 3.28' ned 8.55.	12,40	1,20
L.	26 Pelagius	N.	61	Tusmørket varer 70'	1,35	2,05
F.	27 7 Sovere	10	38	☽ n. M. 2.47 Esterm.	2,25	2,55
L.	28 Carol. Amalie	11	6	Eleonora	3,20	3,45
				☽ nærmest Jorden		

27. Uge. **Den store Nadvere.** Luk. 14, 16—24.

2. Række: Luk. 14, 25 til Enden.

G.	29 2. S. c. Trinit.	11	23	Petrus Paulus	4,10	4,30
M.	30 Lucina	11	34		5,00	5,15

Juli 1930.

		D. C. N.		Ornemaaned.	31 Dage	Se Anm. 3. S. Søjnande	
		N.	G.			Fm.	Em.
Ti.	1 Theobaldus	11	43	Saturn i Dyp. m. Solen		5,50	6,00
D.	2 Mariæ Besøg.	11	50	Sol op 3.33' ned 8.53'		6,35	6,40
T.	3 Cornelius	11	57	Lusmørket varer 68'			
F.	4 Ulrichus	N.	7	☽ i. Rv. 5 03' Eftm.		7,20	7,30
L.	5 Anshelmus	12	5	Solen fjærnest Jorden.		8,15	8,35
						9,20	9,40

28. Uge. **Det fortabte Faar.** Luf. 15, 1—10.

2. Række: Luf. 15, 11 til Enden.

G.	6 S. e. Trinit.	12	15	Dion		10,30	10,55
M.	7 LoviseAugusta	12	28	Vilhelmsbus		11,45	—
Ti.	8 Kjetil	12	50	Sol op 3.40' ned 8.48'		12,00	12,40
D.	9 Costrata	1	22	Lusmørket varer 66'		1,00	1,35
T.	10 Wifh. Caroline.	2	11	Rnud Konge		1,55	2,20
F.	11 Jofva	D.	G.	☽ i. R. 9.01' Eftm.		2,40	3,00
L.	12 Henrik	10	21			3,20	3,35

29. Uge. **Værer barmhertige** Luf. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

G.	13 A. S. e. Trin.	10	32	Margarethe		4,00	4,05
M.	14 Bonaventura	10	40	☾ fjærnest Jorden		4,35	4,40
Ti.	15 Apostl. Delling	10	47	Sol op 3.49' ned 8.41'		5,05	5,10
D.	16 Susanne	10	52	Lusmørket varer 62'		5,40	5,40
T.	17 Alexius	10	58			6,10	6,15
F.	18 Arnolphus	11	4			6,50	6,55
L.	19 Justa	11	12	☽ i. Rv. 12.29' Form.		7,30	7,40

30. Uge. **Jesús lærer af Skibet.** Luf. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

G.	20 S. e. Trinitat.	11	24	Elias		8,15	8,30
M.	21 Euenus	11	42			9,20	9,40
Ti.	22 Maria Magd.	D.	7.	Hundeagene begynder.		10,30	10,55
D.	23 Apollinaris	12	13	Sol op 4.00, ned 8.31		11,45	—
T.	24 Christina	1	4	Lusmørket varer 59'		12,10	12,45
F.	25 Jacobus	N.	G.	☽ n. W. 9.42' Eftm.		1,15	1,45
L.	26 Anna	9	27	☾ nærmest Jorden		2,20	2,45

31. Uge. **Farifærned Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26.

2. Række. Matth. 19, 16—26.

G.	27 S. e. Trinit.	9	41	Martha		3,10	3,30
M.	28 Aurelius	9	50			4,05	4,20
Ti.	29 Oluf	9	58	Sol op 4.12' ned 8.19'		4,50	5,00
D.	30 Abdon	10	5	Lusmørket varer 55'		5,35	5,40
T.	31 Germanus	10	13			6,15	6,25

August 1930.

D. C. N.

Høstmaaned.

31 Dage

Se Anm. 3. 5
Sjvande

	N.	G.		Fm.	Em.	
F. 1	Peters Fængs.	10	22	D i. Kv. 1.26' Eftm.	7,00	7,10
L. 2	Pannibal	10	34		7,50	8,00

32. Uge. **Jesús bespiser 4000 Mand.** Matf. 8, 1—9.

2. Række: Matth. 10, 24—31.

G.	3. 7. S. e. Trinitat.	10	52	Nikodemus	8,40	9,00
M.	4. Dominicus	11	21		9,45	10,10
Ti.	5. Osvaldus	N.	7.		10,55	11,30
D.	6. Kristi Forklar.	12	5	Sol op 4.25' ned 8.05' Lusmørket varer 52'	—	12,10
L.	7. Donatus	1	6		12,40	1,10
F.	8. Ruth	2	20	De hje Natter ender	1,40	2,00
L.	9. Romanus	3	39	☉ i. M. 11.58' Form. ☾ nærmejt Jorden	2,30	2,40

33. Uge. **De falske Profeter.** Matth. 7, 15—21. 2. Række: Matth. 7, 22 til End.

	D.	G.				
G.	10. 8. S. e. Trinit.	8	49	Laurentius	3,10	3,15
M.	11. Herman	8	56		3,45	3,50
Ti.	12. Clara	9	2	Sol op 4.38' ned 7.50' Lusmørket varer 49'	4,15	4,15
D.	13. Hippolytus	9	7		4,45	4,45
L.	14. Eusebius	9	13	5,15	5,15	
F.	15. Maria Himlf.	9	20	5,45	5,45	
L.	16. Rochus	9	29	6,20	6,25	

34. Uge. **Den utro Husføgd.** Luf. 16, 1—9. 2. Række: Luf. 12, 32—48

G.	17. 9. S. e. Trinit.	9	44	Anastatius ☾ i. Kv. 12.31' Eftm.	7,00	1,35
M.	18. Agapetus	10	7		7,40	7,55
Ti.	19. Sebaldus	10	46	Sol op 4.52' ned 7.33' Lusmørket varer 47'	8,35	9,00
D.	20. Bernhard	11	51		9,45	10,25
L.	21. Salomon	D	F.	11,10	11,55	
F.	22. Symphorian	1	19	Hundebagene ender. ☾ nærmejt Jorden	—	12,30
L.	23. Zachæus	3	3		1,05	1,35

35. Uge. **Jesús græder over Jerusalem.** Luf. 19, 41 til Enden.

2. Række: Matth. 11, 16—24.

G.	24. 10. S. e. Trinit.	N.	G.	Sophie Fred. Bartholomæus ☾ n. M. 4.37' Form.	2,10	2,30
M.	25. Ludvig	8	6		3,05	3,15
Ti.	26. Treneus	8	13	Merkur størst østlig Elong.	3,50	4,00
D.	27. Gebhardus	8	20	Sol op 5.05' ned 7.16' Lusmørket varer 46'	4,30	4,40
L.	28. Lovise.	8	28		5,15	5,20
F.	29. Johs. Halsk.	8	40	Augustinus	5,55	6,00
L.	30. Benjamin	8	56	6,35	6,45	

36. Uge. **Farisæeren og Tolderen.** Luf. 18, 9—14.

2. Række: Luf. 7, 36 til Enden.

G.	31. 11. S. e. Trinit.	9	20	Bertha D i. Kv. 12.57' Form.	7,20	7,30
----	-----------------------	---	----	---------------------------------	------	------

Septbr. 1930.

D. C. N.

Fiftemaaned.

30 Dage

Se Anm. 3. S.
Døttende

		N.	G.		Fr.	Em.
M.	1	Agibius	9	59		8,05 8,20
Ti.	2	Elisa	10	55	} Sol op 5.19' ned 6.58' Lusmørket varer 44'	9,00 9,40
D.	3	Seraphia	M.	F.		10,20 11,00
L.	4	Juliane Maria	12	6	Thodosia	11,40 —
F.	5	Regina.	1	25	C fjernest Jorden	12,20 12,45
L.	6	Magnus	2	46		1 20 1,35

37. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række Matth. 12, 31—42.

G.	7	12. S. e. Trinit.	4	5	Louise. Robert	2,10 2,15
M.	8	Maria Fødsel	D.	G.	☉ f. M. 3.48' Form.	2,45 2,50
Ti.	9	Gorgonius	7	17	} Sol op 5.32' ned 6.40' Lusmørket varer 43'	3,20 3,20
D.	10	Burchard	7	22		3,50 3,50
L.	11	Hillebert	7	29		4,15 4,15
F.	12	Guido	7	37		4,45 4,45
L.	13	Cyprianus	7	49	Venus størst østlig Elong.	5,15 5,20

38. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luf. 10, 23—37.

2. Række: Matth. 20, 20—28.

G.	14	18. S. e. Trinit.	8	8	† Dphjælle	5,50 6,00
M.	15	Estib	8	39	☿ i. Kv. 10 13 Eftm.	6,30 6,40
Ti.	16	Euphemia	9	31	} Lambertus Sol op 5.46' ned 6.22' Lusmørket varer 42'	7,15 7,30
D.	17	Lamperdag	10	48		8,05 8,40
L.	18	Chr. 8. Føds.	D.	F.	Titus	9,25 10,15
F.	19	Constantia	12	24		11,00 11,45
L.	20	Tobias	2	6		— 12,15

39. Uge. De 10 Spedalske. Luf. 17, 11—19.

2. Række: Johs. 5, 1—15.

G.	21	14. S. e. Trinit.	3	48	} Matthæus C nærmest Jorden.	12,55 1,15
M.	22	Mauritius	M.	G.		☉ n. M. 12.42' Eftm.
Ti.	23	Vinus	6	28	Jævnøgn.	2,45 2,55
D.	24	Tecla	6	35	} Sol op 5.59' ned 6.04' Lusmørket varer 42'	3,30 3,35
L.	25	Eleophas	6	45		4,10 4,15
F.	26	Chr. 10. Føds.	6	58	Adolph.	4,50 4,55
L.	27	Cosmus	7	19		5,30 5,35

40. Uge. Ingen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.

2. Række: Luf. 10, 38 til Enden.

G.	28	15. S. e. Trinit.	7	52	Venceslaus	6,05 6,15
M.	29	St. Michael	8	43	☽ i. Kv. 3.58' Eftm.	6,45 7,00
Ti.	30	Hieronymus	9	51		7,25 7,50

Oktober 1930. D.C.N. Sædemaaned. 31 Dage Se Anm. 3. C. Sjvande

		N.	Ø.		Fm.	Em.
D.	1 Remigius	11	8	Sol op 6.13' ned 5.45' Lusmørket varer 42'	8,25	9,10
T.	2 Ditlev	N.	8.		9,45	10,35
F.	3 Mette	12	29	C fjernest Jorden.	11,05	11,55
L.	4 Franciscus	1	49		—	12,10

41. Uge. Entens Søn af Nain. Luk. 7, 11—17.

2. Række: Johs. 11, 19—45.

G.	5 16. S. e. Trinit.	3	7	Blacidus	12,50	1,00
M.	6 Fred. 7. Føds.	4	24	Broderus	1,40	1,45
Ti.	7 Amalia	5	41	☉ i. M. 7.56' Estm. Uranus i Opp. m. Solen Merkur størst vestlig Elong. Maaneformørkelse	2,20	2,20
D.	8 Ingeborg	D.	Ø.		Sol op 6.26' ned 5.27'	2,50
T.	9 Dionysius	5	46	Lusmørket varer 42'	3,20	3,20
F.	10 Gereon	5	57		3,50	3,50
L.	11 Fred 4. Føds.	6	13		4,20	4,25

42. Uge. Den Vatersøttige. Luk. 14, 1—11. 2. Række: Mart. 2, 14—22

G.	12 17. S. e. Trinit.	6	39	Br. Frederik. Maximilian.	4,55	5,00
M.	13 Angelus	7	23		5,30	5,40
Ti.	14 Calixtus	8	31	☉ i. Rv. 6.12' Form. Sol. op 6.41' n. 5.10'	6,05	6,25
D.	15 Hebevig	9	59		Lusmørket varer 42'	6,50
T.	16 Gallus	11	37		7,50	8,35
F.	17 Florentinus	D.	8.		9,20	10,10
L.	18 Lukas Evang.	1	15	Venus injer stærkest	10,45	11,40

43. Uge. Hvid Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Johs. 15, 1—11.

G.	19 18. S. e. Trinit.	2	52	Balthasar	—	12,00
M.	20 Felicianus	4	27	C nærmest Jorden	12,40	12,55
Ti.	21 Fjttedag	N.	Ø.	11000 Jomfruer	1,35	1,45
				☉ n. M. 10,48 Estm.		
D.	22 Cordula	4	51	Sol. op 6.55' ned 4.53'	2,20	2,25
T.	23 Søren	5	2	Lusmørket varer 43'	3,00	3,10
F.	24 Proclus	5	20		3,45	3,50
L.	25 Crispinus	5	47		4,20	4,30

44. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1—8. 2. Række: Joh. 1, 35 til Enden

G.	26 19. S. e. Trinit.	6	30	Amantus	5,00	5,05
M.	27 Br. Valdemar.	7	33	Gem	5,35	5,50
Ti.	28 Caroline	8	48	Simon og Judas. Marie Sophie Frederikke.	6,10	6,30
				☽ i. Rv. 10.22' Form.		
D.	29 Narcissus	10	9	Sol op 7.10' ned 4.37'	6,50	7,25
				Lusmørket varer 44'		
T.	30 Louise Charl.	11	30	Abalon	7,50	8,35
F.	31 Reform. Beg.	N.	8.	C fjernest Jorden	9,05	9,55

Novbr. 1930.

D.C.N.

Slagtemaaned. 30 Dage

Se Anm. 3 S
Hjænder

		N.	F.		Fm.	Gm.
V.	1	Alle Helgaen	12	49	10,20	11,10

45. Uge. **Jesus prædiker om Salighed.** Matth. 5, 1—12.

2. Række: Matth. 5, 13—16.

G.	2	20. S. e. Trinit.	2	6	Alle Sjæle	11,25	—
M.	3	Hubertus	3	22		12,10	12,20
Ti.	4	Otto	4	40		12,55	1,05
D.	5	Malachias	6	1	Sol op 7.25' ned 4.21'	1,40	1,45
T.	6	Leonhardus	7	26	Tusmørket varer 45'	2,15	2,15
F.	7	Engelbrecht	D.	G.	☉ f. M 11.28 Form.	2,45	2,50
V.	8	Claudius	4	42		3,20	3,25

46. Uge. **Den kongelige Mand,** Joh. 4, 46—53.

2. Række. Joh. 4, 34—42.

G.	9	21. S. e. Trinit.	5	20	Theodor	3,50	4,05
M.	10	Luther	6	22		4,30	4,45
Ti.	11	Worten Bispe	7	45		5,10	5,30
D.	12	Torkild	9	19	Sol op 7.40' n. 4.08'	5,55	6,20
T.	13	Arcadius	10	56	Tusmørket varer 47'	6,40	7,15
F.	14	Frederik	D.	F.	☉ i. Kv. 1.27 Gtm.	7,45	8,30
V.	15	Leopold	12	30	☾ nærmest Jorden.	9,00	9,55

47. **De 1000 Pund,** Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række, Matth. 18, 1—14.

G.	16	22. S. e. Trinit.	2	21	Othenius	10,20	11,15
M.	17	Anianus	3	33		11,35	—
Ti.	18	Pejchius	5	5		12,15	12,30
D.	19	Elisabeth	6	39	Sol op 7.54' ned 3.56'	1,10	1,20
T.	20	Bolfmarus	N.	G.	Tusmørket varer 48'	1,55	2,00
F.	2	Marie Ostring	3	45	☉ n. M. 11.21' Form.	2,40	2,45
V.	22	Fred. Ferdin.	4	21	Cecilia	3,20	3,30

48. Uge. **Skattens Mont.** Matth. 22, 15—22.

2. Række. Mark 12,41 til Enden.

G.	23	23. S. e. Trinit.	5	16	Clemens	3,55	4,10
M.	24	Thrsogonus	6	28		4,30	4,50
Ti.	25	Catharina	7	48		5,10	5,30
D.	26	Conradus	9	10	Sol op 8.07, ned 3.46'	5,45	6,10
T.	27	Facundus	10	29	Tusmørket varer 50'	6,25	7,00
F.	28	Soph. Magb.	11	46	☾ i. Kv 7.18' Form.	7,10	7,50
V.	29	Saturninus	N.	F.		8,05	8,50

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.

2. Række: Luk. 4, 16—30.

G.	30	1. S. i Advent	1	2	Chr. 6. Fødsf. Andreas	9,15	10,05
----	----	----------------	---	---	------------------------	------	-------

Decbr. 1930.

D. C. M.

Kristmaaned.

31 Dage

Se Anm. 3. S.
Søjvande

		M.	F.		Fm.	Em.
M.	1	Arnold	2	19	10,20	11,10
Ti.	2	Bibiana	3	37	11,25	—
D.	3	Evend	5	0	12 05	12,15
L.	4	Charl. Fred.	6	27	12,50	1,00
F.	5	Sabina	7	58	1 35	1,45
L.	6	Nikolaus	9	26	2,10	2,25

Sol op 8,20' ned 3 39'
Lusmørket varer 51'
Barbara
☉ f. M. 1,40' Form.

50. Uge. Tegn i Sol og Maane. Luf. 21, 25--36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

		D.	F.			
G.	7	2. S. i Udbent	4	10	Agathon	2,55 3,10
M.	8	Maria Udbf.	5	28		3,35 3,55
Ti.	9	Rudolph	7	2	{ i nærmest Jorden	4,20 4,40
D.	10	Judith	8	40	{ Sol op 8,30' ned 3,35'	5,00 5,30
L.	11	Damasus	10	16	{ Lusmørket varer 52'	5,45 6,20
F.	12	Epimachus	11	48	{ i. Kv. 9.07' Eftm.	6,30 7,10
L.	13	Lucia	D.	F.		7,20 8,05

51. Uge. Johannes i Fængsel. Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luf. 1, 67 til Enden.

G.	14	3. S. i Udbent	1	18	Crispus	8,25 9,20
M.	15	Nitatus	2	47		9,45 10,35
Ti.	16	Lazarus	4	17	{ Albina	10,55 11,45
D.	17	Lamperdag	5	49	{ Sol op 8,37' ned 3,34'	12,00 —
L.	18	Lovise	7	20	{ Lusmørket varer 53'	12,45 12,55
F.	19	Remesius	8	45	{ ☉ n. M. 2.24 Form.	1,30 1,45
L.	20	Abraham	M.	F.	{ Merkur størst østlig Elong.	2,15 2,30

52. Uge. Johannes's Vidnesbyrd. Johs. 1 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

G.	21	4. S. i Udbent	4	9	Thomas	3,00 3,15
M.	22	Japetus	5	28	Solhverv, korteste Dag.	3,40 4,00
Ti.	23	Lorlacus	6	49	{ Adam	4,15 4,35
D.	24	Dronning Alexandrine	8	10	{ Sol op 8,41' n. 3.37'	4,45 5,15
L.	25	Juledag	9	28	{ i nærmest Jorden	5,20 5,50
F.	26	St. Stephan	10	44		5,55 6,25
L.	27	Johs. Evangel.	11	59		6,30 7,05

53. Uge. Simeon og Anna, Luf. 2, 33—40. 2' Række: Luf. 2, 25—32

G.	28	S. i F. og N.	M.	F.	{ Børnedag	
M.	29	Noah	1	15	{ ☉ i. Kv. 4.59' Form.	7,15 7,50
Ti.	30	David	2	34	{ Venus lyser stærkest.	8,05 8,45
D.	31	Splvester	3	57	{ Sol op 8 42' n. 3.43'	9,05 9,50
					{ Lusmørket varer 53'	10,10 10,55

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte Regeringen 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. December 1879.

Sønner:

- 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, f. 11. Marts 1899.
- 2) **Knud** Christian Frederik Michael, f. 27. Juli 1900.

Kongens Søskende:

- 1) **Haakon VII.**, Norges Konge (Christian Frederik **Carl** Georg Valdemar Axel), f. 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud** Charlotte Victoria, Datter af Kong Edvard VII. og Dronning Alexandra af England, født 26. November 1869.
- 2) **Harald** Christian Frederik, f. 8. Oktober 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena** Adelheid Viktoria Marie, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888.
 - 1) **Feodora** Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne, født 3. Juli 1910.
 - 2) **Caroline-Mathilde** Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid, født 27. April 1912.
 - 3) **Alexandrine Louise** Caroline-Mathilde Dagmar, født 12. December 1914.
 - 4) **Gorm** Kristian Frederik Hans Harald, f. 24. Februar 1919.
 - 5) **Oluf** Christian Carl Axel, f. 10. Marts 1923.
- 3) **Ingeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, f. 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med Oscar **Carl** Vilhelm, Prins af Sverrig, Hertug af Vestgötland, f. 27. Februar 1861.
- 4) **Thyra** Louise Caroline Amalie Augusta Elisabeth, f. 14. Marts 1880.
- 5) Christian Frederik Vilhelm Valdemar **Gustav**, f. 4. Marts 1887.
- 6) **Dagmar** Louise Elisabeth, f. 23. Maj 1890, gift 23. 11. 22 med Hofjægermester, Kammerjunker **Jørgen Castenskiold**.

Kongens Faders Søskende:

- 1) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29. September 1853, formælet 21. December 1878 med **Ernst August** Vilhelm Adolf Georg Friedrich, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, Enke 14. Novbr. 1923.

- 2) **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie Amélie Françoise Hélène, Prinsesse af Orléans**, født 13. Januar 1865, død 4. December 1909. — Børn:
- 1) **Aage Christian Alexander Robert**, født 10. Juni 1887, Prins og Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg, født 17. September 1885.
 - 2) **Axel Christian Georg**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margareta Sofia Lovisa Ingeborg**, Prinsesse af Sverrig, født 25. Juni 1899.
 - 3) **Erik Frederik Christian Alexander**, født 8. November 1890, gift 12. 2. 24. med **Lois Booth**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg.
 - 4) **Viggo Christian Adolph Georg**, f. 25. Decbr. 1893, gift 10. 5. 24. med **Eleanor Green**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg.
 - 5) **Margrethe Françoise Louise Marie Helene**, født 17. September 1895, gift 9. 7. 21. med Prins **René af Bourbon**, f. 17. 10. 94.

Ministeriet

(udnævnt 29. April 1929).

- Statsminister og Minister for Søfart og Fiskeri Th. Stauning (f. 26. 10. 73).
- Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch, (f. 25. 7. 70).
- Forsvarsminister L. Rasmussen (f. 22. 11. 62).
- Justitsminister C. Th. Zahle (f. 19. 1. 66).
- Finansminister C. V. Bramsnæs (f. 12. 6. 79).
- Kirkeminister N. P. L. Dahl (f. 1. 10. 69).
- Undervisningsminister F. G. Borghjerg (f. 10. 4. 66).
- Indenrigsminister Bertel Dahlgaard (f. 7. 11. 87).
- Socialminister K. K. Steincke (f. 25. 8. 80).
- Landbrugsminister K. M. Bording (f. 11. 4. 76).
- Handelsminister C. N. Hauge (f. 13. 9. 70).
- Minister for offentlige Arbejder J. F. N. Friis-Skotte (f. 1. 12. 74).
-

Rigsdagen.

Folketinget

har 149 Medlemmer. Det sidste Valg til Folketinget fandt Sted den 24. April 1929. Resultatet af Valget var følgende, idet Tallene i Parentes angiver Partistillingen i det gamle Folketing:

Socialdemokrater	593.235	St. 61	Mandater	(53)
Venstre	402.146	» 44	»	(47)
Konservative Folkeparti	233.868	» 24	»	(30)
Radikale Venstre	151.745	» 16	»	(16)
Retspartiet	25.795	» 3	»	(2)
Slesvigske Parti	9.787	» 1	»	(1)
Kommunister	3.655	» 0	»	(0)

1.426.246 St. 149 Mandater (149)

I Sønderjylland

fik Venstre 21.225 St. og følgende Folketingsmænd valgt: Th. Madsen Mygdal (9.899 St.), Chr. E. Christensen (5.751 St.), og C. O. Pedersen (4.220 St.)

Socialdemokratiet fik 20.412 St. og følgende valgt: J. P. Nielsen (8.071 St.), P. Mortensen (3.588 St.) og H. J. Hinrichsen (2.935 St.)

Det konservative Folkeparti fik 11.116 St. og valgt Holger Andersen (6.144 St.)

Slesvigske Parti fik 9.787 St. og valgt Pastor J. Schmidt (3.855 St.)

Retsstatspartiet fik 1850 St. og valgt Hans Hansen, Rørby (954 St.)

Landstinget

har 76 Medlemmer. Partistillingen i Landstinget er følgende (Tallene i Parentes angiver Stillingen før Valget i 1928):

Venstre	28	(31)
Rad. Venstre	8	(8)
Konservative	12	(12)
Socialdemokrater	27	(25)
Løsgænger	1	—
	<hr/>	
	76	76

Ved Valget valgtes følgende Landstingsmænd fra Sønderjylland: Gdr. H. Jepsen Christensen (landstingsvalgt), (Venstre), Borgmester Holger Fink (Venstre), Assistent H. M. Lausten (rad. Venstre), Fabrikant Schumann (kons.), Typograf Jørgen Møller (Soc.).

Jagttabel.

Bildtet	Maa jages
Raabul	1. April—14. Juli og 21. Sept.—31. Dec.
Raa	21. Sept.—31. Dec.
Hare	24. Sept.—24. Dec.
Graaspurve, Krager, Raager, Skaber, Lornskaber, Skarven (Malekragen), Dues og Spurvehøge, Vandrefalke, Sneugler og Vilthgæs (med Und- tagelse af Graagaasen)	Hele Aaret
Sloofskaber, Fiskehejrer og Graagæs	1. Jan.—28. Febr. og 1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder og Laffelænder (med Undtagelse af Gravænder)	1. Aug.—31. Dec.
Regnspøber	1. Jan.—15. April og 1. Aug.—31. Dec.
Urhaner og Lurhaner	11. Aug.—24. Dec.
Nabelugle (med Undtagelse af Fiskehejrer, Sloofsneppe, Regnspøber, Nørdrummer, Storke, Kraner, Vråstkraber, Stenbendere og Rhyder), Dag- rodfugle (med Undtagelse af Gleuter), Ring- og Hulbuer	1.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Musvaagen, Højsvaagen, og Laarn- falken	1. Jan.—1. Febr. og 15. Sept.—31. Dec.
Agterhånd, Grouse og Vagler	18. Sept.—14. Nov.
Gravænder og Lappedykkere	21. Sept.—31. Dec.
Solforter, Sjæggere og andre Drosler, Fasaner og Svømmeugle (med Und- tagelse af Graagæs, Swaner, Svømmeænder, Laffelænder, Lappedykkere og Færner)	1.—31. Jan. og 21. Sept.—31. Dec.
Sloofsneppe	1. Jan.—15. April og 21. Sept.—31. Dec.
Svaner	1. Jan.—15. April og 14. Nov.—31. Dec.

Indbyggerantallet i danske Købstæder.

	1924	1926		1924	1926
København	585114	587150	Nakskov	13460	13817
Frederiksberg	103563	104209	Neksø	2778	2767
Gentofte	39428	40137	Nibe	1923	1951
	728105	731496	Nordborg Flække	1130	1143
Aabenraa	8689	8752	Nyborg	9818	9836
Aakirkeby	1524	1540	Nykøbing F.	13343	15541
Aalborg	42155	42819	Nykøbing M.	8272	8440
Aarhus	74948	76226	Nykøbing S.	3956	3988
Allinge-Sandvig	2270	2774	Nysted	1655	1724
Assens	4837	4829	Næstved	10787	11077
Augustenborg Fl.	936	976	Nørresundby	6318	6447
Bogense	2846	2857	Odense	51359	52376
Brønderslev	5541	5622	Præstø	1536	1539
Esbjerg	23116	24131	Randers	26842	26857
Faaborg	4789	4721	Ribe	5451	5461
Fredericia	18235	18454	Ringkøbing	3910	3863
Frederikshavn	9548	9650	Ringsted	5462	5661
Frederikssund	3073	3117	Roskilde	13386	13540
Frederiksværk	2013	2040	Rudkøbing	4164	4133
Grenaa	4519	4606	Rødby	3133	2750
Haderslev	14229	14326	Rønne	10420	10518
Hasle	1398	1323	Sakskøbing	1983	2012
Helsingør	15233	15118	Silkeborg	11431	11473
Herning	9349	9647	Skagen	3903	3943
Hillerød	6254	6281	Skanderborg	4023	4039
Hjørring	11071	11093	Skelskør	2869	2917
Hobro	5954	6100	Skive	6356	8712
Holbæk	11629	11831	Slagelse	13671	13804
Holstebro	8998	9210	Sorø	2690	2747
Horsens	27780	28135	Stege	2330	2363
Højer Flække	1113	1136	Storehedinge	2423	2450
Kalundborg	6561	6549	Struer	4990	5059
Kerteminde	3046	3088	Stubbekøbing	2188	2232
Kolding	17062	16745	Svaneke	1351	1321
Korsør	9899	9760	Svendborg	13902	14419
Kristiansfeld Fl.	640	673	Sæby	2375	2325
Køge	5590	5603	Sønderborg	10136	10454
Lemvig	4421	4417	Thisted	7701	7807
Løgstør	2656	2706	Tønder	5785	5866
Løgumkloster Fl.	1657	1677	Varde	5629	5817
Mariager	1126	1132	Vejle	22364	22453
Maribo	4576	4618	Viborg	15091	15357
Marstal	2274	2290	Vordingborg	5466	5432
Middelfart	6973	7073	Æbeltoft	1869	1877
			Æreskøbing	1326	1348

Mønttabel.

Landets Navn	Mønt- enheden	Skillemønt	Omregnet i dansk Mønt. Kr. Ø.	Der udpræges	
				i Guld	i Sølv
Belgien	Franc	100 Centimes	0 72	40, 20, 10, 5 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Franc
Brasilien	Milréis	1000 Réis	2 04	20, 10, 5 Milréis	2, 1, $\frac{1}{2}$ Milréis
Danmark	Krone	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
England	Pd. Sterling	20 Shill. & 12 Penc	18 16	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pd. St.	6, 4, 2, $\frac{1}{2}$, 2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ Shill.
Finland	Markka	100 Penniä	0 72	20, 10 Markka	2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Markka
Frankrig	Franc	100 Centimes	0 72	10, 5, 20, 10, 5 Fr.	5, 2, 1 Fr., 50, 20 Centimes
Grækenland	Drachme	100 Lepta	0 72	100, 50, 20, 10, 5 Drm.	5, 2, 1 Drm., 50, 20 Lepta
Holland	Gulden	100 Cents	1 50	10 Gulden	2, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Gulden, 25, 10 Cents
Italien	Lira	100 Centes.	0 72	100, 50, 20, 10, 5 Lira	5, 2, 1 Lira, 50, 20 Centas.
Japan	Yen	100 Sen	3 73	20, 10, 5, 2, 1 Yen	1, $\frac{1}{2}$ Yen, 20, 10, 5 Sen
Kina	Taël	10 Macesh & 10 Candarins & 10 Kash	5 70	1, $\frac{1}{2}$ Taël, 2, 1 Mace
Nordamerik.	Dollar	100 Cents	3 73	20, 10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Dollar	1, $\frac{1}{2}$ Doll., 25, 20, 10 Cents
Norge	Krone	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
Portugal	Milréis	1000 Réis	4 03	5 Milréis	500, 250, 100, 50 Réis
Rumænien	Lëu	100 Bani (Parä)	0 72	20, 10, 5 Lei	2, 1, $\frac{1}{2}$ Lëu
Rusland	Rubel (Sølv)	100 Kopek	2 88	10, 5 Rubler (sjældne)	1, $\frac{1}{2}$ R., 25, 10, 5, 10, 5 Kop.
Rusland	Rubel (Sedl.)	100 Kopek	1 92
Serbien	Dinar	100 Parä	0 72	2, 1, $\frac{1}{2}$ Dinar
Spanien	Peseta	100 Centimos	0 72	20, 10, 5 Pesetas (sjældne)	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pes., 20 Centim.
Svejts	Franc	100 Centimes	0 72	20 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Fr., 20 Centimes
Sverige	Krona	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kronor	2, 1 Krona, 50, 25, 10 Øre
Tyrkiet	Pjaster	40 Parä & 3 Aspor	0 16	100, 50 Pjast (sjældne)	20, 0, 5, 2 Pja., 40, 20 Parä
Tyskland	Reichsmark	100 Pfennige	0 88 $\frac{1}{2}$	20, 10, 5 Reichsm.	5, 3, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Mark
Ægypten	Pjaster	40 Parä	0 16	100, 50, 25 Pjast. (sjældne)	10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Pjaster
Øster-Ung.	Gulden (Fl.)	100 Kreuzer	1 78	8, 4 Gulden	2, 1, $\frac{1}{2}$ Gulden

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	2 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	23	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	29	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	13	18	1 Juli	7	17	5	29
14	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	9	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	6	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	28	5	26	19
2 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	15 Øre	10 Øre
50—250 " —	25 "	15 "
250—1 lg. —		50 Øre
Brevkort , enkelte, —	10 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	20 "	14 "
Tryksager indtil 50 gr	7 "	5 "
50—250 gr	12 "	7 "
250—1 lg		30 Øre
Do. Vægt 3 lg og derunder, alene indeholdende Relieffrift t. Brug f. Blinde	5 Øre pr.	500 gr.
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	7 Øre	5 Øre
50—250 gr, —	12 "	7 "
250—500 " —		30 Øre

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 25 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 50 Øre) + Porto.

For **Udbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

	Bærdipporto	
Bærdibreve. Beløb indtil 1000 Kr.	50 Øre	+ Brevporto
Beløb 1000—2000 Kr.	55 "	} som ovenfor ansørt for Breve af samme Vægt
" 2000—3000 "	60 "	
" 3000—4000 "	65 "	
o. s. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.		
Paller , almindelige, 1 lg og derunder	40	
fra 1—3 lg	50	
fra 3—5 lg	60	
fra 5—6 lg	80 Øre	og derefter

20 Øre mere for hvert følgende lg.

Paller med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Paller + Bærdipporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Paller betales yderligere 25 Øre; anbefalede Paller skal forudfrankeres.

Ulpaller: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 lg eller Dele deraf.

Postanvisninger. Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 "
" 100—300 "	55 "
" 300—1000 "	70 "
Postopkrævninger. Beløb indtil 25 Kr.	30 "
Beløb 25—100 Kr.	45 "
" 100—300 "	60 "
" 300—1000 "	75 "

Fortegnelse

over Efter-, Høj-, Landbrugs-, Havebrugs- og Husholdningsskoler i Danmark.

(Efter Undervisningsministeriets officielle Fortegnelse.)

A. Folkehøjskoler.

I København:

Borups Højskole, Forst. Johan Borup og Jens Rosenkjær.

I Københavns Amt:

Grundtvigs Højskole i Lyngby, Fst. Ernst Borup, Lyngby,
Roskilde Højskole, Forst. Fru Margrete Bredsdorff, Roskilde.

I Frederiksborg Amt:

»Købmandshvile« v. Hørsholm, Fst. H. Brøndsted, Hørsholm.
Frederiksborg Højskole, Forst. Frederik L. Begtrup, Hillerød.

Hillerød Højskole (Luth. Miss.), Forst. Fr. Larsen.

Helsingør, Intern. Højskole, Forst. P. Mannicke.

I Holbæk Amt:

Faarevejle Højskole (I. M.*), Fst. C. M. Julin. (Landbr. og Husholdn. Afd.).

Vallekilde Folkehøjskole, Forst. Uffe Grosen, Vallekilde.

Ubberup Højskole, Forst. Harald Balslev, Vørslev.

Baptisternes Højskole, Tølløse, Forst. Henry Gjerrild.

I Sorø Amt:

Antvorskov Højskole, Forst. Frederik Nørgaard, Slagelse.

Haslev Højskole (I. M.), Forst. P. C. Davidsen, Haslev
(Landbrugsafdeling).

Haslev udv. Højskole, Forst. Einer Pagh Petersen, Haslev

I Præstø Amt:

Brøderup Højskole, Forst. Jens Marinus Jensen, Tapper-
nøje St.

Rødkilde Højskole, Forst. Vagn Møller, Stege. (Hdvafd.)

Stevns Højskole, Forst. Marius C. Skar, Storehedinge.

Paa Bornholm:

Bornholms Højskole, Forst. Frode Aagaard, Aakirkeby.

I Odense Amt:

Kerteminde Højskole, Forst. H. C. Nielsen Svinning, Ker-
teminde. (Haandv.- og Husholdningsafd.)

Tommerup Højskole (I. M.), Forst. P. Sandbæk, Knarreborg
(Ldbafd.).

Vesterdal Højskole, Fst. C. Gaarde, Nr. Aaby (Kontrolkurs.).

Kjøng Højskole, Fst. Olaf Skov, Glamsbjerg, (Hdvafd.)

I Svendborg Amt:

Vejstrup Højskole, Forst. Peter Bukh, Vejstrup.

*) I. M.: Indre Mission.

Ollerup Højskole, Forst. L. Bækhøj, Ollerup (Haandv. og Gymnastikafd.).

Ollerup Gymnastikhøjskole, Forst. Niels Bukh, Ollerup.
Ryslinge Højskole, Forst. Johs. Monrad, Ryslinge.

I Maribo Amt:

Nr. Ørslev Højskole, Forst. Kr. Gregersen, Nykøbing F., (Haandvafd.).

Lollands Højskole, Forst. Arth. Petersen, Søllested.

I Aalborg Amt:

Bælum Højskole, Forst. Valdemar Rasmussen, Bælum.

Støvring Højskole, Forst. Jens Frederiksen, Støvring.

Aaby Højskole, Forst. P. C. Paulsen, Aabybro.

I Hjørring Amt:

Vraa Højskole, Forst. Jens Bertelsen, Vraa. (Delingsfører-udv.-Hush.)

Try Højskole, Forst. Frode Fogt, Dronninglund (Hushafd.).

Horne Højskole (I. M.), Forst. S. Olesen, Hjørring (Hushafd.).

I Thisted Amt:

Galtrup Højskole, Forst. Agnus Sørensen, Erslev (Hdvafd.).

I Viborg Amt:

Skals Højskole, Forst. F. Elle Jensen, Skals (Hdvafd.).

Krabbeholm Højskole, Forst. Anders Vedel, Skive (Hdvafd.).

I Aarhus Amt:

Indre Missions Diakonhøjskole, Forst. Læge Johs. Hoff, Aarhus.

Vestbirk Højskole, Forst. Kr. Nørgaard, Vestbirk (Hdvafd.).

Klank Højskole, Forst. N. K. Nielsen, Galten St.

Ry Højskole, Forst. Johs. Terkelsen, Ry (Haandvafd.).

Odder Højskole, Forst. Elisius Johnsen, Odder.

Ask Højskole, Forst. J. Christensen-Maarsøe, Malling (Haandvafd.).

Testrup Højskole, Forst. Kr. Taarup, Maarslet.

I Randers Amt:

Hadsten Højskole, Forst. Aage Jensen, Hadsten (Hdvafd.).

Rønde Højskole (I. M.), Forst. Ingemann Herskind, Rønde

Voldby Højskole, Forst. O. Stevns, Voldby.

Vivild Højskole, Forst. S. Nielsen, Allingaebro (Hdvafd.).

Djurslands Højskole, Forst. Th. Laursen, Trustrup.

I Ribe Amt:

Askov Højskole, Forst. J. Appel og J. Th. Arnfred, Vejen.

Esbjerg Arbejder-Højskole, Forst. Julius Bomholdt, Esbjerg (Haandv.- og Hushafd.).

I Ringkøbing Amt:

Nørre Nisum Højskole (I. M.), Forst. Ludvig Olsen.

I Vejle Amt:

Børkop Højskole (I. M.), Forst. A. S. Dam, Børkop (Ldbrafd.).

Vinding Højskole, Forst. Sigfred Munch, Vejle (Hdvafd.).

Uldum Højskole, Forst. Svenning Petersen, Uldum.
Snoghøj Højskole, Forst. Jørgine Abildgaard og Anna Krogh
(Gymnast.)

H a d e r s l e v A m t:

Rødning Højskole, Fst. Hans Lund, Rødning, (Gymnastf.)
Hoptrup Højskole (I. M.), Forst. H. Kildeby, Hoptrup (Ldb.-
Husholdnaf.)

A a b e n r a a A m t:

Rønshoved Højskole, Forst. Aage Møller, Ringenæs.

S ø n d e r b o r g A m t:

Danebod Højskole, Fst. Frede Terkelsen, Fynshav (Hdvafd.)

F æ r ø A m t:

Færøernes Højskole, Forst. Simun av Skardi.

B. Landbrugsskoler.

(Derunder Havebrugs- og Husmandsskoler.)

I K ø b e n h a v n s A m t:

Vilvorde Havebrugsskole, Fst. Vald. Jensen, Charlottenlund.
Lyngby Landboskole, Forst. J. J. Hansen, Lyngby.
Tune Landboskole, Forst. N. Bredkjær, Taastrup.

I F r e d e r i k s b o r g A m t:

Slangerup Landbrugsskole, Forst. Oluf Jensen, Slangerup.

I H o l b æ k A m t:

Vestsjællands Landbrugssk., Forst. V. A. Nielsen.
Høng Husmandsskole, Forst. Tormod Jørgensen, Høng,
(Hushafd.)

I S o r ø A m t:

Kærehave Landhusholdningsskole, Forst. Johs. Jensen,
(Hushafd.)
Haslev Landbrugsskole (I. M.), Forst. J. K. Jensen, Haslev.

I P r æ s t ø A m t:

Sydsjællands Landbrugssk., Forst. Kristensen, Lundby.

I O d e n s e A m t:

Aarslev Havebrugsskole, Forst. Svend Busk, Aarslev.
Dalum Landbrugsskole, Fst. Joh. Petersen-Dalum, Hjallesø.
Fyns Stifts Husmandsskole i Odense, Forst. Jakob E.
Lange, Odense, (Hushafd.)

I S v e n d b o r g A m t:

Skaarup Landbrugssk., Forst. C. Clausen, Skaarup, (Hushafd.)
Korinth Landbrugssk., Forst. Poul Fenger, Korinth, (Hushafd.)

I A a l b o r g A m t:

Store Restrup Husmandsskole, Forst. K. Balle, Sønder-
holm, (Hushafd.)

I V i b o r g A m t:

Asmildkloster Landbrugsskole, Forst. H. Hauch, Viborg.

I Aarhus Amt:

Malling Landbrugsskole, Forst. Niels Jørgensen, Malling
Beder Havebrugsskole, Forst. N. Klougart, Beder.
Vejlby Landbrgsk., Forst. Axel Møller, Vejlby, (Hushafd.)

I Ribe Amt:

Ladelund Landbrugsskole og Mælkeriskole, Forst. J. C.
Overgaard, pr. Brørup. (Kontrolkursus).

I Ringkøbing Amt:

Borris Landbrugsskole, Forst. H. K. Rosager, Borris.

I Aabenraa Amt:

Graasten Landbrugsskole, Forst. H. Hansen og Konsulent
H. Hansen, Aabenraa. (Kontrolass.-Beslagsmede).

C. Efterskoler.

Aaby Efterskole, Forst. P. C. Poulsen, Aabybro St.
Agerskov Efterskole, Forst. A. Hvidager, Agerskov.
Aale Efterskole, Forst. Fru Anna Laursen, Aale.
Askov Ungdomsskole, Forst. Anders Nielsen, Vejen.
Bramminge Efterskole, Forst. K. Damm, Bramminge St.
Bagterp Efterskole, Forst. Andreas Nielsen, pr. Hjørring.
Beder Ungdomsskole, Forst. Niels Klougart, Beder.
Dalby Efterskole, Forst. Kristian Østergaard, Dalby St.
Egaa Efterskole, Forst. Ejner Pedersen, Egaa ved Aarhus.
Elbæk Efterskole, Forst. Kristjan Jensen, Søvind St.
Eriksminde Efterskole, Forst. Karl Kirk, Boulstrup St.
Faarevejle Efterskole, Forst. Math. Knudsen, Faarevejle St.
Flemming Efterskole, Forst. Sigurd Højberg, Flemming St.
Glamsbjerg Efterskole, Forst. P. J. Skriver, Glamsbjerg.
Galtrup Fortsættelsesskole, Forst. Agnus Sørensen, pr.
Erslev.
Hadsten Efterskole, Forst. P. Lauritsen, Hadsten.
Havbro Efterskole, Forst. Janus Worm, Havbro St.
Holsted Efterskole, Forst. V. Stenkilde, Holsted St.
Hjemly Efterskole, Forst. Aksel Appel, Højrup St.
Hoptrup Efterskole, Forst. P. H. Lauritsen og K. Kildeby,
Hoptrup.
Klank Efterskole, Forst. N. K. Nielsen, Galten St.
Kolt Efterskole, Forst. Bertelsen, pr. Hasselager.
Kirkebakkens Efterskole, Forst. A. Petersen, Odder.
Levring Efterskole, Forst. J. Rasmussen, Kellerup.
Løkken Efterskole, Forst. Carl Wollenberg, Løkken.
Nordborg Slots Efterskole, Forst. Overgaard, Nordborg.
Nr. Søby Efterskole, Forst. Karl Fauring, Allersted St.
Nr. Aaby Efterskole, Forst. Olaf Nielsen, Nr. Aaby.
Ousted Efterskole, Forst. Kristian Hansen, Ousted pr. Lejre.
Rens Efterskole, Forst. Randsløv Jensen, St. Jyndevad.
Ringe Efterskole, Forst. P. Birkelund, Ringe.
Salling Ungdomsskole, Forst. Sørine og Anton Thyregaard.
Jebjerg St.

Skanderup Efterskole, Forst. Palle Kirk, Lunderskov St.
 Skelund Efterskole, Forst. S. og Th. Havemose, Skelund.
 Skibelund Efterskole, Forst. Kr. la Cour Pedersen, Vejen St.
 Sorø Ungdomsskole, Forst. M. J. Fjeldbo, Sorø.
 Staby Efterskole, Forst. Jens Kjær, pr. Ulfborg.
 Ubby Fortsættelsesskole, Forst. Jens Nylev, Ubby pr. Jerslev.
 Vestbirk Efterskole, Forst. Ross-Petersen, Vestbirk St.
 V. Vedsted Efterskole, Forst. Olav Kjems, Ribe.
 Vester Hæsinge Efterskole, Forst. Th. Olsen, Vester
 Hæsinge.
 Vesterlund Efterskole, Forst. Vilh. Grell, Thyregod St.
 Vindehelsing Efterskole, Forst. Rasmus J. Rasmussen,
 Gørlev St.
 Vejstrup Efterskole, Forst. P. Buch, Vejstrup.
 Vrigsted Efterskole, Forst. Mouritsen, Vrigsted.
 Ølgod Efterskole, Forst. P. Hansen, Ølgod.
 De eksamensfrie Fortsættelsesklasser i N. Zahles Skole,
 København. Frk. M. Steinthal.

Landboforeninger og Avlsorganisationer i de sønderjydske Amter.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Forpagter Hans Linnet, St. Tønde pr.
 Jejsing.

Næstformand: Gdr. Hans Blad, Mindebjerg, Hørup.

Konsulent i Planteavl: Hans Hansen, Karpedam,
 Aabenraa.

Konsulenter i Husdyrbrug: Jørgen Frank, Hamme-
 lev, og Th. Thomsen, Sønderborg.

Planteavlsudvalgets Formand: Gdr. J. Petersen,
 Sommersted.

Husdyrudvalgets Formand: Gdr. M. K. Gram, Kø-
 benhoved pr. Skodborg.

Landboforeninger.

Haderslev Amts Landboforening: For-
 mand Gdr. M. Wiuff, Sillerupgaard pr. Fjelstrup. Kon-
 sulent: Frederik Nielsen, Storegade 31, Haderslev.

Den Nordslesvigske Landboforening:
 Formand Forpagter J. Høyer, Billeslund pr. Gramby.
 Konsulent: M. V. Bruhn, Rødding.

Nørre Rangstrup Herreds Landbofor-
 ening: Formand Gdr. Johs. Juhl, Branderup. Konsu-
 lent: A. P. Andersen, Toftlund.

Aabenraa Amts Landboforening: For-
 mand: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
 Konsulent: L. Ravn, Jørgensgaard 12, Aabenraa.

Det blandede Distrikts Landboforening:
 Formand: Gdr. Hans Beyer, Aasgaard pr. Ballum. Kon-
 sulent L. Nørgaard, Lundsgaard, Arrild.

Slogs Herreds Landboforening: Formand: Forpagter H. Linnet, St. Tønde pr. Jejsing. Konsulent: L. Nørgaard, Arrild.

Vis Herreds Landboforening: Form.: Gdr. C. Gregersen, Frøslev pr. Padborg. Konsulent: L. Ravn, Aabenraa.

Den Sundevedske Landboforening. Form.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Konsulent: Chr. Nielsen, Kirkebakken, Nybøl.

Den Alsiske Landboforening. Form.: Gdr. P. Petersen, Hestehave pr. Sønderborg. Konsulent: Chr. Nielsen, Nybøl.

Den Mellemalske Landboforening. Formand: Gdr. Chr. E. Christensen. Asserballe. Konsulent: Chr. Nielsen, Nybøl.

Als Nørreherreds Landboforening. Formand: Gdr. Jens Nissen, Nordborg. Konsulent Chr. Nielsen, Nybøl.

Løgumkloster og Omegns Landboforening. Formand: Gdr. N. Skov, Løgumkloster. Konsulent: L. Nørgaard, Arrild.

Skærbæk og Omegns Landboforening: Formand: Assistent i Hedeselskabet K. Fromsejer, Gesing pr. Skærbæk.

Ovennævnte Foreninger er indmeldte i Fælleslandboforeningen, hvis Bestyrelse dannes af de enkelte Foreningers Formand.

Sønderjysk Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Gdr. Mads Gram, Københoved pr. Skodborg. Konsulent Landbrugskandidat J. Frank, Hammelev.

Vestslesvigs Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Grd. Math. Jepsen, Rørkær pr. Jejsing.

Sønderjysk Fællesledelse for Avlen af rødt dansk Malkekvæg.

Formand: Gdr. Jørgen Skov, Himmærk. Konsulent: Th. Thomsen, Sønderborg.

Fællesledelsen for Avlen af hollandsk Malkekvæg.

Formand: Gdr. H. Jensen, Tornumgaard, pr. Lintrup. Konsulent: Th. Thomsen, Sønderborg.

De samvirkende sønderjydske Hesteavlforeninger.

Formand: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard, pr. Visby.

Statskonsulent i Mejeribrug.

Johs. Jensen, Aabenraa.

De samvirkende sønderjydske Husmandsforeninger.

Formand: Jørg. Petersen, Halk pr. Hejsager. Konsulent: P. Petersen, Rødekro.

Husmandsforeningerne for Als og Sundeved.

Formand: Chr. Becker, Asserballe.

Vejrspaadomme for 1930.

(Efter den 11-aarige Periode).

*Mennesket spaa'r,
men Gud raa'r.*

Januar: I første Tredjedel af Maaneden temmelig mildt, fra Midten af Maaneden stærk Frost, i Slutningen Sne og Blæst.

Februar: bliver rigtig Vintermaanede; men Kulden bliver dog ikke særlig streng. Af og til falder der Sne.

Marts: Vintervejrlig med korte Afbrydelser indtil henimod Slutningen; da indtræder der stærk Nedbør.

April: bringer kun faa Frost dage og ikke megen Nattefrost. Efter Maanedens Midte følger der en Del smukke Foraarsdage.

Maj: begynder med koldt Vejrlig. Efter en stærk Regn midt i Maaneden bliver Luften mildere og varmere. De sidste Dage i Maaneden bliver igen kolde med megen Blæst.

Juni: Første Del bringer behagelig Varme. Indtil Maanedens Midte tørt, derefter hyppig Regn med Tordenvejrlig. De sidste Dage igen Tørvejrlig.

Juli: bringer betydelig Sommervarme og et Par meget varme Dage, som afkøles ved Torden. Der falder ikke sjælden Regn, men Tørvejrlig er dog fremherskende.

August: Gennemgaaende bliver det smukt Vejrlig hele Maaneden; især Maanedens sidste Halvdel bringer mange smukke Sommerdage uden Regn.

September: I den første Halvdel smukt sommerligt Vejrlig. Derefter noget koldere med Regnbyger. Henimod Slutningen mange Dage med Blæst og Regn.

Oktober: Vejrlig bliver igen bedre indtil Midten af Maaneden. Derefter bliver det efteraarsagtigt koldt med Blæst og Regn.

November: Gennemgaaende bliver det mildt Vejrlig, navnlig i første Halvdel af Maaneden. I sidste Halvdel indtræder der ofte Nattefrost. En Del Dage med Regn og Blæst.

December: I første Halvdel efteraarsagtigt Vejrlig med rigelig Regn og kun lidt Nattefrost, men megen Blæst. Efter Maanedens Midte indtræder der virkelig Frostvejrlig og derefter almindeligt Vintervejrlig.

Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe.

92)

Genforeningsfest.

Af Erich Erichsen.

Lærer Clausen gik og puslede i sin Have. Det var tidlig Morgen. Klokken var endnu næppe seks. Men Solen bagede allerede paa hans brede Vesteryg og de halvblottede Arme, der var stærke og arbejdsføre. De lignede mere en Arbejders end en Lærers.

Lærer Clausens Oprindelse var imidlertid ogsaa en Arbejders. Han havde været Tjenestekarl og Jernbanearbejder, inden han som femogtyve-aarig Mand kom paa Seminariet og sled sig frem til en Lærereksamen gennem allehaande Savn og Selvfornægtelser. Skolens Jordlod drev han selv, og Haven passede han selv. Han følte stadig Trang til fysisk Anspændelse og den friske Lufts Velvære. Vinteren var ham derfor ogsaa en trang Tid at komme igennem, og næppe vejrede han det første, spæde Foraar, før han var paa Færde baade i Mark og i Have. . . .

Efter at han havde taget Lærereksamen, fik han et lille vestjydsk Kald. Kaldet var karrigt, og Egnen var karrig. Men han sled sig troligt baade gennem Jordens og den daglige Tilværelses Karrighed. Hans Vilje var af den Slags, der tørstede efter Hindringer, som skulde overvindes, enten med Vold eller Lempe. Saadan syntes han nu en Gang bedst om Tilværelsen. Saadan passede den ham. Han kunde blive syg af Lediggang.

Da han havde været Lærer et Par Aars Tid i det karrige, vestjydske Sogn, giftede han sig med en Pige fra Sognet. Hun var køn og frodig og fuld af Liv. Og ogsaa det passede Lærer Clausen. Liv og Frodighed var Magter, der stemte sammen med det oprindelige i hans eget Sind.

Der blev ganske vist sagt, at den unge Pige, han giftede sig med, var et ustadigt og flygtigt Væsen. Han havde ogsaa hørt noget om det selv. Men han lagde ikke Vægt paa det. Han var vant til at ave baade stridig Jord og stridige Kaar. Saa han kunde vel ogsaa nok ave en Kvinde. Og i hvert Fald syntes han, at han holdt af hende. Det maatte være nok.

Men det viste sig imidlertid ikke at være nok. Det gik i Stumper mellem dem til sidst efter fire Aars Ægteskab. Han vilde raade, og hun vilde ogsaa raade. Det var to haarde Stene, der slog Gnister. Og saa skiltes de. Hun rejste til en lille fjern By med den tre Aar gamle Datter for at slaa sig igennem som Syerske. Og han blev siddende ved det karrige Kald, der gav ham alt det, hans beskedne Livsvaner krævede. Han følte i Øjeblikket ingen Trang til Forandring.

Men han var blevet en ensom Mand, der bare passede sin Lærergerning og den karrige Skolelod. Han blandede sig ikke i andet. Sognets Anliggender var ham ligegyldige. Det blev bare til Snak dér og til ideligt Prangeri med Tanker og Meninger. Der var ingen Viljer med Slag i Bordet.

Men naar Sognets Folk gik forbi Skolen i sene Nattetimer, kunde de altid se Lys i Lærer Clausens Stue. Han var blevet Læser. Han læste for at tøjre Tankerne paa andre Agre end der, hvor de helst færdedes. Men han læste uden Plan. Undertiden Ting, som han slet ikke magtede. Det betød imidlertid intet for ham. Bare han naaede det, han vilde: at ave sine Tanker.

Men det lykkedes ikke altid. Det var ikke saa sjældent, at han saadan en sen Nattetime lænede sig tilbage i Stolen og lukkede Øjnene. Og saa kom der en haard og bitter Længsel frem i hans Sind: Længslen efter Datteren. Han havde elsket denne Datter saa grænseløst, straks fra hun blev født. Han havde drømt saa lykksaligt om at faa

Lov til at forme hendes Sind, saadan som han nu syntes, at saadan et lille Menneskesind skulde formes. Og saa var det altsammen gaaet i Stumper for ham, da han og Hustruen skiltes.

Henne paa en gammel Kommode havde han staaende et Billede af hende fra den Tid, da hun lige var fyldt tre Aar. Det var bleget efterhaanden. Men han genkendte stadig i det det lille, lyslokkede og blaaøjede Pigebarn, hvis bløde Barnehaand saa ofte havde ligget saa fast i hans, og hvis spæde Arme havde slynget sig om hans Hals i lykkelig Barnetillid.

Han stod saa ofte og saa paa det Billede. Og saa glemte han alt omkring sig. Ensomheden. Tavsheden. Sliddet. Hans Øjne kunde dugges i træt Vemod, mens Smilet kom og gik om den faste, sammenknebne Mund, der ellers altid havde haft saa langt til Smilet. For hendes Skyld skulde han maaske alligevel have holdt ud med Mathilde, syntes han saa. For hvad gjorde det, om Himlen maaske nok den meste Tid var graa, naar der blot en Gang imellem pludselig kunde flamme som en solblank Stribe gennem Graaheden og gyldne de tunge Skygger.

Men i Stumper var det altsaa alligevel altsammen nu, og Bruddet havde været saa voldsomt, at der intet Haab var blevet tilbage om at bøde....

Og egentlig syntes han heller ikke, at han ønskede det, naar det endelig kom til Stykket. Borte var nu en Gang borte. Og maaske var Drømmene skønnere, end Virkeligheden kunde være blevet.

I mere end tolv Aar sad Lærer Clausen i sit karrige vestjydske Kald. Karrigheden og Ensomheden var blevet ham en Vane, og Sognets Folk havde Agtelse for ham. Han var en dygtig Lærer, der forstod at ave Børnene. Ikke med Haardhed. Han hverken skændte eller smældede.

Men de vidste straks fra den første Dag, at der ingen Smutveje var uden om hans Veje. Og den Kendsgerning bøjede de sig for, mens de saa paa ham med Barnets hele enfoldige og tillidsfulde Glæde i Blikket, naar han strøg dem gennem det lyse, solblege Haar, og et lyst Smil kom og gik over den faste Mund med de smalle Læber.

Men saa en Dag brød han pludselig op og søgte andet Steds hen. Det gik ham, som det gik saa mange andre i Genforeningsaaret: de søgte sydpaa i oprigtigt og lyst Haab om, at der her kunde være en Gerning at øve til fælles Gavn for det Land, der havde været saa mange Længslers.

Han fik et Kald i en Østkystegn, hvis rige og blanke Fødme var en skarp Modsætning til den Karrighed, han hidtil havde kendt. Og her, som der, hvorfra han kom, blev han en trofast Slider, baade med de Barnesind, han skulde røgte, og med den Jord, han skulde værne.

Men han blev ved at være den samme tavse og ensomme Mand som før. Han passede sit og lod andre passere deres. Han bar aldrig sine Følelser eller sine Tanker udenpaa Vesten, og der var ikke mange, der lærte ham rigtig at kende. Men man agtede ham for hans Dygtighed og hans utrættelige Trofasthed mod den Gerning, der var hans.

Kun i et Hjem i Sognet var han en stadig Gæst og en elsket Gæst: Gaardejer Hans Willers. Deres Kendskab til hinanden begyndte med et buldrende Sammenstød fra Willers Side om Hegnet mellem hans Jorder og Skolelodden. Men da Bulderet var forbi, og Lærer Clausen ogsaa havde sagt sin Mening, mødtes de i et Tillidsforhold, der ikke blev ringere, mens Tiden gik. Der var ikke mange Dage, hvor Clausen ikke saa ind til Willers eller Willers ikke kikkede indenfor til Clausen. Men Bulder stod der forøvrigt tit omkring dem, trods alt. For Willers var la-

det til Halsen med Kritik, og Clausen var træg i sin kølige Modstand. Han syntes nu alligevel, at hans var det bedste.

Stærkest var Venskabet dog mellem Fru Marie Willers og ham. Han beundrede denne stærke og livsfrodige unge Kvinde, der gennem fire lange Krigsaar, mens Manden var i Felten, havde evnet at holde Hjemmet oppe og Gaarden i Drift. Men de Aar havde ogsaa præget hende for Livet. Der var kommet en Tone af dyb og grublende Alvor over hendes lyse og glade Sind, parret med en djærv Beslut-somhed og en haandfast Vilje, der aldrig et Øjeblik tviv-lede om, at der var Vej gennem alt, blot man ikke gav op. Det var da ogsaa hende, der satte Mod i Manden, naar han syntes, at alt det, der i Førstningen havde tegnet sig saa solskinslyst, efterhaanden blev mere og mere vanskeligt at finde Rede i og Kaarene samtidig mere og mere trange. Og det var med hende, at Lærer Clausen ofte drøftede sit korte Ægteskabs Forlis.

Thi der var sket det mærkelige: Det, Lærer Clausen aldrig havde kunnet tale med andre om, kunde han tale om med hende. Han syntes, det var saa naturligt. Og at tale med hende var som Regn over vindtørret Muld. Der spirede saa meget blidt og fredeligt frem i hans Sind, som han aldrig før havde kendt, naar han tænkte over Forholdet til Hustruen. Han havde ellers altid syntes, at det var hende, der fejlede, naar hun ikke vilde som han, eller naar hendes Sind slog hede Gnister om dagligdags Smaating, der burde have kunnet gaa til Bunds i et Smil. .

De sad en Aftenstund i det lyse Foraars ude i Haven og talte sammen om det, som saa ofte før, mens Willers gik fra og til og ellers puslede med de glade Vaarblomster, der lo fra Bedenes Kanter i gyldent og blaat og alskens mun-ter Spraglethed.

— Taler I stadig om det, sagde han et Par Gange.... Kan man virkelig blive ved at tale om den ene Ting?

Fru Willers smilede til ham og svarede:

— Det kan man, Hans. Man kan tale om det hver Dag i Aarevis og alligevel aldrig blive klogere.

Og Lærer Clausen nikkede til, mens han strøg sig gennem det tunge Haar, der saa smaat var begyndt at graane ved Tindingerne.

Saa spurgte Fru Willers, som hun saa tit havde spurgt:

— Har De stadig aldrig tænkt paa at tale rigtig ud med hende en Gang, Clausen, enten det saa gaar til den ene eller den anden Side.... Tænk, at kende et Menneske, man dog en Gang har elsket, men ikke set i snart femten Aar.... Og at have en stor Datter, som man ikke har kendt det ringeste til, siden hun bare var tre Aar.... Jeg synes næsten det er umenneskeligt.... Synes De ikke ogsaa selv....

Lærer Clausen saa lidt paa hende i Tavshed. Derefter svarede han:

— Maaske.... Jeg synes det undertiden selv. Men alligevel. Det er nu en Gang forbi. Og det, der en Gang er gaaet i Skaar, bliver aldrig helt, selv om man klinker det. Det springer i Stykker igen en skønne Dag.... Og jeg har altid haft den Vane at kaste det bort, der alligevel kun kan holde sammen en kort Tid ved at bødes. Jeg kan ikke lide Lapper, hverken paa mine Bukser eller paa min Tilværelse....

Fru Willers smilede.

— Jeg kan ikke lide Lignelser, sagde hun saa. Det er saa tit bare Spil med Ord.... Tænk Dem nu om, Lærer Clausen.... Ja, jeg har jo for Resten sagt Dem det saa ofte før.... Men jeg siger det en Gang til: Tænk Dem nu om, Lærer Clausen.... Derovre ligger Deres Hjem. Et lyst

og venligt Hjem, mellem lysegrønne Træer og skønne Blomster, og i en Egn, der smiler som et Barn mod Lyset.... Altsammen omkring Dem er som en evigt nynnende Glæde. Det er frodigt. Rigt. Svulmende af Grøde.. Og mellem alt det gaar De rundt og tænker graa Tanker og med et Sind, der visner.. Kan De egentlig selv forstaa det.. Tænk Dem en Hustru i det Hjem og i den Have. Tænk Dem en ung, livsglad Pige nynne gennem Stuerne, eller bøjet over de Blomster, som alle Kvinder elsker, fordi de ligner smaa Børn, der ler.... Herregud, Lærer Clausen, kan en Mand da virkelig kapsle sig saadan ind i sig selv og sine egne graa Tanker, at han hverken kan føle eller tro længere....

— Jamen, hvad nytter det altsammen, Fru Willers?
Fru Willers rystede paa Hovedet og svarede:

— Gid er vis Mand havde det forbistrede Ord. Som om alting skulde nytte. Er det ikke nok, at det glæder. Er det ikke ligesaa meget værd, naar det bare glæder. Der skal jo ogsaa Sol til, naar noget skal leve og trives. Ikke sandt.... Tænk nu over det, Lærer Clausen.... Skal jeg skrive til dem begge og bede dem til Gæst her paa Vanggaard. Husk i hvert Fald paa Deres Datter.... Har De aldrig kendt, hvad det vil sige at længes.... og at møde det, man længes efter.... Det har jeg kendt, Lærer Clausen. Gennem fire lange, frygtelige Aar har jeg kendt det.. Der er intet saa skønt og saa lyksaligt som det, at mødes med den, der ejer alle ens Længsler....

Fru Willers strøg sig over Panden og lukkede Øjnene, mens et Smil kom og gik over hendes Mund.

— Skal jeg, Lærer Clausen.

— Jeg vil tænke over det, svarede han.

Hun smaalo.

— Hvor tit har De nu egentlig sagt, at De vil tænke over det, sagde hun saa. De tænker langsomt, synes jeg.

Glemmer De ikke helt at tænke en Gang imellem. Jeg kunde fristes til at tro det.

Han smilede og saa paa hende.

— Næste Gang vi ses, har jeg tænkt, svarede han saa.

— Tænkt færdig, spurgte hun.

— Ja, svarede han. Tænkt færdig. Helt færdig. Er De saa tilfreds med mig.

Hun nikkede.

— Ja, svarede hun. Saa er jeg for en Gangs Skyld tilfreds med Dem. Og nu skal De faa Deres Aftenkaffe og en god Cigar. For Dyden skal belønnes.... Ikke sandt. Det er jo god Pædagogik, Lærer Clausen....

Der var kun en Smutvej fra Vanggaard og til Skolen. En halv Snes Minutters Gang ad en smal Vej mellem levende Hegn, saa stod han ved sin Havelaage. Han kendte Vejen, som han kendte sin egen Bukselomme. Han havde gaaet den i alskens Vejr. Men denne Aften forekom den ham anderledes. Den var ligesom mere fortrolig, syntes han. Mere smilende under den skyløse, blege Majhimmel. Den laa ikke, som ellers i sene Aftentimer, med tung og næsten lurende Mulm i Skyggerne.... Eller var det hans eget Sind, der var anderledes stemt og saa anderledes paa Omgivelserne. Maaske. I hvert Fald var der noget, som syntes ham anderledes end ellers.

Fru Willers havde saa ofte sagt, at han skulde se at finde sin Hustru igen. Om ikke for andet, saa for Datterens Skyld.... Men han havde stadig slaaet det hen. Det var først i Aften, at hendes Ord rigtig havde bidt sig fast i hans Sind. Og de havde samtidig skabt Tanker, som han ikke havde tænkt før.... Før var det bare: Borte er borte. Tabt er tabt. Og saa var der ikke mere at gøre ved den Ting. Men nu var det, som om Længslen ogsaa havde faaet Plads. Ikke blot efter Datteren. Men ogsaa

efter Hustruen.... Maaske var der Lykke at naa endnu for dem alle tre. Hvem kunde vide det. Femten Aar var en lang Tid. Livet sleb mange skarpe Kanter runde i femten Aar. Mange Tanker døde og mange nye Tanker kom til Verden i et Menneskesind i saa mange Aar....

Da han var kommet ind i sin Stue med de mange Bøger og Møblerne, der havde dannet Rammen om hans og Hustruens Ægteskabsaar, tændte han Lyset og blev staaende lidt midt paa Gulvet, mens han saa sig omkring derinde.... Han syntes, det hviskede omkring ham om lykkelige Timer. Glade Timer. Timer med mange unge og lyse Drømme for Hjem og Barn, drømte af dem begge, Haand i Haand, i Skumringstimer, inden Barnet endnu var kommet til Verden.

Han gik hen til den gamle Kommode med Barnets Billede. Det stod der endnu. Men Aarene havde bleget det. Det var snart ikke mere muligt at skelne noget af Barnetrækkene. Der var ikke stort andet tilbage end noget svindende rundt med to stærke Prikker, hvor Øjnene skulde sidde.... Hvordan mon hun egentlig saa ud nu? Hun var jo snart fyldt atten Aar. Om en lille Maaned, midt i den lyseste Vaartid, var hun født. Han huskede saa godt den Dag. Ængstelsen først. Saa Glæden og Henrykkelsen over det lille spæde Væsen, der var hendes og hans. Det lille, runde Hoved med de plirende Øjne. De smaa, spæde Hænder, der famlede. Skrigene mod Livet. Den første Livstørsts slugvorne Graadighed. Mæthedens pustende Søvn.... Det havde været saa forunderligt alt sammen....

Men hvordan saa hun nu ud. Lignede hun Moderen. Var hun lys og frodig og fuld af Liv, som hun. Eller havde hun hans tunge og noget haarde Sind.... Han syntes helst han vilde, at hun skulde ligne Moderen. Det var ikke altid saa let med det tunge og haarde Sind. Man

støtte sig paa saa meget med det. Livet gav en saa mange Knubs. I hvert Fald syntes man, at det gjorde det.

Han havde sat sig hen ved sit Arbejdsbord og lukkede Øjnene og med den ene Haand presset mod Panden. Gennem det aabne Vindue steg der en sødmefyldt Duft af Vaarnat ind. Den svøbte sig om hans Tanker som en lykkelig Svaling. Han syntes, at hans Sind ikke havde været saa lyst i lange Tider. Det var, som om de graa Tanker svandt og der ogsaa blev Plads til Smil i hans Følelsers solløse Verden.

Det blev sent, inden han gik til Ro. Det første blanke Dagslys brødes med Lampens spæde Skær, og Livet var begyndt at vaagne ude over Agrene. Det tegnede til en solblank og skinnende Dag. Og han sov kun lidt den Nat. Tanker, der kom og svandt som flagrende Fugle, holdt ham vaagen den meste Tid. Han var oppe igen, længe inden Skolen skulde begynde.

Han gik sig en Morgentur ad Vejen til Vanggaard med de levende Hegn, der blinkede af Dug og Nattens tindrende Sølvspind. Der var Smil og Morgenstundens karske Glæde over alt. Nu var alting vaagnet efter den lyse Nats hede Drømme.

Da han gik forbi Vanggaardens Have, saa han Fru Willers derinde. Hun nikkede til ham med et Morgensmil. Og han nikkede igen.

Saa standsede han et Øjeblik og raabte ind over Hegnet:

— Skriv saa, Fru Willers.... Men skynd Dem, inden jeg har fortrudt det igen.

Saa var det den Morgen, da Lærer Clausen gik og puslede i sin Have, mens Solen bagte hans brede Vestyrg og de halvblottede Arme. Det var den 15. Juni, og

Flaget vajede allerede fra Hus og Gaard, saa langt ens Syn rakte. Det var Fridag, og det var den Dag, da hans Hustru og Datter skulde være Vanggaardens Gæster. De skulde komme ved Middagstid, og Willers vilde selv hente dem inde i Byen.

— Saa kommer De selv over til os ved den Tid, havde Fru Willers sagt til ham den foregaaende Aften. Og kom saa med et Smil og et oprigtigt Sind, Lærer Clausen.... Og lad os tro paa Lykken for Jer alle tre. Saa kommer den nok.

Det blev ikke til ret meget med hans Puslen i Haven den Formiddag, skønt der ellers var nok at tage Vare. Han faldt saa tit i Tanker med Hænderne knyttet over Spaden eller Skuffejernet.

Hvad var det nu egentlig, han havde sagt ja til efter en vaarlys Nats skiftende Drømmerier.... Et Møde, som ingen kunde vide Resultatet paa. En halvgammel Mands Forsøg paa at finde det tabte Paradis. Javist.... Men var det hele alligevel andet end Drømmerier. Gode Veners velmente Haab om at kunne hele noget, der forlængst laa i Skaar....

Saa huggede han Spaden haardt i, for ligesom at sætte Punktum for en Tankerække, der skulde være Slut.

Men hvad hjalp det. Tankerne var der dog straks igen. Der var ingen Fred for dem. Ingen Hvile i dem. De tog i hans Sind som med Strubetag. Der var ingen Vej uden om dem.

Timerne sled sig afsted for ham med sneglende Langsomhed. Der kom til sidst noget stundesløst over ham, som han aldrig før havde kendt. Snart var han ude og snart var han inde. Han talte Formiddagssnak med Mejeristen tværs over Vejen, læste lidt og puslede paany i Haven. Var inde i Skolestuen for at se, om nu ogsaa Gulvene blev ordentlig skrubbete og oliede derinde, mens der var

Løjlighed til det. Kikkede i Pulten og ind under Skolebænkenes Plade for at se, hvad Børnene havde glemt dér.

Han kendte slet ikke sig selv igen i al denne Stundesløshed, som til sidst faldt over ham som en Pine, der gjorde ham angstfyldt og træt.

Men han skulde vel igennem det Møde. Sagt var sagt. Og gjort var gjort. Saa maatte Skæbnen raade for Resten....

Ved Middagstid gik hansaa ad Vanggaarden til. Han mødte Willers paa Vejen. Han var gaaet et Øjeblik hjemmefra, mens hans Hustru viste Gæsterne til Rette og underholdt dem, mens de hægede sig efter en lang og besværlig Jernbanefart.

— Hvor er hun dog køn, Deres Datter, sagde han. Og hvor hun ligner sin Mor.... Og hvor maa hun have været smuk, Deres Hustru, da hun var purung.... Ja, misforstaa mig ikke....

Han lo lidt.

— Ja, misforstaa mig ikke. Hun er virkelig nydelig endnu.

— Ligner hun sin Mor, spurgte Clausen. Gør hun virkelig?

Han syntes, han blev saa glad ved det. Det var alligevel det bedste. Saa lignede hun vel ogsaa Mathilde i Sindet. Og den Slags kom altid lettest gennem Verden. Knubsene bed ikke saa haardt paa dem, selv om Sindet var stejlt.

Lidt efter gik de over Gaardspladsen, der laa badet i Middagsolen. Kun henne ved Stuehuset var der lidt Skygge under de fire, storkronede, gamle Linde.

Der var kommet noget næsten skælvende ængsteligt over Lærer Clausen nu. Han trak Vejret i smaa, usikre Pust.

Saa stod han i Dagligstuen og kunde se ind i den

store, sollyse Havestue med den høje Trappe ned til Haven.

Henne ved Vinduet stod hans Hustru og Datter. Og Datteren var, som saa han sin Hustru, da de første Gang mødtes.

Han lukkede Øjnene et Øjeblik. Der kom som en Svimlen over ham. Fru Willers gik forbi, og Willers fulgte efter.

Han mærkede Fru Willers Haand paa sin Skulder og hørte hende sige:

— Vær nu god, Lærer Clausen. Vær nu god.

Han saa hen mod Hustruen, og deres Øjne mødtes. Men det varede kun et Nu. Saa pressede hun Hænderne mod Øjnene og bøjede Hovedet.

Datteren nikkede til ham og tog Moderen om Livet. Naturligvis.... det foer gennem ham som et Ryk.... Naturligvis. De to hører jo sammen.... Mod mig....

Han stod lidt i Tavshed og saa paa dem begge. Men nu var der kun én eneste Følelse i hans Sind: Trangen til at slutte dem begge i Favn. Alt andet var som blæst bort.

Han gik nærmere ind i Havestuen. Langsomt og ængsteligt, mens han stadig saa paa de to.

Saa mødtes hans og hans Hustrus Øjne paany, og der gled et Smil hen over hendes Ansigt.

Hvor han kendte det Smil. Saadan.... just saadan.... havde hun smilet den Aftenstund, han første Gang rakte Haanden ud mod hende og tog hende i Favn.

— Mathilde, sagde han stille. Mathilde.... just saadan som for mange Aar siden.

— Jørgen. Det kom som et Skrig. Og et Øjeblik efter laa hun i hans Favn med Armene om hans Hals og Hovedet mod hans Skulder.

Datteren saa efter dem, men blev staaende, hvor hun stod. Hun syntes, hun var saa helt tilovers nu.

Saa rakte Lærer Clausen Haanden frem mod hende.
— Min lille Pige, sagde han. Min kære, lille Pige.

Datteren saa efter dem, men blev staaende, hvor hun stod.

Han vilde gerne sige mere, syntes han. Men Ordene
grødede bort i hans Strube....

Lidt efter kom Willers og hans Hustru ind. De blev staaende en Stund og saa paa de tre. Derefter gik Fru Willers hen til dem og sagde:

— Tak, Lærer Clausen.... Nu tror jeg nok, jeg har faaet lykkelige Gæster i Vanggaarden. Ikke sandt? Hvad siger Du, Willers?

Willers smilede stille.

— Det samme, som Du.... Og nu gaar vi til Bords allesammen, og saa taler vi ud med hinanden den hele lange, dejlige Eftermiddag.... Og i Aften gaar vi til Genforeningsfest i Forsamlingshuset. Det er Pastor Strøm, der taler. Han er ikke nogen stor Taler, ganske vist. Men han kan vel nok sige det, vi allesammen trænger til at høre:

Lykken ved at mødes efter Aar, der var trange og haarde for os alle.

E r i c h E r i c h s e n .

Fra Løjt Land.

I.

Den Rytme, som gør, at min Sjæl er til,
er Rytmen af gule Bakker,
der smelter sammen med Bøgenes Spil
og brydes af Granskovens Takker,

og over det grønne og rundt omkring
det blaa fra Himlen og Havet,
der rinder sammen til ingenting,
hver Gang en Dag bli'r begravet — — —

Jeg sad ved Stranden en Aftenstund
og leged tilfældigt med Sandet,
da steg der en Sang fra Bølgens Mund, —
Barn, du skal elske Landet. —

II.

S t r a n d.

Her ligger Sollyset hvidt
over Grus og Sand ved Stranden.
Her brister Bølgerne blidt. —

Hvor den ene var, er en anden,
før den første er helt gledet bort.
Og ved Randen
af Sandet og Vandet
lyser en Brøm af Skumperler, —

Eller er det andet
end Draaber, der væder Sandet
og af Kiselstene alene
skaber funklende Stene — — —

III.

By g m a r k.

Det kan hænde, naar Sindet er træet
af Vandring langs hegnede Veje,
hvor Løvet har lukket sig tæt
som en Krans om en fjern blaa Himmel,
at din Tanke med eet bliver let,

fordi du er standset et Sted,
hvor Kransen af grønt blev brudt
af en Krumning ind mod et Led, —
og du staar stille og ser og ser
og nynner en Tone derved

i Takt med en bølgende skøn
Mark af vippetungt Korn,
der i Sollyset gylden og grøn
vugger og bærer dit Syn
mod en Gavl og en hjemlig Røn.

IV.

S k o v.

Jeg elsker en blæstsprængt Bakke,
hvor Synet er stort og frit,
og Heden, hvor Skyggen er uden Hjem,
men Sollyset varmt og vidt.

Men før mig aldrig saa langt herfra,
at jeg ikke længere véd,
nær mig staar Bøgestammer
og lyser, naar Sol gaar ned,

nær mig lister et Sus af Løv,
en Sang fra duvende Træ'r,
der glider som Skibe af Skygge
ind i Aftenens Skær.

M a r c u s L a u e s e n.

Et slesvig-holstensk Blad under Trearskrigen.

Der var midt i Fyrrerne 5 Blade i Nordslesvig, 2 danske og 3 slesvig-holstenske. De sidste var de ældste. »Lyna« i Haderslev var begyndt at udkomme allerede i 1797 og blev i de første 40 Aar af sin Tilværelse skrevet paa Tysk. Fra 1839 fik det et dansk Følgeblad og senere blev Hovedparten af Bladets Indhold skrevet paa Dansk. »Sønderborger Ugeblad«s tyske Udgave begyndte i 1825, den danske i 1832. Endelig udkom i Tønder et lille ret ubetydeligt »Intelligenzblatt«. De to danske Blade »Dannevirke« i Haderslev og »Apenrader Ugeblad« var begyndt at udkomme i 1838 og 1839. Men de var snart bleven de mest læste, og allerede her i Midten af Fyrrerne havde de slesvig-holstenske Blade ondt ved at klare sig i Kappestriden — et Vidnesbyrd om den danske Vækkelses Kraft. Hertugen af Augustenborg prøvede forgæves at holde »Lyna« og Sønderborgbladet oppe, men Regningerne blev efterhaanden for store, mens Holdertallet gik den anden Vej. »Dannevirke« meddelte skadefro ved Nytaarstid 1847, at »Lyna«s Abonnenter »udgør efter en nøjagtig Undersøgelse kun 3 Mand« i andet Stændervalgdistrikt, d. v. s. i den nordlige Del af Haderslev Østeramt og de 8 Sogne. Et Par Maaneder efter gik »Sønderborger Ugeblad« ind, og i November samme Aar købte Peter Christian Koch, »Dannevirke«s Redaktør, »Lyna«, der fra Nytaar 1848 atter udkom paa Tysk, men jo rigtignok med dansk Indhold. Der var altsaa nu kun 3 Blade i Nordslesvig. De slesvig-holstenske Blade var forsvundne paa nær det lille tønderske »Intelligenzblatt«.

Men Herligheden varede ikke ret længe. Den sidste Lørdag i Marts blev det bekendt i Haderslev, at Oprøret var brudt ud. Samme Dag dannede fremtrædende sles-

vig-holstenske Borgere en provisorisk Regering for Byen, og den første egentlige Regeringshandling var at storme hen og forsegle »Dannevirke«s Presse. I Nattens Løb vaagnede Byens danske Borgerskab til Daad, og Dagen efter væltedes den nye Regering. Byens gamle Styre genrejstes, og Seglene paa Kochs Presse blev fjernet. Der var saa nogenlunde Fred i Lejren en Maanedes Tid. Men efter Slaget ved Slesvig den 23. April fik Slesvig-Holstenerne i Haderslev ny Courage, og for anden Gang gik de løs paa »Dannevirke«s Trykkeri. Koch var imidlertid allerede paa Vej til Kolding med en Del af sine Maskiner. Dengang havde man jo ikke Rotationspresse. Heldigvis for Slesvig-Holstenerne havde Koch jo endnu et Trykkeri, nemlig »Lyna«s. Og det blev ikke forseglet, men tværtimod taget i Brug. Paa Trykkeriet arbejdede en dygtig og smart Typograf, C. E. B a s s e fra Bonn. Han var villig til øjeblikkelig at starte et nyt Blad, redigeret efter de nye Magthaveres Ønske. Det udkom straks og hed »Nordslesvigsk Tidende«. Redaktionen navngav sig ikke, men skjulte sig under Betegnelsen »Sandhedens Slør«. Hvorvidt nu Sløret var Sandhedens, er ikke let at sige, men det var i alt Fald ikke tættere, end at man igennem det kunde skimte én af Latinskolens Lærere, selveste Subrektor Dr. M i c h e l s e n. Det var ikke første Gang, Latinskolen leverede Redaktør til et slesvig-holstensk Blad, og det blev heller ikke sidste.

Men Lykken skiftede rapt i de Tider. Efter Slaget ved Dybbøl sidst i Maj maatte »Nordslesvigsk Tidende« gaa ind efter at have leveret ialt 7 Numre. Og Koch, som nu vendte tilbage til Haderslev, kunde sætte følgende noget ondskabsfulde Eftermæle over den saa hastigt afdøde Tidende: »Iøvrigt havde Bladet én anbefalende Egenskab, nemlig at det blev Folk tilsendt uden at være bestilt og altsaa uden at være betalt«.

Det var nu lovlig tidligt, Koch hoverede. Blot endnu en Maaned senere maatte han i stor Skyndsomhed forlade Haderslev, og denne Gang fik han ikke Tid til at tage Trykkemaskinen med. Han søgte til København, og herfra udgik »Dannevirke« fra Slutningen af August 1848 til Midten af September 1849. Men »det er nu en anden Historie«, som H. C. Andersen siger.

Knap var Koch forsvunden fra Haderslev, før »Nordslesvigsk Tidende« dukkede op paany. Og denne Gang var Sløret lettet. Dr. Michelsen traadte aabenlyst frem som Bladets Redaktør. Bladets Retning var ogsaa den samme. I en Skrivelse til »Dannevirke« fortælles i Datidens temmelig kulørte Sprog, at »Nordsl. Tid.« paa sin »borneerte og væmmelig sledske Maade opfordrer os, især Bønderne, til endelig offentlig at erklære, at vi vil vedblive at være Slesvigere og ikke paa nogen Maade forvandles til Nørrejder«.

For Resten led Bladet nok under forskellige indre Besværligheder. Ved Nytaar maatte Dr. Michelsen trække sig tilbage, men Latinskolen havde straks en ny Redaktør rede, som hed Julin-Fabricius. Han maatte imidlertid ogsaa snart fortrække, men det skyldtes nu General Ryes Indtog i Byen hen paa Foraaret. Dr. Julin-Fabricius flygtede bort fra Byen og kom først tilbage, da Rye maatte drage mod Nord. Men da var »Nordsl. Tid.« igen begyndt at udgaa. Dr. Michelsen havde snuppet Redaktionen lige for Næsen af sin Medlærer. Naturligvis følte Dr. Julin-Fabricius sig noget brøsthølden over den Behandling, og faa Dage efter læstes i Bladet følgende mærkelige Erklæring:

Til Abonnenterne af »Nordslesvigsk Tidende«!

Jeg tror at være Læserne af denne Tidende en nærmere Forklaring skyldig om Grunden, hvorfor dette Blad ej længere udkommer under min Redaktion. Jeg, som saa mangen anden

af denne Bys Indvaanere, ansaa det som en af de øjeblikkelige Tidsomstændigheder paabuden Nødvendighed for nogen Tid at forlade Egnen, saa længe man ej kunde paaregne nogen Garanti for sin personlige Sikkerhed. Ved min Hjemkomst fandt jeg Redaktionen af »Nordslesvigsk Tidende« i min Kollega Hr. Dr. Michelsens Hænder. Uagtet han staar navngiven som Tidendens p. t. (midlertidig) ansvarlige Redaktør, forklarede han mig ikke desto mindre, at Redaktionen ogsaa for Fremtiden vilde blive varetaget af ham. Da det ingenlunde kunde konvenere mig at aftvinge ham og tiltvinge mig Redaktionen, og der fra højere Steder intet er blevet mig communiceret om nogen Entledigelse fra ovennævnte Forretning, saa har jeg besluttet ikke at foretage noget andet i den Anledning end at meddele Læserne Maaden, hvorpaa min Nidkærhed for Fædrelandets Sag i denne Retning har faaet en anden Talsmand.

Haderslev, d. 18. April 1849.

Dr. Julin-Fabricius.

Dr. Michelsen kunde for tredie Gang sætte sig til Rette i Redaktørstolen, og hvis ikke andet var kommen i Vejen, kunde han maaske have faaet Lov at sidde der længe. Men det skulde nu ikke times ham.

Efter Vaabenstilstanden var Krigen udbrudt paany i Foraaret 1849. I Begyndelsen var Lykken Slesvig-Holsterne god, og »Nordslesvigsk Tidende« kunde leve højt paa Sejrsberetninger. Men alt faar en Ende i denne Verden, og det gjorde Sejrene i »Nordsl. Tid.« ogsaa. Den sidste af dem kostede endda Dr. Michelsen hans Redaktørplads. Den slesvig-holstenske Hær havde lejret sig om Fredericia og forberedte sig paa at storme Fæstningen. Men inden det kom saa vidt, var den danske Hær bleven stærk nok til at gøre Udfald, og den 6. Juli stod Fredericiaslaget. Dagen efter indeholdt »Nordsl. Tid.« følgende Sejrsmedling:

»I Gaar har atter en Dag været, som aldrig glemmes i Slesvig-Holstens Historie! — en Dag som sikkerligen er for os af blivende Følger. Thi det saas fra den ene Side, at Dansken er

Slesvig-Holstenernes Dødsfjende, og fra den anden Side, at Slesvig-Holsten vil være fri: — hvorledes skulde de altsaa i Fremtiden kunne leve i politisk Fællesskab med hverandre?? — Den 29. Juni var Fredericias Cernerling [Indslutning] fuldendt ved Anlæggelse af to Batterier tæt ved Stranden nordenfor Fæstningen. Nu gjaldt det Fæstningen, thi naar først disse to Batterier vare fuldstændigen armerede, saa var Vejen fra Fyen til Fredericia aldeles afskaaren. Fra den Dag af har der dagligen været en stærkere og svagere Forpostfægtning, men det skulde komme ganske anderledes. Det var kun Forberedelsen, ej en Fægtning, et blodigt Hovedslag fulgte! — langthen blodigere end hidtil i Krigen imellem Slesvig-Holsten og Danmark har været og — Slesvig-Holsten beholdt Sejrspladsen!

Den 6. Juli om Morgenen Kl. 2 faldt Dansken ud af Fæstningen med hele sin Magt, og da den langthen mindre slesvigholstenske Armé — man paastaar at Forholdet skal have været 2 imod 1! — nødvendigen var adspredt i den hele Cerneringskreds (nordenfor Fredericia, omkring Fæstningen og langsmed Stranden hen til Snoghøj) saa maatte det i Førstningen kaldes en Umulighed at forsvare de enkelte Cernerings-Skanser. Alligevel høre vi, at de Korps, som stod nærmest ved Udfaldsstedet, især 4. Jægerkorps, 5. og 6. Infanteri-Bataillon, 1 og en halv Time tilbageholdt Fjenden, ja stormende atter dreve dem ud af Forskansningerne!!

Man frygter for, at disse 3 Korps næsten ere faldne, men de faldt med udødelig Hæder. Avantgarden, derimellem det 1. Jægerkorps, som laa søndenfor Fæstningen ad Snoghøj til, deltog i Begyndelsen ikke i Kampen, som synes at have trukket sig ad Vejle til, men den kom, og da har Kampen været haard, man tog Bajonet og Kolbe, — og Dansken maatte sin gamle Vej, tilbage igen, og han fik at se, at den, han kalder og kæmper imod som sin Dødsfjende, — at Slesvig-Holsteneren vil være fri, om ogsaa hans Frihed skal koste ham meget Blod! — Slesvig-Holsten beholdt Sejrspladsen! — Hvem har blodigen sønderrevet det gamle Baand imellem Slesvig-Holsten og Danmark?!

Enkeltheder maa vi spare til næste Nr. Thi endnu gennembryder Rygterne sig saa aldeles, at det for os er en Umulighed i saa Henseende at udfinde Sandheden — 37 fangne dan-

ske Kasteljægere saae vi allerede bringes ind i Byen, og flere ventes« —

Det var dog selv Bladets Meningsfæller et Nummer for stramt. De sagde, at han maatte have været fuld, da han skrev Sejrsberetningen, og han maatte moderere den lidt i de følgende Numre og kort efter trække sig tilbage fra Bestillingen. Men »Nordsl. Tid.« vedblev at udkomme. Ja, Koch skrev endog i »Dannevirke«, at det var bleven »den nye Regerings officielle Avis, og »Dannevirke«s Forflyttelse tilbage til Haderslev synes at være unødvendig«. Kochs Bitterhed er forklarlig. Der var igen sluttet Vaabenstilstand, og en Regeringskommission havde overtaget Styret i Nordslesvig, men Koch maatte stadig gaa ovre i København, mens »Nordslesvigsk Tidende« kunde udgaa fra Haderslev og tilmed blev trykt paa Kochs eget Trykkeri.

Men endelig i September slap Koch hjem igen efter næsten 15 Maaneders Fravær, og nu kom »Nordsl. Tid.« i Forlegenhed. Koch ejede jo begge Byens Trykkerier, efter at han havde købt »Lyna«. Der var rigtignok den lille Hage ved, at Handelen skulde stadfæstes af Regeringen paa Gottorp, og det var den ikke bleven. Den første Ansøgning forsvandt sporløst i Regeringskontorerne. Den næste fik han Svar paa, men rigtignok fra den provisoriske slesvig-holstenske Regering, og derfor lød den naturligvis paa Afslag. Nu efter hans Hjemkomst blev der indsendt en ny til Fællesregeringen, som styrede Landet under Vaabenstilstanden. Den blev ogsaa mødt med Afslag. Først da Koch selv sammen med »Lyna«s forhenværende Ejer, H. Seneberg, mødte med den 4. Ansøgning, blev den endelig bevilget. Det var den 12. Decbr. 1849, to Aar efter, at Handelen var sluttet.

Det begyndte nu at se sort ud for »Nordsl. Tid.«. Men Bladets Udgifter, C. E. Basse, havde en Trumf i Baghaan-

den. Det var et Privilegium, udstedt af den slesvig-holstenske Regering paa Gottorp, der gav ham Ret til at oprette eget Trykkeri og udgive et Blad med Navnet »Nord-slesvigsk Tidende«. Bladets Venner skød nu i Hast 4000 Rdl. sammen, og takket være dem kunde Bladet fortsætte. Fra Nytaar 1850 fik det en ny Redaktør, M. Schultz, vistnok den samme, som nogle Aar i Forvejen havde ledet »Lyna«. Men han traadte snart tilbage igen, og Udgiveren overtog saa selv Redaktionen. Nogen rigtig Fart i Foretagendet kom der dog ikke, skønt Rygtet gik, at det fik betydelige Pengegaver af det slesvig-holstenske Ridderskab. Sikkert er det, at det kun fandt faa Læsere og næsten ingen Holdere. Den 10. Juli 1850 kom Bladets sidste Nummer. »Nordsl. Tid.« havde kun oplevet 2¼ Aar, men de havde til Gengæld været bevægede.

Marius C. Skar. (E)

En Landsbyspillemand fra Vestslesvig.

Dresen fra Rørkær.

Af **Andres Petersen**, Tønder.

Som i mange andre Henseender er der ogsaa i de sidste 50 Aar sket store Forandringer paa Landsbymusikkens Omraade. Den gamle vadmelklædte Spillemand er afløst af den kjoleklædte Orkester-Musiker. De lavloftede Stuer, hvor en landlig Ungdom den Gang traadte Dansen med træskoklædte Fødder paa et Lergulv, er nu ombyttede med en moderne Balsal. Men om Fornøjelsen er stegen og er mere ægte, tvivler jeg paa.

Blandt de kendte Spillemand i Vestslesvig indtog de to Brødre Dresen og August Petersen fra Rørkær en fremtrædende Plads. I en hel Menneskealder har de stavret ved hinandens Side med Kalveskindstasken paa Ryggen milevidt, fra Rørkær til Ribe eller Nibøl og Læk, og østpaa til Aabenraa. De to Brødre havde forskellig Natur. Medens Dresen var den lystige Spillemand, fuld af Komik og pudsige Indfald, saa havde min Fader August en mere stille og rolig Karakter. Dresen var derfor særlig egnet til denne Virksomhed, og da han ogsaa fik kgl. Musikprivilegium, blev han den førende Kraft, det var ham, der blev mest kendt og populær, min Fader kom med som anden Mand.

Naar jeg i disse Linier skildrer den geniale Spillemand Dresen, saa gælder dog meget deraf for min Fader.

Dresen fødtes 1829. Han var Søn af Skræddermester A. P. Petersen, Rørkær, en kendt dansk Patriot i den Tid. Som Dreng

tog han Undervisning hos Byens Skolemester. Der krævedes jo ikke saa meget den Gang til at tilfredsstille Publikum som nu til Dags. Han blev med Tiden en meget dygtig Musiker efter Datidens Forhold. Efter Konfirmationen kom han i Lære hos en Tømmermester i Ravsted, og blev Skibstømrer i Sønderho paa Fanø. Han rejste dog snart hjem for at optage Musiker-virksomheden hjemme i sin Hjemstavn, og giftede sig derefter. Det blev dog meget smaat for Dresen i de første Aaringer i Ægteskabet. Mange Børn fik de. De boede dengang i en gammel Rønne, som tilhørte Gaardejer Hans Petersen, men da Huset var faldefærdigt og skulde nedbrydes, og der ingen anden Lejlighed var at faa i Byen, kom han i Tanker om at bygge, men hvorfra tage Penge? En skøn Dag gik Dresen og maalte Byggeplads op lige udfor Gaardejer Kresten Rask's Ejendom, et Grundstykke, som ikke tilhørte Gaardejeren. Dette var jo meget generende for Gaardmanden, hele Udsigten blev spærret, det maatte for alt i Verden ikke ske. Men Spillemanden var ikke til at rokke fra sin Beslutning. De blev dog enige om, at Gaardejeren betalte 100 Daler, for at Dresen skulde lade være at bygge paa dette Sted. Dagen efter begyndte Musikanten at maale igen, dennegang udenfor Gaardejer Christian Hostrups Ejendom, lige udenfor Vinduerne paa den anden Side Vejen. Med denne Gaardmand sluttede Dresen ligeledes en Handel, Chr. Hostrup bød ogsaa et lignende Pengebeløb, og et stort Grundstykke i Tilgift. Nu kunde Dresen tænke paa at bygge. Materialet dertil hentede han fra det gamle Hus, som blev tilbudt ham gratis. Huset byggede han selv uden nogen som helst Hjælp. Huset staar endnu, og kan staa i mange Aar.

De fleste af de seks Børn kunde spille, særlig den ældste, Agate, var ofte med Faderen ude at spille for at tjene noget, og der er endnu enkelte, som kan huske den unge spinkle Pige sidde ved Faderens Side hele Nætter igennem ved Familiefester o. l. Den eneste Søn, A. P. Petersen, som havde særlig Evne til Musiken, blev sendt til København paa Musikkonservatoriet, ved Hjælp af Byens danske. Han blev Elev af Niels Gade, Svendsen og Rung, og blev optagen i Pension i Neergaards, Reedtz Thotts og Dr. Ulrichs Hjem.

I denne Forbindelse skal nævnes, at Dr. Ulrich var Dresens personlige Ven. I Aaret 1884 blev Dr. Ulrich stenet ud af Tønder By, og disse Linier skrives netop i det Hus, hvorfra

han maatte flygte. Dr. Ulrich tog Tilflugten til sine Venner i Rørkær. En Sten, som blev kastet til ham i Vognen, har Familién endnu opbevaret. Stenen har i mange Aar ligget paa Skrivebordet som Brevpresser.

Efter to Aars Uddannelse paa Skolen fik A. P. Petersen Friplads et Aar, men han døde desværre inden. Hans Død var en stor Sorg for Dresen.

Dresen var kendt i vide Kredse. Med Kalveskindstasken paa Ryggen — »min Samvittighed« kaldte han den, — stavrede han milevidt om. Han var dengang en meget anset og uundværlig Person, tilmed var han fuld af Vitser og pudsige Indfald, som morede Publikum meget, og det afgang i høj Grad af Dresen, om alt kom til at gaa, som det skulde. Ved Bryllupper og Barselgilder maatte Præst og Spillemand virke sammen i god Forstaaelse. Det hændte saamænd ofte, at Dresen spillede en rask Hopsa, naar Brudeparret kom ud af Kirken. Et Gang, jeg var med, begyndte Dresen at spille »Dumme Peter«, da Brudeparret kom ud af Kirken. Brudgommen hed nemlig Peter. Hele Brudeskaren morede sig over dette Indfald. Det gik ikke altid an at fastsætte Tidspunktet for en Fæstlighed, inden man vidste, om Dresen var ledig denne Dag, og det hændte endog, fortalte Onkel, naar Folk henvendte sig til Præsten angaaende Bryllup eller Daab, at Præsten spurgte, om de havde været hos Spillemanden. Præsten var ligefrem nødt til at rette sig efter ham. Naar Dresen var alene ude, benyttede han for det meste Violinen eller Klarinetten, som dengang var af Buksbom med højst 5 Klapper. Skulde der flere Mand med, Fader som Nr. 2, Delorent, Sæd, Nr. 3, Jørgensen, S. Løgum, Nr. 4, alle Spillemand, der sædvanlig blev tilkaldt ved saadanne Lejligheder.

Noderne laantes hos andre Spillemand til Afskrivning, saaledes er jeg i Besiddelse af Noder, som er afskrevet i Aarene 1840 efter Spillemand Christiansen fra Vimmersbøl, og Spillemand Davidsen fra Skast, Faderen til Godsforvalter Davidsen, Schackenborg. Trykte Noder kendtes ikke herhjemme. De første trykte Noder kom hertil 1870 fra Carl Møller, Skive, senere i Grenaa og Aarhus. Andre kom fra Møller, Stade, og det er først i disse Aaringer, at de gamle Spillemand lærte at spille i flere Tonarter; før den Tid spilledes kun i første Stilling, og hvis der var flere Stemmer, spillede alle

Melodistemmen. Om der var Fejl i Noderne, gjorde ikke Dresen noget, han skulde nok spille i Takt alligevel.

De Strabadser, Dresen og Fader i den Tid maatte udstaa, vilde ingen nu mere gøre dem efter. Utallige Gange er Onkel og Fader med Kontrabassen paa Ryggen gaaet fra Rørkær til Ringridning i Ravsted mellem Jul og Nytaar i en bidende Kulde. Om Dagen i fri Luft, og om Aftenen i en Stald; derfra til Ringridning i Rens, derfra igen til Ringridning i Vestre, for derfra hjem over Sønder Løgum. Eller de spillede først til Mikkelsmarked i Tønder 2 Dage, derfra til Marked i Læk 2 Dage, derfra igen til Kongens Fødselsdag i Sdr. Sejerslev, og saa hjem. De var saaledes næsten 8 Dage uden Søvn. At spille til 60—80 Bryllupper i et Aar var ingen Sjældenhed.

De gamle Skikke og Ceremonier, der efter gammel Vedtægt hørte med til Gilderne, var Dresen selvfølgelig kendt med alle Vegne. Ved Bryllupper skulde Musikanterne være de første om Morgen. Alle Gæster skulde spilles ind, og der forefaldt her ofte en pudsigt Scene, som jeg forresten ogsaa har været Vidne til. Sædvanlig kom Gæsterne allerede om Morgen ved 9-Tiden. Spillemandene var maaske lige kommen og skulde i Skyndingen have en Bid Mad. De havde næppe spist færdig, før der hørtes et vældigt Piskeskrald. I en Fart greb Musikanterne deres Instrumenter, løb ud, og begyndte at spille, og om Hjørnet kom — Mælkevognen eller maaske en Møgvogn. Kusken takkede med et lumsk Smil for Æren, Dresen standsede ærgerlig midt i Spillet, og gik ind igen til Bordet.

Som nævnt havde Dresen kgl. Privilegium, og det lød paa 2 Mil, i Luftlinie. I Løgumkloster havde Dresen de bedste offentlige Steder. Musikeren Bestmann var ikke glad for det, og gjorde alt for at gøre ham umulig der, men Befolkningen vilde nu engang have den Rørkær Spillemand. En Gang var Bestmann kommen i Tanker om, at Grænsen var overskreden, idet han mente, at det var over 2 Mil. Han klagede derfor til Borgmesteren, Dresen var bestilt til Mikkelsmarked, men Værten, som havde hørt om Klagen fra Bestmanns Side, vilde have Sikkerhed, i Fald Dresen paa Markedsdagen skulde faa Befaling til at holde op. Dresen maatte stille en Kaution paa 100 Mark, Bestmann fik Medhold af Borgmesteren, og midt om Aftenen kom Gendarmen og forbød Dresen at spille. De 100 Mark maatte betales. Samme Nat gik Onkel til Tønder for at

klage til Herredsfoged Dirks. Denne vilde endnu samme Nat medsende 2 Gendarmere for at ophæve Borgmesterens Afgørelse, men det havde jo ingen Værd mere, Natten var alt forbi. Bestmann havde altsaa alligevel, skønt Dresen havde Ret, faaet Hævn. Efter denne Affære blev alle disse Privilegier ophævet, og enhver kunde spille, hvor han vilde.

Til Trods for, at Dresen og Fader har maattet udstaa de mange stramme Ture — ofte har de maattet sidde gennemvaade, indtil Skindet — holdt de sig dog sunde og raske. Endnu i deres 80. Aar har de udøvet deres Virksomhed, en Mil borte fra deres Hjem, og de gik stadig paa deres Ben som sædvanlig.

Hvad Almuen ejede af gamle folkelige Dansemelodier, blev bevaret ved Spillemanden, og de var Udtryk for en sundere Smag, end de Varieté-Melodier, der nu farer Landet over, for straks igen at glemmes.

Naar Skriveren af disse Linjer spiller de gamle Dansemelodier fra Rørkær, saa høres ofte endnu en og anden sige: »Det var en af Dresens«. Disse gamle, ofte kønne Melodier, hørte med til vor Hjemstavns Ejendommeligheder, og høres endnu meget gerne af Almuen.

Indtægten ved Spillevirksomheden var dog ikke nok til at brødføde en Familie, saa det var nødvendigt at have et andet Erhverv ved Siden af, og Dresen var en begavet Mand; han var dygtig i alt, hvad han tog sig for. Saaledes var han en dygtig Drejer, mange pæne Ting har han lavet. Ligeledes var han kendt som en dygtig Urreparatør, hvis en eller anden Urmager i Tønder ikke havde Held med et gammelt Bornholmerur, saa skulde Dresen nok faa Urværket til at gaa. Hvis en eller anden havde en værdifuld Genstand af Porcelæn eller lignende, som var gaaet itu, saa gik man til Dresen, ingen satte en Klinke paa som han.

Endvidere havde han et lille Landbrug, men det passede Maren. hans trofaste Ægteviv, som var ham en god Hjælper i alt. Men af alt var Musiken dog den kæreste Bestilling, som først og fremmest skulde passes. Traf det sig en Tid, at der ingen Musikbestillinger kom, blev han »tvære«, sagde Maren. »Fa'r er vant te aa kom ud aa spill«. Jo, det gav en synlig Virkning paa Dresen, naar han kunde faa »Samvittigheden« paa Ryggen. Jeg husker saaledes engang, at Onkel led af Gigt. Han havde i længere Tid ingen Musikbestillinger faaet, Gigten

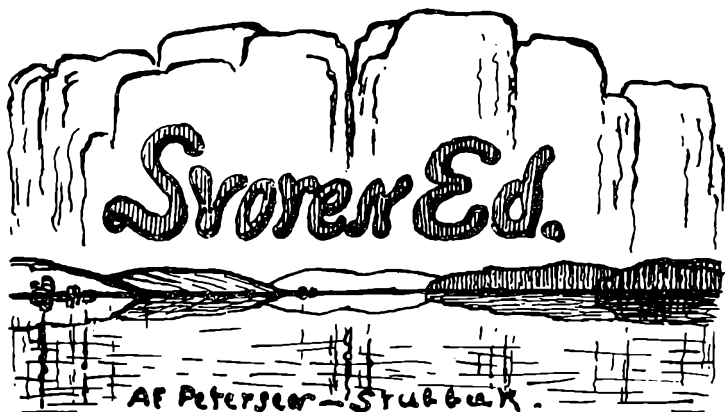
var saa slem, at han maatte gaa ved en Stok, men da der indløb en Bestilling, var Gigten som fløjten, det havde en saadan Virkning paa ham, at han rent glemte Stokken. Dresen var Afholdsmænd, og førte saaledes Beviset for, at Spillemandslivet godt kan forenes med Afholdenhed. Den eneste Svaghed, Dresen havde med Hensyn til Nydelsesmidler, var Skraa-tobak; en Skraa kunde Dresen ikke undvære, en Rulle om Dagen kunde han magelig bruge, og Maren skulde nok sørge for, at Skraatobaksdaasen ikke blev tom, ellers svigtede Humøret — det kendte hun saa nøje.

Den kæreste Sysselsættelse næst efter Musikvirksomheden var Ledelsen af Rørkær Bibliotek. Biblioteket var oprettet af hans Fader, og Lærer Kloster i 1839. Bogsamlingen havde tilhuse hos Dresen. Fra 1864 til sin Død 1907, altsaa i 42 Aar, har Dresen passet Biblioteket. Den største Stue ofrede han til Bogsamlingen, et gammel taffelformet Klaver tjente som Bord. Udlaanet foregik paa den gammeldags Maade, og sjældent kom en Bog bort. Da Biblioteket overgik til Sprogforeningen, forøgedes Bogsamlingen til en af de største paa Landet, den havde 3000 Bind 1920. Kendte Mænd som H. P. Hanssen, M. Andresen, Madvig o. fl., har gæstet dette Hjem.

I det hele taget var det et Hjem, hvor folkeligt Aandsliv blev dyrket. Her var aaben Dør efter god gammel dansk Gæstfrihed, de dejlige Aftener med Sang og Musik huskes endnu af mange. Ingen udenbys Laanere gik bort uden at de havde nydt en Kop Kaffe af Marens bekendte gode Kvalitet.

Dresen døde 1907. Det gamle Spillemandshjem solgtes af Enken, som flyttede til Sønderborg til sin yngste Datter Christine, hvor hun fik en god Pleje. 3 Døtre er i Amerika, en i Sønderho paa Fanø. Den yngste Datter Krestine tog til Flensborg, hun blev tidlig Enke, og bor nu hos sin Datter Helene, der er ansat i den danske Borgerskole som Lærerinde.

Den gamle Violin, som Onkel har spillet paa i en hel Meneskealder, er hos hans Datter Krestine i Flensborg; engang imellem mindes hun sin Fader ved at spille hans gamle Melodier.

(Motivet efter en virkelig Begivenhed.)

»Om Oldemor havde levet og set det Lys!«

Niels Madsen knipsede ivrigt Kontakten til det elektriske Lys op og ned, mens hans Øjne straaledede af Glansen fra den flotte Lysekroner med den stærke Pære i Midten og tre mindre i en Krans omkring denne.

»Det er pinde Belysning!«

»Oldemor vilde vist have sagt, at det skar for meget i Øjnene.«

»Hvad siger Du!«

Niels vendte sig hurtig mod Datteren, den lyshaarede Mette, der med et Vaskeskind gned Hjemmets Stolthed, de smukke gammeldags Mahogni-, Nødde- og Egetræsmøbler blanke som Spejl.

»En skuld' snart tro, at Du holdt med Ole Jensen paa »Waldhof«. Af bare Nærighed vil han hellere blive sidende i en Petroleumslampes Halvmørke og gaa og rode ved Kreaturerne med en osende Staldlygte i Haanden. Nej, da kan jeg bedre lide Sønnen Hans. Han forstaar da, hvad Tiderne kræver af Fremskridt. Men han maa jo vente, til den gamle gaar paa Aftægt. Det varer vel

nok heller ikke saa længe. Der siges, at Hans er ved at blive forlovet.«

Mette, der ivrigt havde gnedet løs paa det gamle Chatel, vendte sig nu pludselig mod Faderen.

»Hvem siger det?«

Niels Madsen betragtede med et lunt Smil Datterens forvirret rødmende Ansigt.

»Jaha, hvem har sagt det. Jeg husker ikke saa nøje, hvor jeg har hørt det. Men Du kan jo spørge ham i Aften, om det ikke stemmer.«

Leende gik Niels ud paa »æ Framgull« og knipsede Lyset op til Gaardspladsen for at se efter, om alt var i Orden. Jo, der var fejlet, Portene lukket og ingen uvedkommende Redskaber efterladt.

Egentlig var det unødvendigt at benytte det elektriske Lys til at konstatere dette. Den begyndende Septemberaftens svindende Dagslys kunde nok have vist ham det alene. Men Niels elskede at se det elektriske Lyshav, der for faa Uger siden for første Gang var strømmet ind paa »Højgaard« og havde fyldt hvert Rum i Gaarden lige fra Skorsten til Grisesti og »Huglaj«. Et lille Knips, og alt laa badet i et Lys, klart næsten som Solens Skær.

En herlig Ting »de elektrisk«. Noget andet end den stinkende Petroleum, der først skulde hældes paa Lamper, der idelig maatte pudses og stelles om, for at man nogenlunde kunde være sikker paa, at de lyste.

Nej, Petroleumslamper havde Niels ryddet Gaarden for. Paa en nær — en gammel fin Broncehængelampe, et Arvestykke efter Oldemor. Den hang nu et Sted paa en Krog deroppe paa Loftet.

Kun Petroleumskogerne var bleven i Brug, paa Maren Madsens udtrykkelige Fordring.

»Saa nem en Ting til at værne en Slat Kaffe paa, naar Ovnene er kold, kan en ikke undvære.«

Naa ja, den blev da i Køkkenet. Niels nikkede og forsynede Gummerne med en frisk Skraa.

I Aften skulde den elektriske Herlighed indvies med et stort Gæstebud. Ole Jensen skulde faa Lov at undre og ærgre sig. Den gamle Gniepind.

Niels slukkede og kiggede paa Himlen. Den var klar foroven. Kun ude over Noret i Sydvest stod i Synsranden som fjerne Bjerge en toppet Skybanke gyldent belyst af den nedgaaede Sol. Luften var lummer. Men Vejret holdt sig nok, Solen var gaaet godt ned.

Men det blev paa Tiden at pynte sig lidt for med Anstand at kunne modtage »æ Fremmed«.

— — —

I »Waldhofs« Soveværelse stod Ole Jensen og rev Stumper af den lokale tyske Avis, lagde dem paa den fremrakte Tunge og vædede dem med Spyt, for derpaa at klæbe dem over flere blødende Snitsaar i sit runde røde Ansigt.

Han stønnede af Anstrengelse og Arrigskab og bandede den osende Lampe, hvis Glas var knækket paa det indsnævrede Sted og derfor kun tillod, at Vægen brændte med en lav, lille Flamme, der gav et daarligt Lys til det for Ole saa anstrengende Arbejde — at barbære sig.

»Det fordamte Lampeglas. Det er nu det ottende i den her Maaned. En køber sig arm i det skidt.«

Sønnen Hans, der stod og fæstnede Slipset i Flippen, smaalo.

»Ja, Far, de Petroleumslamp' er noget Kram. Æ tækkes ogsaa godt, vi kund' havde indlagt —«

»Hold Mund! Jeg ved, hvad Du vil sige. Men saa længe jeg er paa Gaarden, skal der ikke blive indlagt noget af det nymoderne Stads. Verstanden?!«

Han stod noget og bøvlende med de mange Papir-

plastre, mens han ved det ringe Lys søgte i Spejlet at finde Snitsaarene.

Han sukkede.

»Ja, en bliver snar gammel og rysthaandet. Hør, Hans —«

Ole Jensens Stemme blev gammelmandsagtig.

»Du er snart saa gammel nu, til at en kund' begynd' at vente, at Du fandt Dig en Kone. Jeg havde ikke noget imod at blive afløst. Men —«

Her blev hans Stemme skarp.

»Det skuld' natyrlig være en af vore egne!«

Hans svarede ikke.

De gjorde sig i Tavshed færdige med Paaklædningen og gav sig paa Vej til »Højgaard«.

Mens de i den skumrende Septemberaften fulgte Stien over Markerne, hvor kun enkelte Neg stod tilbage af Sommerens Afgrøde, blev Faderens Ytring om at blive afløst ved et summe i Hovedet paa Hans.

Jovist havde han tænkt paa, hvem han kunde ønske at have som Kone, naar han en Gang overtog »Waldhof«.

»Waldhof« —

Ja, det var jo netop dette Navn og det, der knyttede sig dertil, der skabte saa stærk en Hindring for hans kæreste Ønske.

Thi vilde »hun« være Kone paa en Gaard med det tyske Navn? Hvorfor hed den ogsaa »Waldhof« og ikke »Skovgaard« som i hans Morfars Tid? —

Et dybt Suk fra Faderen fik ham til at se op. Et kort Sekund mødtes deres Blikke. Saa gik de videre uden Ord.

Hvad var det for et mærkeligt Blik, Faderen havde sendt ham. Som om han vilde fortælle ham noget og ikke kunde.

Hans havde, siden han var kommen hjem fra Krigen

som sønderjydske Fange over København, ofte undret sig over Faderens Færd.

Da Hans begejstret havde fortalt Faderen om den hjertelige Gæstfrihed, han havde nydt i København, var Faderen faret op i ubehersket Vrede og havde i stærke Udtryk mindet ham om, at han var Tysker. Hvorpaa han hurtigt forlod Stuen.

Senere havde Hans, da han bebrøvet over Faderens Vredesudbrud søgte ham, fundet ham i Storstuen foran Morfars Chatol, hvor han, da han hørte Sønnen komme, hurtigt havde lagt noget tilbage i den aabne Skuffe og lukket den.

Men Hans havde set, at det var Morfars Dannebrog.

Saa havde Faderen vendt sig mod ham, lagt sin Arm om hans Skulder og spurgt, om de skulde gaa en Tur i Markerne.

Fra Per Smed vidste Hans, at hans Mor havde været gift et kort Aar med en tysk Løjtnant, der under en »Kejsermanøvre« var bleven indkvarteret paa »Skovgaard«.

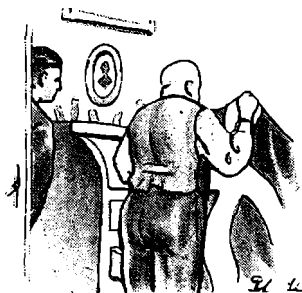
Løjtnanten havde ført et Herremandsliv i Sus og Dus og var forulykket paa et vildt Ridt sammen med lige-sindede Kammerater.

Men han havde naaet at faa Gaarden omdøbt til »Waldhof«.

Saa var Ole Jensen, Hans' Far, bleven Bestyrer paa »Waldhof« og efter et Aars Tid Mand paa Gaarden.

Han var fra Langeland, men havde altid holdt med Tyskerne og strengt opdraget Hans som Tysker.

Naar Per Smed i sin Beretning naaede dertil, tav han, rystede paa Hovedet, spyttede i Ilden, saa det hvis-

*Han saa, at det var
Morfars Dannebrog.*

lede, og slog drabeligt løs paa Jernet, saa de gloende Gnistere fløj som Ildstraaler fra Ambolten. —

Ja, Hans var bleven opdraget til at tænke og føle sig som Tysker. Men hans Modersmaal i fuldeste Betydning — Dansk — var vedblevet at være Hussprog paa »Waldhof«.

Krigen havde ikke affødt nogen tysknational Begejstring hos ham.

Nu, da han var naaet til Skelsaar og kunde tænke dybere over Tingene, følte han en stærk Undren over, at han, der efter Sprog og Afstamning var dansk, af Faderen var bleven opdraget til Tysker.

Han havde søgt Omgang med den dansksindede Ungdom, men mærkede, der var noget mellem dem og ham, som var svært at bygge Bro over.

Det var vel Opdragelsen, der skilte. Hans havde mistet Moderen, da han var en Purk paa tre Aar. Og Faderen havde med en mærkelig Iver holdt ham borte fra dansksindede Hjem og strengt indpræget ham, at han var Tysker.

Kun een følte Hans sig knyttet til i fuld Forstaaelse, Mette paa »Højgaard«, der, mens han var borte i Krigen, var vokset op til en køn, kraftig ung Pige.

Ofte havde han i Løbet af Sommeren lagt sin Aften-tur om forbi »Højgaard«. Og mærkeligt var det, altid havde han truffet hende, og de havde faaet en munter Passiar. Sommetider var hun gaaet med ham gennem Skoven ned til Stranden. Eller ogsaa havde de cyklet den lange Tur Noret rundt og tilbage.

Han havde paa hendes Ønske skildret Opholdet derude i de tyske Skyttegrave og senere i engelsk Fangenskab. Og hun havde fortalt om den store, danske Højskole, hvor hun Aaret forud havde søgt Uddannelse.

Og de havde sammen istemt de smukke, danske

Sange, af hvilke enkelte, trods Hans' tyske Opdragelse, ikke var ham fremmed.

Hjemkommen kunde han ofte sætte sig ude paa Havediget og længe se ud over de i den lyse Sommernats blide Skær hvilende Marker, mens han drømte sig til den Fryd at have Mette som Kone paa »Waldhof«.

Nej, ikke »Waldhof«, saa skulde Gaarden igen hedde »Skovgaard«.

Næste Gang vilde han fri.

Men det skete ikke.

Hver Gang, han vilde sige hende det, var der noget, der standsede ham. Noget, han ikke kunde overvinde.

Var det Faderens Bud: »Det skuld' være en af vore egne«.

Hvad om han vidste! —

— — —

»Da kan det nok være, de sparer ikke paa Belysningen!«

Hans foer op af sine Tanker ved Faderens Udraab, og saa frem for sig.

Ja, hvor var det lyst og skønt.

Den tidlige Septemberaftens blaa Skumring brødes af det hvidgule Væld af Lys fra »Højgaard«s Vinduer og den over Indgangsdøren anbragte Lyspære, under hvilken Niels Madsen stod bred og smilende, med muntre Ord og venlige Nik modtagende de mange, der til Vogns, til Fods og paa Cykle strømmede til hans gæstfri Hjem.

Han saa Ole Jensen og Hans komme og gik dem i Møde.

»Naa, der har vi jo »Waldhoffolkene«. Hvad mener Du, Ole, synes Du saa ikke, at den nymodens Belysning er bedre end det søvnige Petroleum?«

»Aah hvad, jeg ved snart ikke, en kan jo ha' behov

at have Solbriller paa. Men en kan vel ogsaa bedre se, naar Pungen er tom,« var det lune Svar.

»Ja, naah, men en kan ogsaa bedre se, naar Svinene er fede og naar der er Komøg i Mælken«, gav Niels rask tilbage.

»Men kom med, saa skal I se Stald og Udhuse«, vendte han sig til de leende Mænd. »De kan taale den stærkeste Belysning!« føjede han til med berettiget Stolthed.

Han slog Hans paa Skuldrene. »Gaa Du om i Haven, der er de unge. Det kunde være, der var en, der gerne vilde spørge Dig om noget.«

— — —

Hans stod blandt de unge og søgte at fange Mettes Blik.

Men det var, som hun sad der paa Bænken under den store Lind og skæmte med Jørgen Paulsens Kristian, som om hun ikke anede, at Hans var tilstede.

Saa gled han, da den muntre, mørke Mie Asmussen bød ham op som Makker i »To Mand frem for en Enke«, ind i Legen.

Da han og Mie løb ud og, uden at fanges af den noget kluntede Frits Skov, atter mødtes ved Linden, snublede Mie saa uheldig, at Hans maatte gribe hende i sine Arme.

»Maa en gratulere«, kom det henne fra Bænken. Der var som en let Skælven i Mettes Stemme.

Hans slap Mie og saa forundret paa Mette.

»Hvad mener Du?«

Hun rejste sig hastig.

»Aah, ikke noget«. Og som en flygtende løb hun op mod Huset.

Men Hans havde tabt Lysten til Legen. Han undskyldte sig hos den forundrede Mie og gik gennem Skoven ned mod Noret. I Skovkanten lænede han sig til et Træ

og saa ud over det før saa blanke Vand, der nu krusedes i stadig skiftende, mørke Striber.

Hvad havde Mette ment med at gratulere? Troede hun at han og Mie —

Han lo ved Tanken.

»Nej, min lill' Mette, der tager Du fejl. Det er Dig jeg vil —«

Et blændende Lyn lyste op bag Noret, der nu skjælv i eet mørkt Krus for den vaagnende Vind.

Hans saa op.

Himlen var pludselig overtrukket af mørke, sært formede Skymasser. Gennem Træernes løvede Toppe lød et sukkende Sus, det var som hviskede de til hinanden i Angst. Fra Noret jog en Hare i pilende Flugt hen over Stubmarken og svandt i Skovens skjulende Mørke.

Hans skyndte sig i Løb tilbage gennem Skoven. Vinden, der nu voksede til Storm, flængede Trætoppene, saa et Drys af halvvisne Blade sank hvirvlende om ham.

Skovens Dunkelhed flængedes af flammende Lyn og laa saa igen mellem Træstammerne som tæt Mørke. De efterfølgende Tordenbrag gjaldede som Lyden af Træer, der fældes og Stammer der knækkes.

Paa »Højgaard« stod Faderen og Niels Madsen i Hoveddøren under den tændte Lyspære og spejdede.

»Naa, kom Du«, sa'e de stille med blød Stemme.

Idet de gik ind, jog Stormen i et Sug gennem Forstuen og slog Døren i med et Brag.

Da de traadte ind i Stuen, rejste Mette sig stille og førte Hans til en Stol ved Siden af hendes Plads.

Niels Madsen lo lidt og saa drillende hen til Ole Jensen.

»Det var nu alligevel godt, at vi fik det elektriske. Det kan da ikke saadan blæses ud som Petrol —«

Hans Ord svandt bort i et Brag som Fjælde, der styrtes, og Stuen var som fyldt af Ild.

Saa blev der pludseligt rugende mørkt og stille.

»Hvad — hvad«, hørtes Niels stamme i Mørket.

»Jeg synes, de elektrisk blæste ud«, kom det saa drilende fra Ole Jensen.

»Ja, hvad — hvordan«, stammede Niels igen.

»Om jeg endda havde taget min Staldlygte med«. Man kunde høre paa Ole, at han saa smaat hoverede.

Saa Niels igen.

»Lygte? Ja, men vi har da en Lampe paa Loftet.«

»Saa hent den. Den kan en da kom Petroleum paa, naar den ikke vil lyse mere.«

»Ja, nu skal jeg —«

Og man hørte Niels forlade Stuen.

Uvejret rasede med fuld Kraft. Lyn fulgte Lyn saa hurtig, saa Himlen var som en flammende Brand. Og uafbrudt buldrede, bragede og hvislede Tordenen og sled i Sindet paa de i Mørket spændt ventende Gæster.

Uhyggen sneg sig lammende over dem. En Kvinde græd stille. Mændene søgte at hæve den trykkede, angstfyldte Stemning ved at fortælle muntre Oplevelser. Men der var ingen beroligende Kraft i deres Latter.

— — —

Ved Hjælp af Lyset fra Lynene var Niels naaet op paa Loftet. Famlende, med Hænderne udstrakt foran sig, søgte han hen mod det Sted, han formodede Oldemors Lampe var hængt hen.

Efter megen Stumlen og Følen sig frem i Mørket mente han at være ved Maalet. Saa, nu gjaldt det at gribe Lampen, saa den ikke —

Hans Haand stødte mod noget, der dinglede, væltede og klirrende med en brudt Lyd faldt mod Loftbrædderne.

Saa da ogsaa! Niels følte paa Skaarene og aandede lettet. Det var Lampeskærmen. Saa var da Lampen i Behold endnu.

Forsigtig søgte hans Haand med en glidende Bevægelse mod Siden, følte Berøringen med Glas og —

Klask — klirr!

Saa skulde da ogsaa! Han knælede paa Loftet og fandt den faldne Genstand. Jo, det var Lampen. Og den var hel! Men Glasset var knækket kort over Brænderen. Naa, naar den blev skruet ned til en lille Flamme, kunde den nok lyse uden at ose alt for meget.

Men ærgerligt var det. Hvor vilde Ole Jensen grine.

Et nyt voldsomt Lyn viste ham Loftslugen og forsigtig famlede han sig ned ad Trappen.

Han følte Gulvet under Fødderne, da i det samme Forstuens Mørke veg for et stærkt hvidt Lys. Han troede dét var et Lyn, men da det ikke svandt, vendte han sig forbavset om, og saa at Lyset kom fra den elektriske Pære.

Glad aabnede han Døren til Stuen og blev forbløffet staaende.

Der ligefor ved Skatollet sad Mette med Hovedet lænet mod Hans Jensens Skulder, og han omslyngede hende med sine Arme.

For Enden af Bordet stod Ole Jensen og saa paa dem. De øvrige Gæsters Ansigter udtrykte Overraskelse og Munterhed.

Da de saa Niels staa der i den aabne Dør med den søndrede Lampe i den fremstrakte Haand, brød en hjertelig Latter frem.

Niels lukkede Døren og satte Lampen paa Bordet.

»Sæt Dig ned, Niels«, vendte Ole Jensen sig mod ham.
»Og hør allesammen, hvad jeg vil betro Jer.«

»Men først vil jeg sige til Dig, Niels, at jeg nu ogsaa

holder det elektriske for den bedste Belysning. Netop for, hvad det kan udrette ved saadan pludselig at forsvinde og ligesaa uventet komme igen.«

Han nikkede smilende mod den rødmenende Mette og den noget benovede Hans, der stadig holdt hinanden omslynget, og Gæsterne lo.

»Men jeg vil fortælle Jer alle noget alvorligt.

I har altid troet, at jeg var en stor Tysker. Jo, jo I har. Og I kunde heller ikke godt andet. Men hvorfor jeg har levet som Tysker, det ved I ikke.

Jeg har maattet sværge en Ed paa at leve som Tysker.«

»Far!«

Hans slap Mette og sprang op fra Stolen.

»Sæt Dig roligt ned, min Dreng, og hør godt efter.

Det var den Gang, jeg var bleven Bestyrer paa — naa »Waldhof«. Jeg havde været der et Aars Tid, da Anni, der ejede Gaarden, lovede at blive min Kone.

Lige paa den Tid var det, at den her Køllerpolitik tog fat. Da Tyskerne mærkede, at Anni vilde giftes med mig, blev de urolige. Det kunde jo aldrig gaa an, at en dansk Mand blev gift ind paa — naa »Waldhof«, som Annis første Mand havde døbt Gaarden.

De gjorde saa først Vrøvl med Anni. Men da hun ikke vilde give efter, kom de til mig. De forklarede mig, at jeg hørte hjemme i Danmark, og at jeg vilde risikere at blive udvist, hvis jeg giftede mig med Anni. Og hun vilde da ogsaa som min Kone, blive udvist.

Naa, det gav mig jo en Del at spekulere paa.

Saa en Dag hen paa Eftermiddagen, det var i Høsten og jeg var i Marken, da Anni kom ud til mig. Jeg maatte komme med hjem, for der var kommen tre Herrer i Besøg.

„Jeg har maattet sværge en Ed.“

Da jeg kom hjem, saa jeg straks hvem det var. To tysksindede Bønder og en indvandret Tysker, der havde været Rigsdagskandidat en Gang.

Ja, de vilde da gerne snakke lidt med mig. Om jeg ikke vilde gaa med dem hen paa Kroen. Og da jeg anede, at de vilde tale med mig om mit Giftermaal med Anni, gik jeg med.

I Kroen fik vi et Værelse for os selv, og der blev straks sat Drikkevarer paa Bordet. Og de tre Herrer skaaledede med mig og snakkede med mig om Høsten og var grov flinke. Alt mens vi fik den ene Omgang efter den anden.

Men saa pludselig siger han Rigsdagskandidaten:

»Jeg har hørt, Ole Jensen, at De vil gifte Dem med Enken paa »Waldhof«.

Jo, svarede jeg, det var da rigtig nok.

Men saa kørte han op med alle de Ulykker, der vilde ske, hvis jeg, en dansk Undersaat, blev Mand paa »Waldhof«. Jeg kunde være helt sikker paa at blive udvist. Og Anni med.

Naa, jeg blev jo noget benovet og usikker, og spurgte ham, hvad jeg da skuld' gøre for at slippe for en Udvisning.

Saa grinte de gode Mænd til hverandre og Kandidaten raabte paa Krokonen og bestilte en ny Omgang. Og vi fik i en Fart en hel Del til.

Derpaa bød han mig en fin Cigar og sa'e med et smørret Grin:

»Jeg skal sige Dem, hvad De skal gøre, Ole Jensen. De skal bare holde Dem til os og blive en god Tysker.«

Jeg sad og tyggede paa den her Cigar og var halvfuld ligesom de andre af de mange Omgange, saa jeg var ikke helt klar i Hovedet. Men jeg syntes alligevel, at det var noget sært noget, at jeg skulde være tysk.

Saa spurgte jeg da, hvordan de havde tænkt dem det, om jeg skuld' snakke Tysk.

Nej, da, det var slet ikke nødvendig. Naar jeg blot lod være at tale »Højdansk« og gav mig til at lære det Sprog, der taltes i Nordslesvig — for det var da ikke Dansk alligevel!

Men jeg skulde, naar jeg fik Børn, opdrage dem som Tyskere, saa de holdt Tyskland for deres eneste og rette Fædreland. Og holde strengt paa det, til de blev myndige. Og saa skulde jeg da endelig lade Gaarden beholde det tyske Navn »Waldhof«, saa længe jeg var Mand paa den.

Jeg sad og betænkte mig længe, alt mens vi drak Omgange. Jeg holdt jo saa meget af Anni og jeg vilde da gerne være hendes Mand.

Og saa tilsidst, helt tummelumsk af al den megen Drikken, sagde jeg ja.

Men dermed var de ikke tilfreds. Nej, jeg skulde aflægge Ed paa det. Ellers kunde de ikke stole paa mig, lo de og skaalede med mig.

Det vilde jeg ikke.

Saa drak vi da videre, til vi var fra Sans og Samling. Jeg var saa fuld, at jeg var ved at falde i Søvn. Men de puffede mig i Siden og blev ved med deres.

Og ja, saa tilsidst, da jeg ikke kunde tænke klart, fik de mig til at sværge Eden paa det, de forlangte af mig.«

»Far!« Hans stod ved Faderens Side og knugede hans Haand, mens hans Øjne stod blanke af Taarer.

»Vær stille, Hans, og hør videre.

Da jeg blev vaagen Dagen derpaa, var jeg saa forvirret, at jeg ikke kunde huske noget fra Aftenen før.

Men da jeg kiggede ud af Vinduet, saa jeg, at der paa Flagstangen, den tyske Løjtnant havde rejst, da han var gift med Anni, var hejst det tyske Flag. Og paa en Gang

stod den foregaaende Aftens Hændelser mig saa tydelig i Erindring, at jeg følte mig helt syg derved.

Jeg ved, hvad I vil sige.

Nej, der var ikke noget at gøre derved.

Jeg er opdraget i et religiøst Hjem, og en Ed, selv om den er svoren i Fuldskab, er for mig noget, der skal holdes.

Jeg havde aflagt Eden og den skulde holdes!

Men det, der pinte mig mest, var at jeg ikke havde nogen jeg kunde betro mig til. For Anni vilde jeg ikke gøre urolig med det.

Vi blev saa gift og vi fik en Søn, Hans, der staar der — I ved, at min Kone døde tre Aar efter, da hun fødte en lille Pige. Og den lille døde ogsaa.

Saa var jeg alene med Hans. Og jeg har holdt min Ed og opdraget ham til at blive tysk. Jeg har holdt ham strengt til det tyske. Men heldigvis havde de ikke forlangt, at han ikke maatte tale sit Modersmaal, det kønne, klangfulde, ægte danske sønderjydske Maal. Og lad mig sige det med det samme, det har været mig en Glæde at føle, at han havde for meget dansk Blod i sig til at blive en rigtig Tysker. Det har været mig en Trøst i de mange Aar jeg har maattet handle mod min Overbevisning.

Ja, saa har jeg ikke mere at fortælle. Kun eet endnu! Naar Klokken i Aften, nu om et halvt Minut, slaar tolv, saa er jeg løst fra min Ed, for da — hør, nu slaar den Midnatstimen — nu fylder Hans sit femogtyvende Aar — og nu er han myndig!

Til Lykke, Hans!«

»Tak Far!« Hans havde slynget sine Arme om Faderens Skuldre. »Hvor er jeg glad, hvor er jeg lykkelig. Nu først kan jeg forstaa saa meget, jeg før saa tidt har staaet overfor uden at kunne begribe. Nu først kender og forstaar jeg Dig rigtig. Ja, Du har Ret, der er for meget dansk Blod i mig, til at jeg kunde blive en ægte Tysker.«

»Men«, tilføjede han smilende og nikkede mod Mette, »hvad siger Du til at have Mette som Svigerdatter? Du sa'e jo i Aften, at det — skuld' være en af vore egne.«

Ole Jensen rakte Haanden mod Mette.

»Jeg siger, at Du har valgt hende, jeg helst vil have som min Sønnekone — for hun er jo en af vore egne!«

— — —

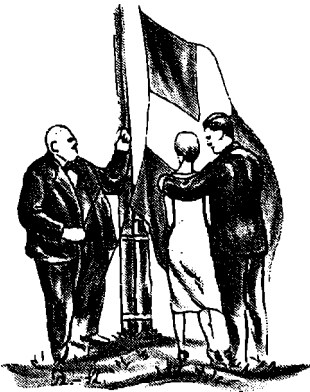
Det blev en glad Fest paa »Højgaard« den Nat. Uvejret var draget over, og i Gæsternes Sind var det lyst som

i Stjerne, hvor de gamle, blanke Møbler tindrede i det klare Lys fra de elektriske Pærer. —

I Løbet af Vinteren overtog Hans sin Fædrenegaard.

Og da de første Anelser om det Foraar, der vilde komme, lød i Fuglenes muntre Fløjt og Menneskenes glade Latter, stod Ole Jensen i Haven til »Skovgaard« og højste Morfars Dannebrog paa den ny Flagstang til Ære for Afstemningsdagen,

stemningsdagen, mens Hans og hans unge Hustru Arm i Arm saa smilende til.

*Ole Jensen
højste Morfars Dannebrog*

En Strimmel Lands Historie.

I umindelige Tider har de Haderslev-Borgere, hvis Haver ligger ud til den smukke Indsø Haderslev Dam, hældt Haveaffald og overflødig Jord ud i Vandet. Det var saa nemt og ligetil. Fortsat igennem Aarhundreder er der paa denne Maade langs Dammens Bred indvunden nyt Land i adskillige Meters Bredde.

Højskolehjemmets Have danner i den Henseende ingen Undtagelse. Haven strækker sig smuk og idyllisk ned til den sivkransede Sø, og den gaar naturligvis ogsaa et godt Stykke ud over den Linje, der forudm var Dammens retmæssige Bred. Denne i sig selv ubetydelige Kendsgerning blev ved Tidernes Ugunst den ejendommelige Aarsag til en langvarig, national Tvist i det smaa. Først nu har den fundet sin naturlige og endelige Afslutning.

I Tiden før Haderslevs danske Forsamlingshus blev til, laa der paa Grundstykket et Gartneri, Gartner Langlo's. I Gartneriets Tid var der meget Affald, og der voksede en hel lille Halvø op af Dammens Bølger. Men da det danske Hus først stod midt i Haven, blev der paa en Gang Røre om det nyskabte Land. Man forbød nemlig, antagelig for vore Dyders Skyld, Højskolehjemmets Ejere, Vært og Gæster, Adgang til Vandet. Dammen tilhørte den preussiske Stat! Det nye Land var altsaa dannet paa Statens Grund! Her var en Knag til Hatten, og den blev omgaaende hængt op.

Staten lejede først sin nyopdagede Halvø, Verdens mindste »Domænegods«, ud til sin »gesinnungstreue« Embedsmand, »Gerichtsvollzieher« Otto. Han indrettede sig paa Pladsen, der ganske vist var lidt snæver, truede en Tid lang med at ville rejse et beskyttende Plankeværk ved »Godset«s Grænse mod Danernes Land, men ved Kreaturhandler Niels Madsens Bistand lykkedes det dog at forhindre Plankeværkets Rejsning. Derimod højeste »Gerichtsvollzieheren« af lutter Venlighed tysk Flag paa sin spraglede Flagstang, hver Gang der var dansk Sammenkomst i Hus eller Have, og naturligvis ogsaa paa de tyske Fester. Iøvrigt tilbragte han en Del af sin Tid paa Domænen med at sidde lyttende bag Buskadset og spionere, naar nogen færdedes i Haven indenfor.

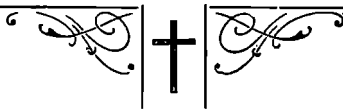
Da Gerichtsvollzieher'en blev ked af det og opgav Lejemaalet, blev den lille Strimmel Land lejet ud til Skrædder Benckee. Han byggede et Lysthus ved Flagstangens Side, og flagede ogsaa flittigt med de tre kendte Farver. Men selv den mest englelige Langmodighed har jo sin Grænse. En Dag blev Naboskabet Forsamlingshusets Ejere for meget af det gode. Der var kun Adgangsvej ud til Jordstrimmelen igennem Højskolehjemmets Have, og nu blev Passagen forbudt. Stridshandsken var taget op! Familien Bencke maatte for Fremtiden udenom. Det kunde lade sig gøre, naar de gik ned ad den lille Brandvej til Bredden. Her tog de Sko og Strømper af og vadede ud til deres lille Halvø. Et enkelt Sted langs »Vandvejen« var det ogsaa galt; Højskolehjemmet ejede nemlig ogsaa lidt Vand. Her gjorde Skrædderen et langt Hop, — saa var han ovre. Men det var jo besværligt. Skrædderen brugte blandt andet sin lejede Jord til Tørreplads, og med Tøjkurvene kunde man ikke hoppe. Tilslidst kom han sejlene dertil i en Baad, med sit Tørretøj, sin Ged og sin øvrige Familie. Et Forsøg paa at tiltvinge sig en Adgangssti hos Naboen mislykkedes totalt. Og saa endelig opgav Skrædderen.

I mange Aar derefter var den lille Strimmel Land udlejet til den tyske Sejlklub, som brugte Pladsen til Oplægning af Baade. Alle andre kunde aabenbart leje Statens Jord, kun ikke Højskolehjemmet.

Men nu for nogen Tid siden udløb det sidste Lejemaal, og det blev ikke fornyet. Domæneforvalteren, under hvem den lille Strimmel Land hører, — det er jo stadig Stats-Ejendom, men nu heldigvis dansk! — overdrog den for en Afgift af nogle faa Kroner til Højskolehjemmet, det danske Forsamlingshus; det eneste Sted, hvor Jorden med Rette hører hjemme.

H. R.

VORE FALDNES MINDE.

Tak, fordi I stod paa Vagt,
Eders Offer vil vi tage;
nu har Kærlighedens Magt
bragt os Land og Folk tilbage.
Og vi sender Takken til
Gud, som hørte vore Bønner;
men vi ogsaa takke vil
Sønderjyllands faldne Sønner.

Pastor C. Berthelsen.

(Ved Indvielsen af Mindestenen
paa Grarup Kirkegaard,)

Vi fortsætter i tredje Aargang med at bringe en Række Billeder af Mindesmærker over de i Verdenskrigen faldne Sønderjyder fra Kirkegaarde rundt om i Landsdelen.

Aastrup.

Mindestenen paa Aastrup Kirkegaard er en stor, smuk, trekantet Granitsten, der blev taget ud af Kirkegaardsdiget. Den midterste Del af Forsiden er banet, og her staar Indskriften under et Kors: »1914—1918. Til Minde om vore faldne rejstes denne Sten af Menigheden i Aaret 1919«. Mindestenen er anbragt paa en lille Jordhøj, der er beplantet med Vedbend.

Foran Stenen er anbragt 4 Granittavler med de faldnes Navne, ialt 21. Paa den første staar: »6 Familiefædre fra Aastrup, som Krigen rev bort fra Hustru og Børn«, derefter de 6 Navne, og nedenunder: »Jeg vil ikke forlade Eder faderløse, jeg kommer til Eder. Joh. 14, 18.«

Paa den anden Tavle: »6 unge Mænd fra Aastrup, som ikke vendte hjem«, 6 Navne og nedenunder: »De som saa med Graad, skulle høste med Frydesang. Ps. 126, 5.«

Paa den tredje Tavle: »3 Brødre Paulsen fra N. Aastrup«,
3 Navne; »Dette Hjem ofrede alle sine Sønner«. »2 Brødre

Kylling fra O. Aastrup«, 2 Navne og nedenunder: »Kun for
Gud er min Sjæl stille, fra ham kommer min Frelse. Ps. 62, 2.«

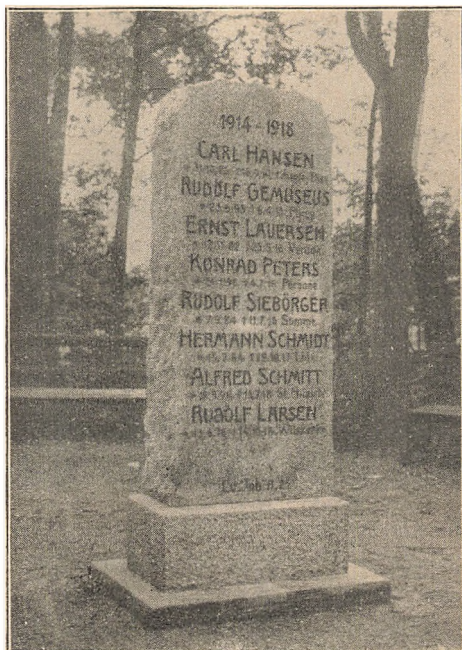
Og endelig paa den fjerde Tavle: »2 unge Mænd fra Ladegaard I«, 2 Navne; »To Familiefædre«, 2 Navne og nedenunder: »Frygt ikke, thi jeg genløste Dig, jeg kaldte Dig ved Navn, Du er min. Es. 43, 1.«

Afsløringen af Stenen, der er udført af Billedhugger Steffen Møller i Haderslev, fandt Sted i Pinsen 1919. Ved Afsløringshøjtideligheden efter Gudstjenesten i Kirken talte Pastor Braren, Landmand Chr. Weber og Gdr. P. Raun, der paa Menighedens Vegne modtog Stenen.

Midlerne til dens Rejsning tilvejebragtes ved en Indsamling. Blandt de faldnes efterladte foretoges en Indsamling, og for Beløbet købtes en syvarmet Lystestage, der staar paa Kirkens Alter.

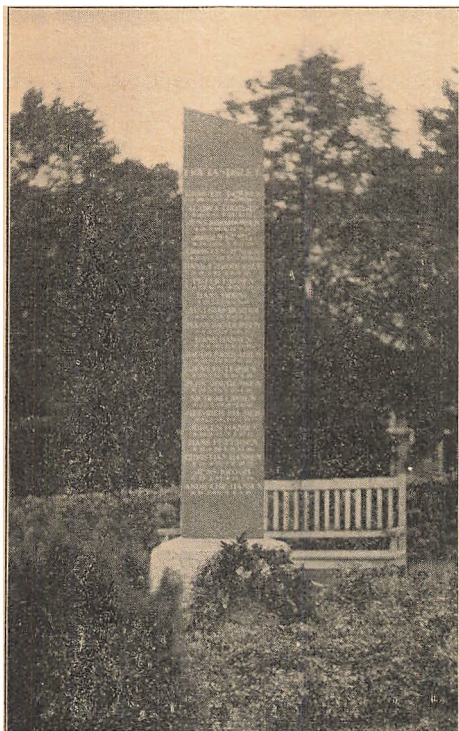
Mindestenen paa Brødremenighedens Kirkegaard i Christiansfeld indviedes anden Paa-skedag den 17. April 1922. Øverst paa Stenens Forside staar »1914—1918« og desuden de 8 faldnes Navne med Fødsels- og Dødsdag og nederst paa Stenen »Ev. Joh. 11, 25«. Stenen, der bestaar af Granit, er hugget af Stenhugger Wunsche, Christiansfeld.

Christiansfeld. (S)

Ved Afsløringen, der foretoges efter Gudstjenesten i Brødre-
menighedens Kirkesal, gik Menigheden under Ledsagelse af
Musik af Basunkoret til Kirkegaarden. Ved Stenen, der alle-
rede var afsløret, talte Pastor Renckewitz, Christiansfeld,
for de faldne.

Tandslet.

I Tandslet Sogn
findes to Mindes-
mærker for de fald-
ne i Verdenskrigen,
et paa Kirkeplad-
sen for alle Sognets
faldne, og et i Le-
bøl for de faldne
fra denne Kom-
mune.

Mindestenen paa
Kirkegaarden af-
sløredes den 18. De-
cember 1921. Ogsaa
her var Midlerne
til Stenens Rejs-
ning tilvejebragte
ved en Indsamling
i Sognet. Ved Af-
sløringen talte
Sognepræsten Pa-
stor Nielsen og
Pastor Jørg. Erik-

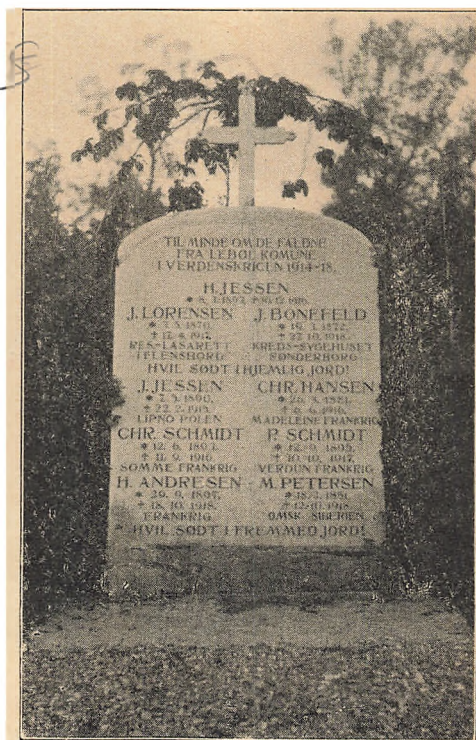
sen, Asserballe, ved Gudstjenesten i Kirken, hvor der blev ofret
en Gave paa Alteret af Menigheden til Vedligeholdelse af
Stenen.

Mindestenen stod tilhyllet med et Dannebrogflag. Ved Af-
sløringen talte Pastor Eriksen, og Kirkeforstanderskabets

Formand P. Sofus Poulsen tog paa Menighedens Vegne imod den, og Sogneraadformand H. Jørgensen nedlagde en signeret Krans ved Mindesmærkets Fod.

Stenen bærer 42 faldnes Navne med Fødsels- og Dødsdag. Den er udført af Stenhugger P. Iversen, Sønderborg, og staar i et smukt lille Anlæg i et Hjørne af Kirkegaarden lige overfor Skolen.

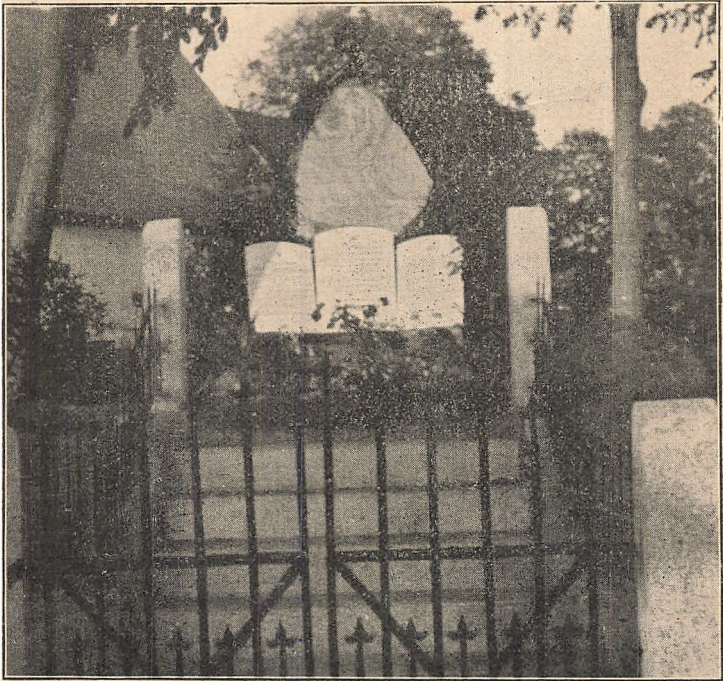
Ved Vejen fra Tandslet til Lebølgaard har Lebøl Kommunes Behoere, navnlig paa Initiativ af Gdr. Hans Hansen sen., rejst et Mindesmærke for de faldne fra Kommunen, en Granitsten med et Kors ovenover. Den bærer Indskriften: »Til Minde om de faldne fra Lebøl Kommune i Verdenskrigen 1914—18«, og derefter følger Navnene paa 3 Mand, der døde paa Lazaretter herhjemme, og derunder Indskriften:

»Hvil sødt i hjemlig Jord«. Derefter følger 6 Navne og Indskriften: »Hvil sødt i fremmed Jord«.

Nybøl.

I det sydvestre Hjørne af Nybøl Kirkegaard er der rejst en stor Granitsten som Minde for Sognets faldne. Den afsløredes den 28. August 1922 og rejstes ved Bidrag, der indsamledes blandt Sognets Beboere. Under et Kors læses Indskriften: »Denne Sten rejste Nybøl Sogns Beboere til Minde om deres

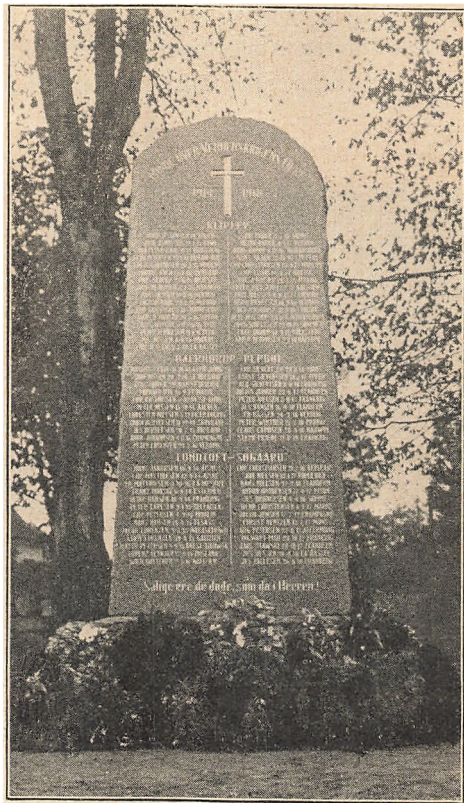
faldne i Verdenskrigen 1914—18«. »Guds Fred med vore døde«. En af Sognets faldne, Husmand Peter Johnsens Navn er efter Familiens Ønske ikke taget med.

Ved Afsløringen blev der sunget en Sang af Sognepræsten Pastor Eckert.

Nedenfor Stenen er anbragt 3 Marmortavler med Navnene paa de faldne, 16 fra Nybøl og 12 fra Stenderup, ialt 28.

Kliplev. (2)

Den 17. Juli 1921 rejstes i den saakaldte Kapellanhave foran Kirken i Kliplev Sognets Mindesmærke for de faldne. Det smukke Anlæg med det kønne Mindesmærke er en Pryd for Byen og især for Kirken og dens Omgivelser. Stenen, en høj Granitsten, der er udført af Stenhugger Kühl, Graasten, bærer øverst over et Kors Indskriften: »Minde over Verdenskrigens Ofre 1914—18«. Derunder er indhugget 31 Navne fra Kliplev, 21 fra Bjerndrup-Perbøl og 26 fra Lundtoft-Søgaard, ialt 78 Navne, tillige med Datoen og Valpladsens Navn, hvor de faldt, eller Byen, hvor de døde. Og nederst paa Stenen staar indhugget: »Salige ere de døde, som dø i Herren!«

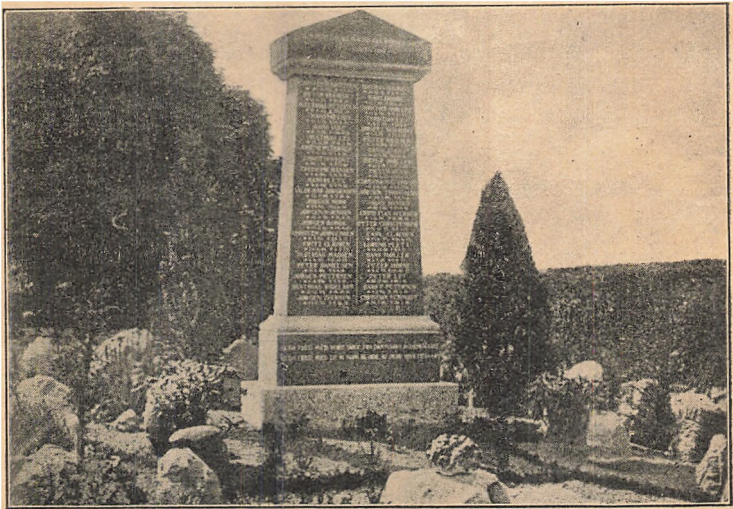

Mindesmærket har kostet 16,000 Mk. og Fundament og Sokkel 370 Kr., der indkom ved frivillige Gaver fra Sognet.

Pladsen og Anlæggets Indretning kostede ca. 2500 Kr., hvoraf Halvdelen indkom ved frivillige Bidrag, Resten ved Tilskud fra Sogne- og Kirkekassen.

Ved Afsløringshøjtideligheden talte Provst Nielsen, Ensted, i Kirken, og Pastor Larsen ved Mindestenen. De 4 Kirkeældste foretog Afsløringen, og Kirkeældste og Sognefoged Johan Nissen overgav Mindestenen til Menighedens Eje.

Kajnæs.

Mindestenen paa Kajnæs Kirkegaard afsløredes den 19. Marts 1921. Afsløringen foretoges af Provst Thyssen, Ulkebøl. Desuden talte Chr. Lassen, Østerby, og Fr. Hansen, Kongshoved. Paa Kirkeforstanderskabets Vegne modtog Gdr. Jens Bladt, Damkobbøl, Mindesmærket.

Ved en Indsamling i Sognet indkom 3566 Kr. til Stenens Rejsning.

Mindestenen bærer foroven Indskriften: »Til Minde om 42 Mand fra Kajnæs Sogn, falden i Krigen 1914—18«, og derefter

følger de 42 Navne, 3 af de faldne ligger begravede paa Kirkegaarden. Fødsels- og Dødsdag er angivet ved hvert Navn.

Stenen, der er udført af Stenhugger Iversen, Sønderborg, er omgivet af en Række smukke Natursten, der er samlede rundt om fra Kajnæs. Anlægget er udført af Gartner Livoni, Sønderborg.

Bov.

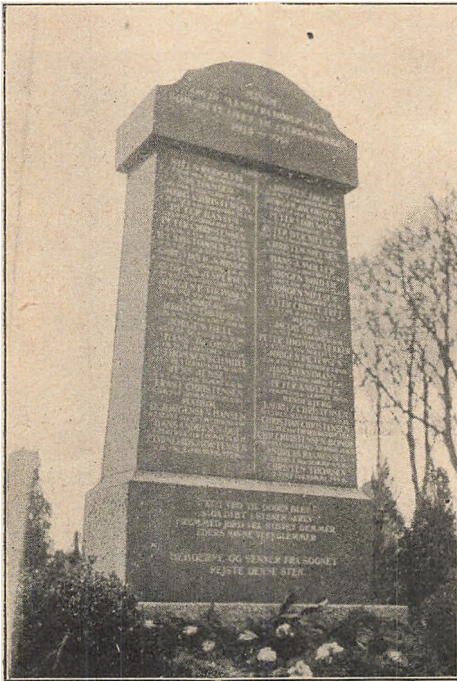
Paa Kirkegaarden i Bov lige udenfor Kirkedøren er der rejst en 4 m. høj Obelisk som Mindesmærke for de faldne med Krigens Aarstal 1914—1918 paa begge Sider af et Kors. Den blev afsløret den 22. Febr. 1922. Inde i Kirkens Vaabenhus er ophængt en trefløjet Mindetavle med de faldnes Navne fra det daværende Bov Sogn, ialt 85 Navne. Blandt disse findes ogsaa Navnene paa de faldne fra Nyhus, Sosti og Kobbermøllen, der nu er udskilt fra

Sognet og ligger sydfør Grænsen, medens Navnene fra Frøslev, der før Genforeningen ikke hørte til Bov Sogn, ikke er med.

Mindetavlen i Vaabenhuset er 2 m høj og 2,5 m bred. Den har tre Felter og er indrammet af en i Egetræ udskaaet Guirlande og bærer Navnene i Guldskrift under Indskriften: »1914 • Vor Taaresæd • 1918«.

Hørup. (S)

Mindestenen paa Hørup Kirkegaard afsløredes den 28. Maj 1922. Efter at Pastor Hansen, Dybbøl, havde talt ved Gudstjenesten i Kirken, talte Pastor Faerholdt paa Kirkegaarden og foretog Afsløringen, og derefter talte Sognefoged Gdr. Andreas Kaad, Mindebjerg. Stenen blev overdraget Menigheden, og en af de Kirkeældste tog imod den. Stenen, en høj blankslehen Gran-

nitsten, er udført af Sten- og Billedhugger Iversen, Sønderborg. Omkring den er anlagt et lille Plantningsanlæg, foretaget af Gartner Jensen, Sønderborg. Bidragene til Stenens Rejsning indkom ved en Indsamling i Sognet. Dog har Godsejer Schwensen, Trudsholm ved Randers, ogsaa ydet et Bidrag. Han er født i Hørup Præstegaard som Søn af Pastor Schwensen. Pastor Schwensen og hans Fader havde været

Præster i Hørup 98 paa hinanden følgende Aar indtil 1894. Slægten har altid følt sig meget nært knyttet til Sognet. Stenen bærer følgende Indskrift: »Minde om de Mænd fra Hørup Sogn, som satte Livet til i Verdenskrigen 1914—1918«. Derefter følger 18 Navne fra Hørup med Fødsels- og Dødsdag og Valpladsen, hvor de faldt, 6 fra Lambjerg, 3 fra Majbøl, 5 fra Miang, 5 fra Mindebjerg, ialt 37 Navne. Paa Stenens Fodstykke er indhugget Verset:

At I tro til Døden blev,
Saga dybt i Stenen skrev.
Fremmed Jord vel Støvet gemmer,
Eders Navne vi ej glemmer.

Og nedenunder: »Beboere og Venner fra Sognet rejste denne Sten.«

Egen.

Paa Egen Kirkegaard er der et meget smukt Mindeanlæg for de faldne. Ved Opgangen til Klokketaarnshøjen staar en Sten med Indskriften: »Minde for Egen Sogns Sønner, der faldt i Krigen 1914—1918«, og rundt om Klokketaarnet er saa anbragt 66 indmurede Tavler, hver med Navnet og Fødsels- og Dødsdag paa en af de faldne fra Sognet. Ideen til at anvende Klokketaarnshøjen til et Mindeanlæg, stammer fra Arkitekt Dahl, Flensborg. Bygmester Knudsen har leveret Tegningen, og Bygmester Brix har udført Arbejdet.

Ved Indvielsen af Anlægget prædikede Provst Thyssen, Ulkebøl, og Pastor Jensen, Notmark, i Kirken. Provst Thyssen foretog efter Gudstjenesten i Kirken Afsløringen, efter at Orkesterforeningen havde spillet »Slumrer sødt i Slesvigs Jord«. Der taltes desuden af Formanden for Mindestensudvalget Gr. Jens Andersen, Elstrup, og Gdr. Jørgen Christensen, Sjellerup, overtog paa Menighedens Vegne Mindesmærket. Sognets nyvålgte Præst, Pastor Dahl, var ogsaa kommen til Stede og talte, og Kirkeældste Jes Jørgensen bad til sidst en Bøn.

Allerede i 1919 foretoges en Indsamling i Mark til et Mindesmærke, hvorved Udgifterne til Tavlerne, der udførtes i Kiel, afholdtes, ialt godt 10,000 Mk. Senere foretoges Indsamlinger efter Kronemøntens Indførelse, der indbragte 2700 Kr. 36 Læs kanthugne Sten til Muren omkring Klokketaarnshøjen leveredes af J. Nielsen.

Ris.

Paa Kirkegaarden i Ris er der rejst et tysk Mindesmærke for de faldne, der afsløredes i Oktober 1919. Afsløringen foretoges efter Høstgudstjenesten af den daværende Sognepræst Pastor Nielsen. Det var oprindelig Meningen, at der skulde have været rejst et fælles Mindesmærke af danske og tyske. Men den danske Befolkning fik Betænkeligheder, og da det viste sig, at man ikke vilde nøjes med

de faldnes Navne med en Stjerne og et Kors for Fødsels- og Dødsdag som Indskrift, trak Danskerne sig tilbage.

Mindesmærket, en høj smuk Granitsten, udført af Stenhugger Iversens Enke i Aabenraa, bærer, omslynget af en Krans,

øverst Indskriften »Memento mori«, og derefter: »Aus der Kirchengemeinde Ries sind gefallen und gestorben im Kriege 1914—18«, hvorefter følger 17 Navne fra Rødekro, med Fødsels- og Dødsdag, 7 Navne fra Brunde, 2 Navne fra Lunderup, 1 fra Nørreølev, 7 fra Ris, 3 fra Rishjarup og 4 fra Søst, ialt 41 Navne, og nederst paa Stenen »Ehre Ihrem Andenken«.

Men i Kirkebogen er anført 33 Navne paa faldne og savnede fra Sognet, der ikke er kommen med paa Mindesmærket. Antallet af faldne fra Ris Sogn er saaledes 74.

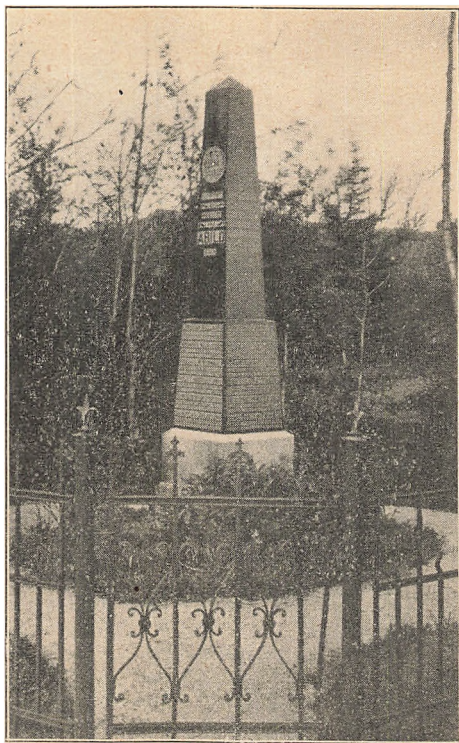
Abild. (5)

I Abild er der ogsaa rejst 2 Mindesmærker. Det danske Mindesmærke afsløredes den 12. Maj 1922, og ved Afsløringen talte Pastor Kallenbach Pedersen og Sognepræsten Pastor Høgsbro. Indskriften paa det danske Mindesmærke lyder: »Mindesten for vore i Verdenskrigen faldne 1914—18«, og derefter følger 23 Navne. Og nederunder: »Jeg er Opstandelsen og Livet, den, som tror paa mig, skal leve, om

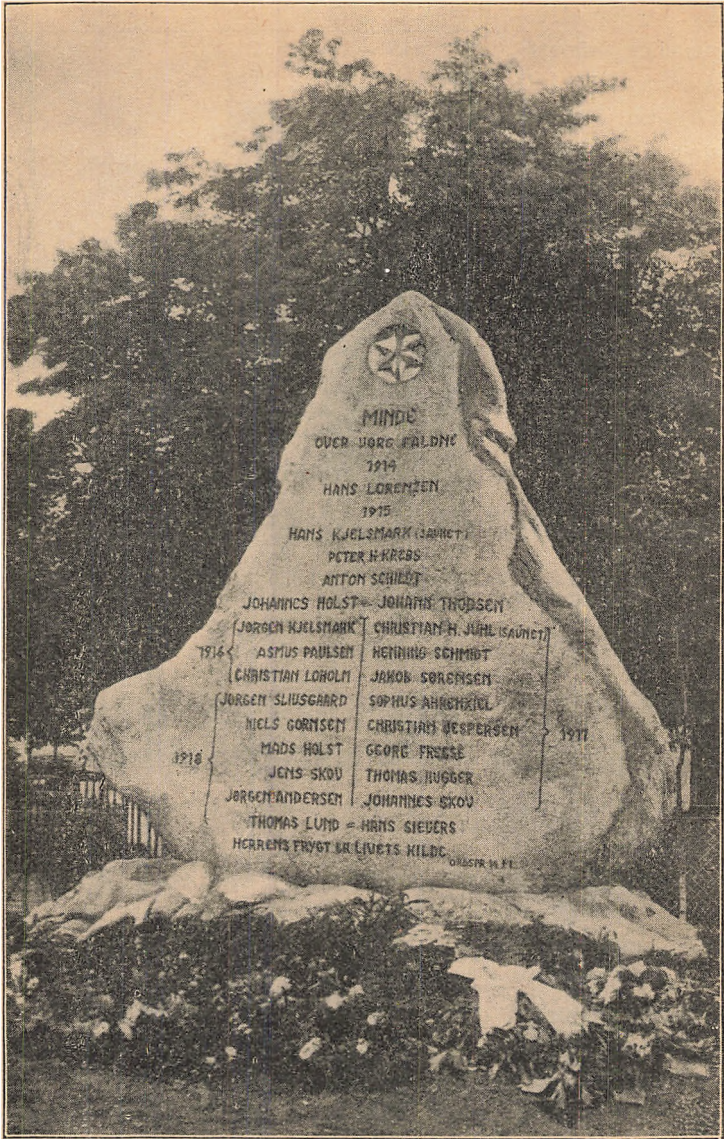
han end dør«. Joh. 11. 25. Mindesmærket er udført af Stenhugger Finsen, Tønder.

Det tyske Minde­mærke afsløre­des den 23. Juli 1922, og Pastor Beuck, Tønder, og Pastor Høgsbro talte ved Afsløringshøjtidelig­heden. Stenen, en blanksleben, sort Granitobelisk, bærer baade en dansk og en tysk Indskrift: Aarstallet »1914« og derunder: »Stiftet af Beboere fra Abild Sogn«; og paa Stenens anden Side: »1918«, »Gestiftet von Einwohnern des Kirchspiels Abel«. Nedenunder paa Stenen findes 12 faldnes Navne med Fødsels- og Dødsdag.

Skrydstrup. (S)

Midt i Landsbyen Skrydstrup paa den gamle Skoleplads er der rejst en overordentlig smuk Mindesten for de faldne. Stenen, 3 Meter høj og 2 Meter bred med en Vægt af 15,000 Pund, er skænket af Gdr. H. P. Beber, Uldallund. Den laa i Skoven, helt under Jordoverfladen. 30 Mand arbejdede i 4 Dage for at faa den løftet op, og med 8 Spand Heste blev den ført den 3 klm. lange Vej til Pladsen, hvor den rejstes paa en Stensokkel, omgivet af et Jernstakit. Den blev tilhugget af Billedhugger Hein, Haderslev, og paa Forsiden staar under

en indhugget Stjerne: »Minde over vore faldne«, og derefter følger 24 Navne med Aarstallet, da de faldt. Nederst paa Stenen staar: »Herrens Frygt er Livets Kilde. Ordspr. 14, 27.« Paa Stenens Bagside: »Rejst af Beboere i Skrydstrup Sogn 1921.« Ved frivillige Bidrag samledes 2800 Kr. til Rejsningen af Mindesmærket.

Afløsningen foretoges den 11. Juni 1921. Efter at Lærer Seeberg havde talt, holdt Pastor K. Rosendal, Vojens, Afløsningstalen og foretog Afløsningen. Efter Afløsningen rettede Gdr. Hans Gram, Skrydstrup Mark, en Tak til alle, som havde medvirket ved Stenens Rejsning.

Ravsted.

I 1921 rejstes et Mindesmærke for de faldne paa Ravsted Kirkegaard. Det er en Granitsten med et Kors øverst. Paa Stenens Forside staar: »Minde over 30 af Ravsted Sogns faldne fra Krigen 1914—1918«, og derefter følger 16 faldnes Navne med Angivelse af Fødselsdagen. Paa Stenens Bagside staar 14 Navne, og nederst paa Stenen: »Hvil i Fred i fremmed Jord«, og »Sognets Beboere rejste dette Minde«.

Oprindelig var der Enighed om at rejse et Fællesmindesmærke for danske og tyske. Men da man fra tysk Side krævede, at der skulde staa »fürs Vaterland« paa den ene Side af Stenen, rejste Danskerne Stenen i den ovenomtalte Udførelse paa Kirkegaarden, men nogle af Tyskerne vilde ikke have deres faldnes Navne med. De rejste selv en Mindesten, der anbragtes i et lille Anlæg ved Vejen midt i Landsbyen.

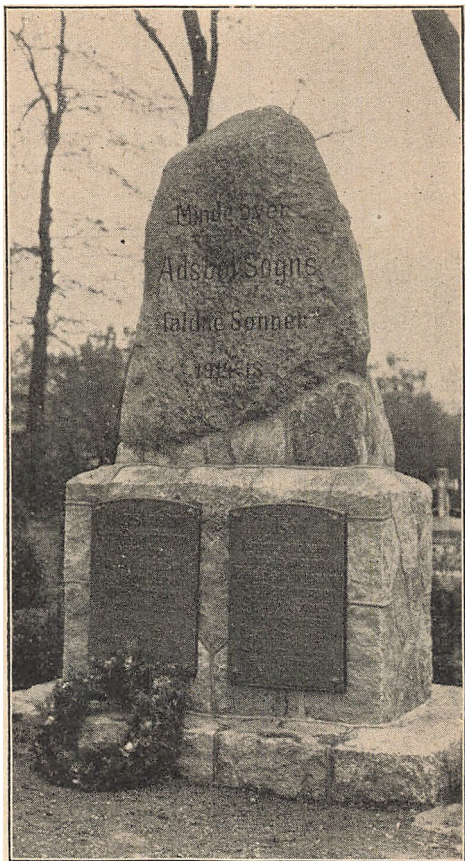
Anlægget er omgivet med et Gitter og ligger smukt. Øverst paa Stenen er indhugget en Staalhjeml omgivet med Løv og derunder Indskriften: »1914—1918«, »Erlitten den Heldentod fürs Vaterland«. Derefter følger 21 Navne, hvoraf et ogsaa findes paa det danske Mindesmærke. Nederst paa Stenen staar: »Gewidmet von Freunden und heimkehrenden Kriegeren der Gemeinde Rapstedt.« En Del af de faldne, hvis Navne findes paa det tyske Mindesmærke, stammer ikke fra Sognet.

Ved Afsløringen af Stenen den 10. Oktober 1921 talte Pastor Bruhn, Bjolderup, ved en Mindegudstjeneste i Kirken, og Afsløringen foretoges af Folketingsmand Pastor Schmidt.

Den tyske Mindesten vedligeholdes af den tyske Vælgerfor-
ening.

Adsbøl. (5)

Den 18. Juni 1922 afsløredes Mindestenen paa Adsbøl Kirkegaard for de faldne fra Adsbøl Sogn. Mindestenen er udført af Billedhugger Küh l, Graasten, og ved Afsløringen talte Provst Nielsen, Ensted, Pastor Jessen, Rinke-næs, og Sognepræsten Pastor Troensegaard Hansen. Midlerne til Stenens Rejsning tilvejebragtes ved en Indsamling, der foretoges af Sognets Lærere. Mindestenen, en stor Granitsten paa en høj Sokkel, bærer Indskriften:

»Minde om Adsbøl Sogns faldne Sønner 1914—18«. Til Sokkel-
len er fæstnet 2 Kobbertavler med de faldnes Navne, 7 fra
Adsbøl, 6 fra Bøgeskovskov, og 1 fra Fiskebækskov, ialt 14. Paa
den ene Kobbertavle staar forneden: »Lær os at tælle vore
Dage, Ps. 90, 12« og paa den anden: »Salige ere de døde, som dø
i Herren. Joh. Aab. 14, 15.«

Grarup.

Mindestenen paa Grarup Kirkegaard afsløredes Søndag den 16. Oktober 1921. Det er en høj, lys Granitsten, tilhugget af Billedhugger Hein, Haderslev. Øverst paa Stenen er indhugget en Krans over Ordene: »Minde over Grarup Sogns faldne i Verdenskrigen 1914—18«. Og paa Foden er indhugget: »Rejst af Beboere i Grarup Kirkesogn 1921« og paa den anden Side: »Joh. 15, 13: Ingen har større Kærlighed end denne, at han

sætter sit Liv til for sine Venner«. Derpaa følger de 19 faldnes Navne med Fødsels- og Dødsdag. Beløbet til Stenens Rejsning tilvejebragtes ved en Indsamling i Sognet, der gav 1722 Kr.

Ved Afsløringen, hvor Pastor Carl Bertelsen først talte ved Guds-tjenesten inde i Kirken, blev der afsunget en i Dagens Anledning digtet Sang af Pastor Bertelsen, hvoraf det sidste Vers er aftrykt i Indledningen. Billedhugger Hein foretog Afsløringen. Gdr. Jørgen Jepsen takkede alle, som havde medvirket til Stenens Rejsning. Kirkeforstanderskabets Formand tog imod Stenen og lovede at værne om den.

Gustav Johannsens Dagbog fra Fængslet i Glückstadt.

I 1876 afsønde Gustav Johannsen en Fængselsstraf paa 1 Maaned i Glückstadt samtidig med Advokat Bekker, Aabenraa, og Redaktør Johs. Moldt, Sønderborg. Under Fængselsopholdet førte Gustav Johannsen en Dagbog, som vi nedenfor aftrykker.

Søndag den 6. Februar 1876. Dagmars Fødselsdag, 3 Aar gl. Kl. 9 med Toget til Glückstadt. Flere Venner paa Baneaarden og en Del med ud til det nordslesvigske Sporskifte. Sne. Toget nordfra kom ikke. Almindeligt Rejseselskab. Kl. henimod 3 i Glückstadt. Logerer hos Dünkler, en net Mand, som Pøblen 1864 slog Vinduerne ind hos, fordi han ikke var her-tugelig. Slagtermester Braun og Familie meget venlige. B. førte mig ind i Hannoversches Haus, hvor de gode »Glückstädter« samles omkring Solobordet og drikker Øl.

Mandag den 7. Februar. Meldte mig i Formiddags hos Direktøren for Fængslet, en Hr. Plambek, mange Aar her ansat, før Husfoged i Neumünster. I Eftermiddags Kl. 3 holdt jeg mit Indtog. Gamle »Hausvater« Götsch tog imod mine Penge og førte mig ind i den store Bog, hvor alle Fanger er fortegnede. Min Vogter er en skikkelig Holstener, som hedder Wolff, og min Tjener ligeledes en skikkelig Holstener, som skal sidde i 4 Maaneder for en eller anden Gerning, som jeg ikke gider spørge ham om. Mit Fængsel er en smuk Hjørnestue med 4 Fag Vinduer, alle forsynede med Jernstænger. Værelset er ellers lyst og rummeligt med en udmærket Kakkellovn, min egen Seng, 2 Borde, det ene smukt lakeret, 1 Klædeskab og 1 Servante. Medens jeg bliver indført i mit Værelse, hører jeg et Nøgleknippe rasle, en Dør paa den modsatte Side af

Gangen aabnes, og — Advokat Bekker fra Aabenraa springer ind til mig, bydende mig — Velkommen. Vi fik Lov at snakke lidt sammen, men saa gik Bekker, min Dør lukkedes, og den uhyggelige Lyd af et stort Nøgleknippe forkyndte mig, at jeg var indespærret. Det varede dog ikke længe, saa kom Vogteren og ledsagede mig ned til Direktøren, som talte om, ikke at ryge Tobak, ikke drikke en dansk Snaps, ej heller Vin og ikke at spise saa godt, som om man sad til Diner. Kl. 5 fik Bekker og jeg Tilladelse til at spadserere i Gaarden og ryge en Cigar, og vi trak Spadsereturen ud til Kl. henimod 7. Saa gik [jeg] ovenpaa igen, og nu atter Lyden af Nøgleknippet. Jeg begyndte at skrive Breve, men Kl. 10 maatte jeg efter Befaling slukke min Lampe og gaa i Seng. Jeg sov naturligvis næsten slet ikke, og var oppe Kl. 6 næste Morgen.

Tirsdag den 8. Februar. Min Oppasser og Vogteren var forundret over at finde mig saa tidlig vaagen, Advokaten sover altid til Kl. 8, siger de. De sørger smukt for min Kakkelovn og fjerner sig igen. Indtil Kl. 10½ skrev jeg igen efter først at have sunget en god dansk Morgensang, som rungede indenfor de tyske Mure. Jeg maatte stille for Doktøren, en gammel Herre, der syntes, at jeg saa rask og sund ud og derfor ikke vilde undersøge, om jeg havde Fnat, Lus etc. etc., saaledes som hans Pligt bød ham. Da han hørte, at jeg var vant til at drikke en halv Flaske Rødvin til min Middagsmad, saa fik jeg Lov til at følge denne Vane. Der er saaledes god Udsigt for min Ven Coldings Vin til at forsvinde i de 4 Uger. Kl. 11 spadserede Bekker og jeg. Kl. 1 spiste vi sammen, men B. kan ikke taale en halv Flaske god Rødvin, han maa hjælpe sig med mindre, siger han. — Forbistret, at man ikke tør ryge paa Værelset! Saa skrev jeg igen til Kl. 5, og nu spadserede B. og jeg atter en Time. Det var nederdrægtigt koldt. Bekker mente, at han fandt sig saa godt i Fangelivet, at han frygtede for at faa Passion for det. Jeg syntes at mærke noget lignende, thi jeg synes ogsaa, at saaledes, som det er her, er det naturligt for os

to at leve. — Atter skrev jeg til Kl. 10, saa i Seng. — Jeg har i Dag set Postmester Reiff fra Vojens og den bekendte svagelige Mægler Meier fra Flensborg. Begge i Fangdragt. Uf!

Onsdag den 9. Februar. Atter ikke sovet ordentligt. Jeg tror dog ikke at have samme Passion som Advokat Bekker. Kaffen blev skrækkelig længe borte. Jeg kan fra mine Vinduer se Restauratørens Bolig, og saa spejdede jeg da en hel Time længselsfuldt ud efter den Engel — en gammel Mand, meget hjulbenet og derfor kendelig i den yderste Ende af »Ballhausstrasse«, hvor Restauratøren bor — Bekker var her paa Stuen, medens der gjordes rent hos ham. — Det var uendelig interessant første Gang i Dag at modtage Brev fra Hjemmet. Lille Martha havde skrevet, og Brevet læste jeg flere Gange, thi det var virkeligt morsomt og godt. Ogsaa to »Fl. Av.« paa en Gang! Hvor det var interessant at læse dem! — Paa vor Spadseretur i Formiddags hørte vi Musik, »et Tegn fra den ydre, ukendte, næppe eksisterende Verden«, kaldte B. disse Toner, der fremkünstledes af nogle Bremer-Musici. — I Eftermiddag Brev fra min kære Kone. Har glædet mig uendelig at se, at hun tager min Fængsling med Resignation; jeg er meget glad over Brevet og synes nu bedre at kunne finde mig i »das Unvermeidliche«. — Dagen gik som sædvanlig, kun at jeg fik Øje paa Socialdemokraten Walther, der før har holdt Folkeforsamlinger i Flensborg, og to andre af hans Meningsfæller, som alle tre deler samme Skæbne som jeg at sidde i Fængsel her i Glückstadt.

Torsdag den 10. Februar. Sov lidt bedre i Nat, men Vægteren med Skralden hørte jeg dog flere Gange. Et Brev fra V e n n e r v a l d*) oplivede lidt i Morgenstunden. Det var glat, og derfor spadserede B. og jeg kun en lille Time. B. laante mig et Bind af »H. Heines Werke«, og med stort Begær læste jeg Heines Hjemkomst til Tyskland, og navnlig morede følgende Vers mig:

*) Redaktør af »Flensborg Avis« fra 1870.

Zu Aachen auf dem Posthausschild
Sah ich den Vogel [preussiske Ørn] wieder,
Der mir so tief verhasst! Voll Gift
Schaute er auf mich nieder.

Du hässlicher Vogel, wirst du einst
Mir in die Hände fallen,
So reisse ich dir die Federn aus
Und hack dir ab die Krallen.

Du sollst mir dann in luft'ger Höh'
Auf einer Stange sitzen,
Und ich rufe zum lust'gen Schiessen herbei
Die rheinischen Vogelschützen.

Wer mir den Vogel herunterschießt
Mit Scepter und Krone, belohn ich
Den wackern Mann! Wir blasen Tusch
Und rufen: »Es lebe der König!«

Fredag den 11. Februar. Snevejret holder sig og kan let blive saa slemt, at Jernbanetogene atter standses. — Det var da en gruelig kedelig Dag. Intet Brev, intet Tegn fra Ydervedene! Jo, der kom en stor Transport af nye Forbrydere her til, rigelig 20 Mand, og blandt dem en gammel, graahaaret Mand, som ikke havde noget fordelagtigt Udseende. Gives der da saa mange slette Mennesker i Hertugdømmerne? Min Fangevogter paastaar, at de fleste Fanger, som sidder her for forbryderiske Gerninger, er »aus den alten Provinzen«.

Fangevogteren er rigtignok en godmodig Holstener, som kan huske »die Dänenzeit« og slet ikke nærer saa stor Antipathi imod os Danske.

Lørdag den 12. Februar. I Dag for 2 Aar siden holdt mine Venner i Flensborg Gilde for mig og forærede mig Guldur med Guldkæde. Sikken en Forskel paa de to Dage. Ellers var Dagen kedelig!

Søndag den 13. Februar. Først Brev fra Margarethe

og de to Piger, hvilket gjorde Dagen til en rigtig Søndag. Paa Grund af Upasselighed var Bekker og jeg ikke i Kirke. Kl. 2 kom Vennervald. Hvor det var morsomt og fornøjeligt! Det glemmer jeg ham aldrig. Han maatte dog snart gaa, men saa jeg ham endnu en Gang fra Vinduet i mit Bur, og hilsende forsvandt han.

Mandag den 14. Februar. Et prægtigt Brev fra West og nogle venlige Ord fra Johs. Feddersen var meget opmuntrende for i Dag. Jeg var hos Præsten, saaledes som alle Fanger maa. Han hedder Brodersen, er en gammel net Mand, Nord-slesviger, som undskylder sig med, at hans Pligt bød ham at tale med enhver Fange. Han spurgte om min Fortid, min Familie o. s. v., det blev noteret og bliver nok senere nedskreven i Fængselsjournalerne, saa det vil staa at læse i fjerne Tider, at jeg har været Fange her. Ha, Ha, Ha! Fange i Glückstadt!

Tirsdag den 15. Februar. I Dag kun en eneste Nyhed: Johannes Moldt, Redaktøren af »Dybbøl-Posten« fra Sønderborg, kommer i Morgen hertil for at afsone en 2 Maaneders Fængselsstraf, fordi han har fornærmet (!) Landraaden i Augustenborg (min Ven, som ogsaa jeg har fornærmet og sidder denne Maaned for), og Politimesteren i Flensborg. Et tredje Værelse (!) har allerede staaet fuldkommen indrettet i nogle Dage og ventet paa ham, det ligger ved Siden af mit, lige overfor Bekkers.

O Glückstadt, o Glückstadt! Du slemme, ækle By!

Onsdag den 16. Februar. I Dag var jeg for første Gang i Kirke her og hørte gamle Pastor Brodersen prædike over Lignelsen om Vingaardsmanden, der lejede Arbejdere for sin Vingaard. Han udlagde Lignelsen smukt og passende for Tilhørerne. Der lød en kraftig og smuk Salmesang. — Senere modtog jeg et dejligt Brev fra Fader. — Kl. 4½ kom Johannes Moldt fra Sønderborg. Han lod til at tage Sagen med Ro, men

han havde vist ogsaa en slem Forestilling om Fangelivet. Han bragte en Hilsen fra en Del Venner i Flensborg, men navnlig en fra min lille Mutter derhjemme og fra Børnene.

Torsdag den 17. Februar. I Dag var vi tre Mand ved Middagsbordet, hvilket altid er en Forandring. Et Brev fra Albertz, som var adresseret »An den Sträfling Gust. Joh.«, vakte almindelig Munterhed. Senere fik jeg ogsaa Brev fra min søde, lille Mutter derhjemme, hun skriver, at de kun længes efter mig, ellers har de det godt, Gud ske Lov! Moldt er ikke videre meddelson.

Fredag den 18. Februar. Et Brev fra Thomas og to fra Vennervald gav en Del Adspredelse, men et Forhør af Amtsdommer Burchard her i Anledning af Krügers Artikel »Danmark og Tyskland« gav Stof til Eftertanke og Ærgrelse. Mon da Preusserne nu vil mig rigtig til Livs? Bekker gør Nar og mener paa den Maade at kunne opmuntre mig. Moldt venter med Sikkerhed paa ogsaa at blive anklaget for denne Artikel. Anklagen lyder paa Fornærmelse imod Autoriteterne.

Lørdag den 19. Februar. I Nat Kl. 4 blev jeg vækket af Vægterens Skralde, hvis hæslege Lyd blandede sig med en skingrende Trompets forfærdelige Toner. Der var Ildløs, og snart hørte jeg en Kone raabe ind til Naboens: Da is Für in dat ole Tugthus! Vor Fængselsprøjte kom ogsaa frem, og der blev urolig paa Gaarden, men snart atter stille. Ilden var let slukket, og »vi fik ikke lidt Afveksling ved en ordentlig Ildebrand«, som Bekker i Dag sagde i en beklagelig Tone. Lille Colding skrev mig til, at Mørk til i Morgen vilde sende $\frac{1}{8}$ Tønde Østers, men vi faar næppe Lov til at delikatere os med disse dejlige Fisk, som jeg fik Johannes Moldt til at tro, at Østers efter Naturhistorien henregnes til. Coldings Brev var morsomt.

Søndag den 20. Februar. For første Gang i den Tid, jeg har været her, sovet ordentlig i Nat. Et dejligt Søndags-

vejr. Moldt for første Gang med i Kirke. Præsten prædikede over Lignelsen om Sædemanden, han gjorde det godt, men jeg synes ikke, at Moldt er nogen andægtig Tilhører, hvilket B. og jeg bebrejdede ham, men hvorpaa han kun svarede med at hæve Hovedet endnu højere. — Et Brev fra min lille Kone og de tre ældste Børn var meget morsomt og opmuntrede rigtig. Ogsaa fra Albertz og Lorenzen i Slesvig fik jeg Brev. Gamle Slagtermester Braun besøgte mig i Eftermiddags og det lod til, at han fik »Hausvater« bevæget til at lade os faa de Østers, som vor Ven Mørk har sendt. Sikken et Gilde det skal blive! udrød Bekker, da jeg meddelte ham Tidendén.

M a n d a g d e n 21. F e b r u a r. Jeg modtog i Dag min Dom i den Nielsenske Sag paa 1 Maaned. Den haaber jeg dog at blive fri for i Kiel, værre bliver det med den Krügerske Sag. Bekker er ondskabsfuld nok til at grine ad det hele, og Johs. Moldt forbereder sig i al Stilhed paa 4 Maaneder for denne Sag. Uf! — I Eftermiddag kom »Hausvater« og meddelte mig, at de flensborgske Østers var ankomne, aabnede og stod nu til min Raadighed. Jeg lod dem komme op paa mit Værelse, og »Hausvater« indbød da Bekker og Moldt, og nu gik det løs. Bekker — den lille næsvise Advokat — spiste 31, Johs. Moldt nøjedes med 15 og jeg fik 29, siger B. Saa foreslog jeg, at vi skulde synge: »So leben wir, so leben wir«, men vi nynnede kun. Moldt maatte saa fortælle os, hvad Præsten havde sagt til ham, og det varede længe, førend han blev færdig. Vi drak en Del Skaaler, og en Times Tid glemte vi Fængslet. B. og jeg syntes, at vi hellere vilde sidde paa Fæstning end her. Hvor dog Mennesket altid er utilfreds med det Nærværende! Moldt er en hel anden Karl han vilde rolig høre paa at blive dømt 4 Maaneder i Glückstadt igen!

T i r s d a g d e n 22. F e b r u a r. Denne Dag er gaet meget roligt hen. Vor lille Vogter Wolff har faaet en Næse, fordi han uden videre har taget Moldts og min Vask med hjem, og

nu har »Hausvater« tilegnet sig den og sagt, at han vil besørge den. Wolffs Kone og »Hausvater« er Konkurrenter. Jeg fik Brev fra Holdt, Thillerup og Schmidt.

Onsdag den 23. Februar. Atter en indholdsløs Dag, en af de trange og kedelige, der gør rigtig ked af Fængselslivet. Direktøren mente, at jeg sagtens kunde være glad, da jeg nu havde kun knap 14 Dage tilbage. Han har midt i Fængslet ingen Anelser om, hvad det vil sige at være her som Fange.

Torsdag den 24. Februar. Endelig Brev fra den »Tykke« og fra Johs. Partsch. Den første synes dog lidt sønderknust over sin LigeGYldighed imod mig, og det er ogsaa en Skam: over 14 Dage fra Flensborg uden et Muk fra ham! — Johann Thaysen, den bekendte flensborgske Værtshusholder og Sangerindevært, er ankommen hertil i Dag. Han er bleven tildelt Snedkerafdelingen, fortæller Wolff mig. Ellers ikke en Draabe Nyt.

Fredag den 25. Februar. Utilpas, forkølet, ikke spadseret.

Lørdag den 26. Februar. Hele Natten transpireret saa voldsomt, at jeg endda flere Gange i en aldeles gennemvaad Tilstand vaagnede af en slem Hoste. Doktoren forbyder at gaa ud og foreskrev noget at gurgle. Nielsen, West var her.

Søndag den 27. Februar. Noget bedre, faaet en stærk Snue. Endelig Brev fra lille Martha. Lille Dagmar syg! Gud være med min gode Hustru og de kære Smaa. Appellationen for den Nielsenske Sag færdig og givet til Postbudet, som i Morgen maa bringe mig Postbevis.

Mandag, den 28. Februar. Statsadvokaten melder mig i Dag, at han ogsaa har indgivet Andragende om Appel i den Nielsenske Sag. Besøg af Cigarfabrikant Güesen her paa Klosters Foranledning. Pænt af Kloster. I Dag er der kommen officiel Tilladelse til, at vi maa ryge paa vore Værelser. Brev fra Randbøll, som melder en lille Datters Ankomst. Ikke rask endnu. Gaar langsomt med at blive Forkølelsen løs.

T i r s d a g d e n 29. F e b r u a r. I D a g f ø l e r j e g m i g b e t y d e l i g b e d r e, m e n e n d n u s v e d e r j e g m e g e t. R e g n v e j r e t e r b l e v e n a f l ø s t a f S n e v e j r o g T a g e n e e r a t t e r b e d æ k k e d e m e d e t h v i d t L a g e n. E t s ø r g e l i g t S y n. D o k t o r e n m e n t e, a t j e g e n d n u i k k e b u r d e f o r l a d e m i t V æ r e l s e, o g t i l l i g e u d t a l t e h a n s o m s i n M e n i n g, a t j e g h e r e f t e r k u n d e r e g n e p a a, a t m i n e M a n d l e r a l t i d v i l d e v æ r e l e t i r r i t a b l e. E n m i n d r e g o d U d s i g t. O m o t t e D a g e e r j e g o m d e n n e T i d f r i M a n d i g e n! H u r r a! J e g h a r a l l e r e d e s a g t t i l W o l f f, a t h a n d e n D a g i k k e f a a r L o v t i l a t l u k k e f o r m i g, n a a r h a n g a a r h j e m.

O n s d a g, d e n 1. M a r t s. I D a g h a r j e g h a f t d e t b e t y d e l i g b e d r e, h a r o g s a a i E f t e r m i d d a g a t t e r s p a d s e r e t m e d m i n e t o L i d e l s e s f æ l l e r. J e g l æ n g e s e f t e r B r e v f r a H j e m m e t o g e r n o g e t u r o l i g. G u d g i v e, a t m i n e k æ r e m a a v æ r e s u n d e o g r a s k e, s a a h a r d e t i n g e n N ø d. K l o k k e n 8 b l e v d e r e n S t ø j o g e n T r o m p e t b l æ s e n i d e t s t o r e G l ü c k s t a d t, s o m o m d e n h a l v e B y v a r i B r a n d. D e t v a r d o g k u n L ø j e r a f »D i e F r e i w i l l i g e n«.

T o r s d a g, d e n 2. M a r t s. J e g f i k B r e v f r a V e n n e r v a l d, s o m e r m e g e t f o r n ø j e t. H a n h i l s e r i k k e f r a m i n e K æ r e, m e n j e g s l u t t e r d o g a f, a t h a n i k k e s i g e r n o g e t, a t d e r i k k e m a a v æ r e n o g e n m e g e t s y g. D i r e k t ø r e n f o r t a l t e o s o m d e t n y e F æ n g s e l s r e g l e m e n t, m e n h a n s y n e s i k k e a t f a a s a a s t o r S t r e n g h e d u d d e r a f s o m A v i s e r n e. J e g r e g n e r n u n æ s t e n a l l e r e d e T i m e r n e t i l m i n F r i g i v e l s e. — E t d e j l i g t V e j r i D a g.

F r e d a g, d e n 3. M a r t s. I D a g f i k j e g d a B r e v f r a A l e x a n d r a o g e f t e r d e t s I n d h o l d e r d e K æ r e d e r h j e m m e r a s k e p a a l i l l e D a g m a r n æ r, d o g e r h u n o g s a a p a a B e d r i n g. E l l e r s i n g e n N y h e d e r. F a t t e r O e s a u s M a d v i l d e i k k e r i g t i g s m a g e o s i D a g, o g j e g h a r n u i e n l a n g T i d n æ s t e n i k k e r ø r t A f t e n s m a d e n, o g o m M o r g e n e n s p i s e r j e g k u n e t h a l v t R u n d s t y k k e. D e t b l i v e r n o k b e d r e, n a a r j e g k o m m e r u d i g e n.

L ø r d a g d e n 4. M a r t s. I D a g m o d t o g j e g e n S t æ v n i n g f r a S t a t s a d v o k a t e n o m a t g i v e M ø d e i K r e d s r e t t e n i F l e n s b o r g d e n 15. d s. K l. 11 F o r m i d d a g f o r a t b l i v e t i l t a l t f o r F o r n æ r-

melser imod Regeringen i den Krügerske Artikel. Tillige modtog jeg et pænt Brev fra Vennervald. Nu kun 3 Dage!

Søndag, den 5. Marts. For sidste Gang i Kirke hos gamle Brodersen. Han prædikede længe, men godt, navnlig viste han i Dag, at han er en troende Mand, der holder fast paa Kristendommens rene Lære. Direktøren og Intendanten var ogsaa i Kirke. Postmester Reiff, som nu har siddet her i over et Aar for Kassemangel er rejst i Dag. Han var tildelt Skriverskorpset.

Marens Forfremmels.

A töt jo, han så mæ lidt gammeldaws ur,
han skjællet vist osse en Graand,
men nænn å sej nej kund a ett, law han spur,
å vi gå hværanner æ Haand,
se, så bløv a Piig i hans Hus.

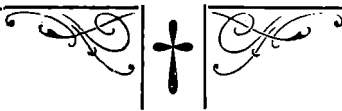
Så gik der en Ti sån fra Maj te Avgust.
Jens Peter han passet hans Dont,
å a, ja, a ondt mæ smind aller en Pust,
fra lyst å te mørk løf a rondt,
a vår jo kuns Piig i hans Hus.

A merget jo godt, te Jens Peter vild komm,
men, uha, a passet mi Kraam.
En Daw haj han Kisbær te mæ i si Lomm,
han spur, om a ett nok vild ha 'm,
å så bløv a Kjærst i hans Hus.

Å bii etter Brållup, nej — gjæt om a villd, —
nej, de kan et anne Folk gør,
te Mikkelsdaw var jo lidt rigne silld,
men de kund no ett godt blyw før;
å så bløv a Kun i hans Hus.

Se, knøv er Jens Peter smind ett, te a tror,
men — goj som æ Daw den er lång;
å bare a seje en jenneste Ord,
ja, så ska han nok kom i Gång,
for j en skal vær Mand i æ Hus.

DE GAMLE, SOM FALDT - -

Erik Efsen, Halk.

Erik Efsen døde den 23. Januar 1928 paa Amts-sygehuset i Haderslev.

Han var født den 28. November 1873 paa Gaarden Langkjær ved Haderslev. Sin Skolegang fik han paa Haderslev Latin-skole, hvorfra han gik ud med saakaldt Etaarig-Eksamen.

Han blev Landmand. Og da han vilde sætte selvstændigt Bo, købte han Gaarden i Halk.

Ifølge sin Personlighed, sine Kundskaber og sin nationale Opfattelse maatte Erik Efsen, naturnødvendigt, komme til at deltage i vort offentlige Liv. Kravene til ham derom søgte han vel til at begynde med at vise tilbage, men ikke saa ganske faa Tillidshverv blev alligevel paalagt ham. Her skal kun nævnes, at han var Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad, Medlem af Haderslev Kredsrag og Taksator for Domæneforvaltningen. Til-lige var han en søgt Raadgiver for mange.

Haderslev Kredsrag var han Medlem af fra 1906 til 1922. Det var et Hverv, der i høj Grad tog hans Interesse,

han kom til at øve en betydelig Indflydelse, og ganske naturligt blev han Medlem af Kredsudvalget. Han var hurtig i sin Opfattelse og resolut til at tage en Beslutning. Det var Egenskaber, der særlig var god Brug for under Efterkrigsperioden og Overgangen fra tysk til internationalt og dansk Styre, da der indtraadte mange Forhold, som skulde ordnes midlertidigt og ud fra øjeblikkelig Trang.

Men ved Valget af det danske Amtsraad — i 1922 — opnaaede han ikke at blive valgt. Ikke fordi hans Evner og Retsind ikke blev paaskønnet, men dels fordi Vælgergunst er uberegnelig, dels fordi Vælgerne i Amtets vestlige Del vilde erobre et Flertal for sig.

Men han vedblev at bevare sin Interesse for Amtets Anliggender, ligesom Amtsraadet ogsaa fremdeles overdrog flere Hverv til ham.

Under Krigen blev Erik Efsen indkaldt til Landstormen som Feldwebelløjtnant. Egentlig skulde han have haft fuld Officersrang, men da Tiden var inde dertil, var han forudseende nok til at aflægge sin teoretiske Prøve paa en saadan Maade, at han blev fri. Herved blev han forskaanet for at komme med i Fronten, han blev dels her i Hjemlandet, dels ved Fangelejren i Parchim i Mecklenburg.

Efter Genforeningen blev han Officer i den danske Hær.

I en forholdsvis ung Alder gik Erik Efsen bort, midt i sin Gerning og midt i sin Kraft. En skjult Sot (Kræft) gjorde under en kort, men haard og smertefuld Sygdom Ende paa hans Liv.

Hans Bortgang følte i vide Kredse som et stort Savn. Men størst er Savnet for hans Hustru og Børn. Han og hans udmærkede Hustru var meget for hinanden, sammen havde de dannet et udmærket Hjem.

Erik Efsen var en frisk og ligetil Natur. Indsigtsfuld som han var, fik hans Mening Vægt; han lagde ikke Skjul paa den.

Mænd som han trænger vi altid til. Vi vil bevare Mindet om ham.

Jørgen From.

Andreas Petersen, Bremsmaj.

I Aaret 1791 fik Jørgen Andersen fra Tombøl ved Udparcellering fra Søgaard overladt $84\frac{1}{2}$ store Tønder Land mod en Godtgørelse af 70 Daler aarlig og Pligt til at stille en Ridehest ved Manøvre og Krig. Paa denne Jordlod, der laa mellem Søgaard og Felsted, byggede Jørgen Andersen saa Gaarden Bremsmaj, der ved hans Død i 1811 overgik til Sønnen Anders Jørgensen. En Søster til Anders Jørgensen var gift med Gaardejer Peter Petersen, Lakjær i Ullerup Sogn, og de havde foruden en Datter Ann' Marie, fire Sønner: Jørgen,

Hans Peter, Lorens og Andreas. Da Anders Jørgensen, Bremsmaj begyndte at føle sig affældig, og da han selv ingen Børn havde, rejste han til Lakjær for at faa en af Sønnenne der med til Bremsmaj. Han vilde have en, »der kunde saa«, og det blev derfor bestemt, at det skulde være den ældste Søn Jørgen Petersen, der dengang var 17 Aar gammel, der skulde med Morbroderen. Paa den Maade kom Jørgen Petersen fra Lakjær i 1835 til Bremsmaj, og han overtog saa Gaarden efter Morbroderens Død. Jørgen Petersen blev gift med Ma-

rie Hansen Petersen, der var næstældste Datter af Gaardejer Hans Pæsen i Sønder-Hostrup.

I dette Ægteskab blev Andreas Petersen født som ældste Søn d. 19. September 1849. Af hans Søskende døde alle i spæd Barnealder undtagen en lidt yngre Bror Hans, der blev Andreas Petersens nære Ven Livet igennem. De to Brødre fik en god Skoleundervisning, idet de efter at have besøgt Bjergskov Skole i de første Aar sammen med en Fætter fra Lakjær blev undervist af en privat Lærer hjemme for senere at blive sendt i Juhlers Skole i Aabenraa.

Hele Andreas Petersens Slægt var dansk og kongetro, og da Hjemlandet efter 64 blev indlemmet i Preussen, var det derfor naturligt, at baade Andreas og Broderen opterede for Danmark. I Efteraaret 1870 kom Sognefoged Peter Hansen Petersen, der var Andreas' Morbror, en sen Nattetime ridende til Bremsmaj for at fortælle, at Krigen var udbrudt mellem Tyskland og Frankrig, hvorfor han raadede Sonnerne til at rejse til Danmark, indtil de danske Tropper vilde besætte Slesvig, hvilket alle danske den Gang haabede. De fulgte Raadet og kom til Kolding, hvor det vrimlede med danske Soldater. Fire Uger blev de i Byen i Haab om, at de sammen med de mange Soldater kunde vende tilbage til Hjemlandet. Men det kom jo anderledes. Soldaterne blev trukket tilbage fra Grænsen, og Andreas og Hans rejste til Fyn, hvor de opsøgte deres gamle Sognepræst fra Kliplev, der var fordrevet af Preusserne og nu var Præst i Allersted. Her havde Hans allerede været en Gang før, da han ikke skulde konfirmeres af en tysk Præst, og derfor var bleven sendt til Allersted, hvor den gamle Sognepræst havde forberedt ham og konfirmeret ham paa Dansk og i en dansk Kirke. Pastor Bay og Frue tog med aabne Arme imod de to Sønner fra Bremsmaj, og Præstegaarden i Allersted blev et andet Hjem for dem. Andreas tog samme Vinter paa Vinding Højskole, hvor gamle Rosendal var Lærer, og Vinteren derefter tog hans Bror paa samme Skole.

Efter Krigens Afslutning vilde Brødrene vende tilbage til Bremsmaj; men de skulde nu erfare, at Hjemmet var lukket for dem af de tyske Magthavere. Ved et Besøg hos Farbroderen i Lakjær blev de arresterede af en Gendarm og ført til Graasten Arrest. Farbroderen kørte dem i sin Stadsvogn, og Gendarmen:

red ved Siden. Paa Apotekerbjergtet tog Hesten fra Lakjær med eller uden Kuskens Vilje lidt rigelig Fart paa. Gendarmen blev forskrækket, trak Sablen og slog den ned i Agestolen med Ordene: »Halt, machen Sie keinen Fluchtversuch«. Ved den senere Domsforhandling blev Advokat Becker fra Aabenraa tilkaldt som Brødrenes Forsvarer, og Arrestordren blev hævet, men de fik Ordre til inden 24 Timer at forlade Landet.

To Gange mere maatte Andreas Petersen følge en preussisk Gendarm til Arresten, da han var paa hemmelige Besøg i Hjemmet; men baade han og Broderen opnaaede dog senere at faa Lov til at vende tilbage til Hjemmet, efter at de havde fremskaffet Attest fra Fattigkommissionen osv., at der intet var i Vejen for deres Bosættelse. De maatte dog give Afkald paa Stemmeret i ethvert offentligt Anliggende.

Som de to Sønner fra Bremsmaj havde gjort for at unddrage sig tysk Værnepligt, saadan gjorde senere alle andre mandlige Medlemmer af deres store Slægt, men de andre opnaaede paa Grund af deres yngre Alder aldrig senere Tilladelse til at vende tilbage, og saaledes blev Andreas Petersen og Broderen de eneste Mænd i Slægtens yngre Generation, der opnaaede Tilladelse til at bo i deres Fædres Hjemland. Broderen købte en Gaard i det tyske Vilstrup Sogn, og Andreas Petersen overtog 1887 Fædrenegaarden Bremsmaj. I 90'erne opnaaede han at blive preussisk Statsborger, idet han ved et Markedsgilde i Kliplev var kommen til at sidde sammen med Amtsforstanderen, der fik det gennemført.

Saa begyndte Andreas Petersen at tage fat. Han følte, at der hvilede en hel Slægts Forpligtelse paa ham, og han viste ikke Pligterne fra sig. Det er allerede sagt, at hans Slægt paa fædrene Side gik tilbage til Lakjær. Paa mødrene Side stammede hans Slægt fra den gamle Frigaard i Sønder Hostrup, hvor den ogsaa kunde føres tilbage, saa langt Kilderne kan oplyse. Lakjær og Sønder-Hostrup var hans Slægts Vugger. Men disse to Gaarde var ikke alene knyttet sammen ved Andreas Petersens Forældre, de var knyttet endnu fastere sammen. Det er allerede nævnt, at der paa Lakjær foruden Andreas Petersens Far, Jørgen Petersen, endnu var tre Sønner og en Datter. Datteren blev gift med en Thøgersen fra Avnbøl, der senere blev

Dejn i Bjolderup. Den yngste Søn, Andreas, hvem Andreas Petersen var opkaldt efter, døde i 14 Aars Alderen, og de andre to Sønner giftede sig med deres ældste Broders to Svigerinder, saaledes at altsaa tre af Sønnerne fra Lakjær blev gift med tre af Døtrene i Hostrup. Hans Peter Petersen, der fik Lakjær efter Faderen, blev gift med den yngste Søster Stine, og den yngste Søn Lorens blev gift med den ældste Datter Mætte, der sad Enke efter Gaardejer Thaysen paa Tinggaard i Stubbæk. Af Sønnerne paa disse fire Gaarde, der var knyttet saa nær sammen, var Andreas Petersen den eneste, der fik Lov til at tage Fædrengaarden i Eje. Derfor gjaldt Forpligtelserne overfor Slægten saa meget for ham.

Han hørte til dem, der sagde, at Arvegods var mere værd end det Gods, man selv havde erhvervet, fordi Arvegods forpligter. Han følte, at det, han ejede, var betroet Gods, som man ikke kunde skalte og valte med, som man syntes bedst. Han ønskede at blive kaldt for »Petersen, Bremsmaj«, og ikke for Petersen alene. Han hørte til Gaarden og Gaarden til ham. »Vi, paa Bremsmaj...« sagde han, hvor vi andre plejer at sige »Jeg«. »Vi« var Slægten, men det var ikke Slægten alene; thi der hørte mere til en Gaard end Gaardejernes Slægt. Tyendet, Dyrene, ja endog Kornet og Maskinerne hørte til Gaarden. Bremsmajs Hvede skulde ikke uden videre saas ud i al Slags Jord, og Bremsmajs Dyr skulde ikke ud til enhver. Og hvem der tjente paa Bremsmaj, hørte med til Gaarden. Der fulgte Rettigheder med, naar man tjente paa Bremsmaj. Det var en højtidelig og alvorlig Handling for Andreas Petersen at fæste Tjenestefolk, thi en Overenskomst i den Sag var af Varighed. En af de sidste Karle var 24 Aar i Pladsen, før han fik sit eget Hus og Hjem, og en Pige fra Gaarden fulgte ham som Kone. Der herskede ikke Frihed og Lighed paa Bremsmaj, men der var heller ingen Arbejdsgiver og Arbejdstagere der, der var Manden og Husstanden, Husbonden og Tyendet, og der herskede gamle Anskuelser om Ansvarsfølelse og Pligtfølelse hos begge Parter.

Andreas Petersen var ingen Fremskridtsmand. Han holdt dog ikke stædigt paa det gamle, men han holdt trofast ved det. Han kørte aldrig stærkt, men han luntede heller ikke bagud; han fulgte med i jævnt og sikkert Trav. Han tog ikke imod nye Ideer, fordi de var nye; han tog først imod dem, naar han

vidste, at de var bedre, og hvad der var forældet, var ikke derfor forraadt af ham. Han hørte ikke til dem, der ragede højt i Vejret, men han hørte til dem, der stod paa en fast Grund. Han blev ofte spurgt til Raads, og han fik mange Tillidsposter indenfor sit Sogn og nærmere Kreds. Han var Kirkeældste, Medlem af Fattigkommissionen, Medlem af Bestyrelsen for Kliplev Sogns Sparekasse og af Bestyrelsen i den Nordslesvigske Folkebank, som hans Morbror Sognefogden i Sønder-Hostrup havde været med til at grundlægge; han var mangeaarig Kasserer i Felsted Andelsmejeri osv. Medens han var Medlem af Fattigraadet i Kliplev, drøftede man Nedlæggelsen af Fattigaarden, hvor der dengang blot var en Kone og en Dreng. Man vedtog at finde en Plads til de to, men Andreas Petersen syntes ikke om, at Drengen skulde ud i den Slags utrygge Forhold, og tog ham med sig hjem til Bremsmaj. Denne Dreng var den første af 11 Tjenestedrenge, som Andreas Petersen tog til Bremsmaj. Han tog dem ikke for egen Fordels Skyld, han tog dem »til Bremsmaj« og sørgede for dem. En sendte han paa Seminar, andre fik han i Købmandslære, Resten hjalp han til smaa Landsteder. Der er mange, der kan takke Andreas Petersen for, hvad de er bleven til.

Som han saadan var trofast overfor alt indenfor den snævre Kreds, var han trofast imod den danske Sag. Det var en Sorg for ham, at to af Slægtens Gaarde paa Grund af Sønnernes Landsforvisning maatte gaa over paa fremmede Hænder, men det var ham en Trøst, at de blev i dansk Eje. Han var dog ingen Fanatiker, hvad han med sin faste danske Overbevisning og trofaste Sind heller ikke behøvede at være. »De' æ møj godt ve æ Tyskere, og de æ et dygte Folk, men æ ka it tilgi' dem, te de æ saa haa'e ve' vos, fo'di vi æ tro mod vort«. Andreas Petersen var en ærlig Mand, der sagde sin Mening lige ud. En gang bad en Husmand ham om Hjælp til at købe en Hest. »Nej, min S'æl om do fæ'e« var Svaret, og paa Spørgsmaal af en Slægtning, der ikke forstod denne skrappe Afvisning, svarede han: »Han forstaar ikke at bruge en Hest«.

Andreas Petersen var Ungkarl, indtil han blev 58 Aar. I 1907 giftede han sig med Christine Frederiksen fra Avnbøl, som han i sine unge Aar havde lært at kende ved Besøgene i Laskjær og som var hans Moders Søkendebarn. Da han ingen Børn havde selv, tog han en af sin Brodersønners Børn til

Bremsmaj, for at ikke ogsaa hans Gaard skulde gaa over til fremmede. Endvidere tog han sin Kones Søster med til Bremsmaj, hvor han levede et glad og smukt Familieliv iblandt alt det, der var ham kært og dyrebart.

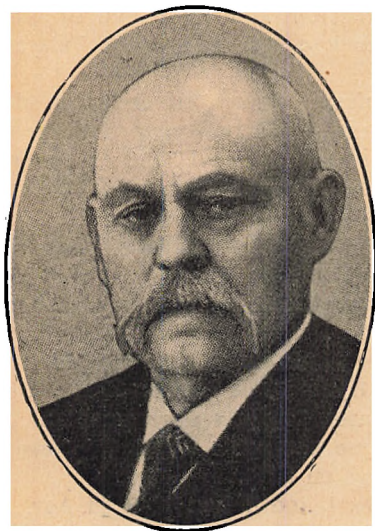
Andreas Petersen hørte ikke til en Tid, hvor der skal føres Driftsregnskab, og hvor en Gaard skal svare Renter og Skatter efter Dagens Kurs. Da den Tid naaede Bremsmaj, lukkede Andreas Petersen sine Øjne. Fredelig og rolig sov han hen d. 11. April 1929, optaget af Minderne fra Ungdomstiden og Barndommen. Den 17. April kørte han for sidste Gang fra Bremsmaj for at finde Hvile i den Jord, hvor de andre Ejere af Bremsmaj var stedet til Hvile. Han hørte ikke til dem, vi kalder de store i Landet; han var maaske ikke en Skaber, men han var en trofast Vogter. Han var en af Stenene i vort Folks Grundmur, og som saadan skal hans Navn ikke straks glemmes, og hans Minde skal æres af dem, der skal løfte Arven efter den Generation, han tilhørte.

Frits Clausen.

Borgmester Christensen, Haderslev.

Den 4. Febr. 1929 afgik Borgmester L. Christensen i Haderslev ret pludselig ved Døden i en Alder af 73 Aar.

Han havde skrantet lidt paa det sidste. Men det er betegnende for ham, at 8 Dage i Forvejen var han viljestærk og pligtopfyldende staaet op af sin Seng for at lede et Byraadsmøde. Dermed var dog hans Kræfter udtømt. Ved Middagstid paa sin Dødsdag blev han overført til Amtssygehuset efter

omhyggeligt at have ordnet nogle svævende kommunale

Sager, og faa Timer efter forelaa Meddelelsen om hans Død.

Laurentius Christensen var født den 12. Juli 1855 i Angel, hvor hans Fader var Gendarm i Tiden mellem de slesvigske Krige. Som ung lærte han Mølleri i Aller Mølle ved Christiansfeld, kom senere paa Handelshøjskole i København og blev derefter dansk Jurist. I 1896 fik han Ansættelse som Direktør for Haderslev Slotsvandmølle, og som saadan blev han i de følgende Aar en fremtrædende og betroet Borger i sin By. Fra Aarhundredskiftet og op til Genforeningen var Direktøren nede paa Møllepladsen en af Haderslev-Danskhedens Førstemænd, respekteret og agtet fra alle Sider, ogsaa af nationalt anderledes tænkende. Saaledes var han fra først til sidst Medlem af Vælgerforeningens kredsvalgte Tilsynsraad, den danske Befolknings ledende politiske Organisation, og i Afstemningstiden gik han her med Iver og Varme i Brechen for sine sydslesvigske Landsmænd.

Det laa i Forholdenes Natur, at han i en forholdsvis sen Alder kom ind i det kommunale Arbejde. Indtil Revolutionen i 1918 var Borgerskabet i de slesvigske Byer paa Grund af en forældet Valglov ude af Stand til at sætte Repræsentanter ind i Byraadene. Nu kom det med Vælde, og ved Byraadsvalget i 1919 fik Haderslev Byraad absolut dansk Flertal. Den danske Listes Førstemand var Direktør Christensen, og det har sikkert for ham som for adskillige andre Haderslev-Borgere været en af de stolteste Dage, de har oplevet. Hans Gruppéfæller valgte ham til Formand for Borgerrepræsentationen, og i 1922 blev han, efter at Borgmester Møller var frattraadt paa Grund af Sygdom, Byens folkevalgte Borgmester, hvilken Post han beklædte til sin Død under stadig voksende Anerkendelse.

Borgmester Christensen var i visse Maader en kantet og stejl Personlighed. Men han var tillige en Mand af ubestikkeligt Retsind og usvigelig Redelighed, en Mand, hvis Karakter indgød den fuldeste Tillid overfor Venner som overfor Modstandere. Og han var vellidt paa Grund af sit jævne og usnobbede Væsen, sin varme Menneskelighed og et prægtigt Hjertelag, som han dog helst skjulte med mutte Miner overfor sine Omgivelser.

Den afdøde var Ridder af Dannebrog. Politisk sluttede han sig til Det konservative Folkeparti, og han førte ved given Lejlighed en god Pen i den offentlige Diskussion. Kort før hans Død fejrede han og hans efterlevende Hustru, Fru Doris Christensen, under stor Opmærksomhed fra alle Sider deres Guldbryllup. Budskabet om Borgmester Christensens Bortgang blev modtaget med dyb Vemod indenfor det danske Borgerskab i Haderslev. Han var ved sin Død ikke alene Byens første Borger. Han var efterhaanden bleven som et Symbol paa selve det gamle Haderslev, den gennem alle Trængsler stovte danske By, som han nu havde været med til at lede ind under ny og bedre Forhold, og det følte af mange, som om der gik et Stykke Fortid i Graven med ham.

Han blev begravet fra Haderslev Domkirke paa Afstemningsdagen den 10. Februar. Et stort og repræsentativt Følge traf hele Landsdelen og fra alle Lag og Lejre i Haderslev samledes om hans Kiste. Det barske Vintervej og de rødhvide Farver passede forunderlig godt til den gamle Borgmesters sidste Rejse. I deres Tegn havde han folkeligt set gjort sin Gerning. Og med dem som Baggrund vil vi bevare hans Minde.

A. S v e n s s o n.

Hans Simonsen, Fæsted.

Hans Simonsen er født paa en gammel Slægtsgaard i Fæsted i Aaret 1846. Det blev en lykkelig Barndoms- og Ungdomstid for dem, der kom til Verden i Midten af forrige Aarhundrede. Der var myldrende fuldt af Liv og Grøde i det danske Folk dengang, og i deres Ungdomstid oplevede de en rig Gennembrudstid, ikke alene økonomisk, men baade kristeligt og nationalt.

Hans Simonsen blev som saa mange unge dengang optaget af alt det nye og befrugtet deraf, og det gav bærende Kræfter, som havde Betydning for de kommende Udlændighedsaar.

Der var kun faa Egne, hvor Udvandringen havde tyndet stærkere ud end her i Hygum Sogn, og da den tyske Nybyggerforening begyndte at arbejde paa Røddingegnen. afværgede man Angrebet ved selv at købe Jorden. Hans Simonsen købte saaledes en Gaard, som han lagde ind til sin egen. Den gamle Fæsted Kommune holdt sig kemisk ren for tyske Nybyggere paa denne Maade.

Hans Simonsen har sat sig et smukt varigt Minde i sit Arbejde for Plantningssagen. Den store Fæsted Plantage, som inden faa Aar vil være paa ca. 300 Tønder Land, er efter sagkyndiges Udsagn en af de smukkeste og mest vellykkede Plantager, vi har. Han var Formand og Leder af dette Arbejde, saa længe hans Kræfter tillod det.

Afdøde Doktor Simon Simonsen fra Tandslet var en Søn af Hans Simonsen og Hustru Dorthea, født Schultz fra Ganderup, i Fol Sogn. At Dr. Simonsen gennem sin Studietid i Tyskland bevarede Kærligheden til Folk og Fædreland, er et Bevis paa, at

Hjemmet i Fæsted, hvor han henlevede sin Barndomstid sammen med sine fire Søskende, var et godt dansk Hjem. — Hans Simonsen døde i Januar Maaned 1929 efter lang og tiltagende Svaghed, han var træt som en flittig og trofast Arbejder kan være efter en lang og travl Arbejdsdag, og han kunde sande Digterens Ord: Lykkeligst at hvile paa, er fuldendte Gerning.

T. n.

Sofie Appel.

I Sommeren 1866 var jeg saa lykkelig at blive Elev paa Askov Højskole, som da første Gang blev aabnet for Piger. Om Søndagen søgte vi stadig til Skrave Kirke, hvor Pastor H. Svejstrup var Præst, og Befolkningen viste os Skolepiger stor Gæstfrihed og vi blev godt kendt med dem. Næste Aar, da jeg atter tilbragte et Par Uger som Elev paa Skolen, kom jeg med paa en Udflugt til Ribe, hvor Lærere og Elever mødtes med Lærere og Elever fra Rødding Højskole.

Der saa jeg første Gang Sofie Hansen, senere Fru Sofie Appel. Vi kom til at følges ad op ad Trappen til Domkirkens Taarn, hvorfra vi saa den vide Udsigt ud over Vesteregnet. Hvor var hun straalende glad, ung og smuk, næppe fyldt 16 Aar. Vi kom til at tale sammen og fik hinandens Navne og Hjemstavn at vide.

Saa saas vi først 3 Aar efter, da jeg besøgte Rødding Højskole. Jeg vidste, at C. Appel, som jeg i Askov havde set sammen med sin Kone, et Par Aar efter var blevet Enkemand og at hans ældste Søns Kæreste hjalp ham med hans smaa Drenge Opdragelse, men at det var den lille, søde, unge Pige, jeg kendte fra Ribeturen, anede jeg ikke.

Hvor kom hun mig venligt og kendt i Møde, da jeg lidt be-
novet og usikker traadte ind i det fremmede Hus, og hvor blev
det os en fælles Glæde at fortsætte det tidligere Bekendtskab.

Sofie var tidligt blevet forlovet med Mathias L. Appel, der
tidligt var bleven sin Faders Medhjælper. Hun havde siddet
ved sin Forlovedes Moders Dødsleje, og det blev alvorlige,
trange Tider i det før saa glade Hjem. De 2 yngste Sønner var
næppe fyldt 5 og 3 Aar. Sofie blev hos dem som en kærlig Sø-
ster. Lille Jakob havde især hængt ved sin Moder. De Ord, hans
Fader efter Moderens Død sagde til hende, glemte hun aldrig:
»Kan Du, lille Sofie, hjælpe til, at han trods Savnet af sin Mo-
der kan blive en rask og glad Dreng, da skal Du ret have Tak.«
Samlivet med de smaa i det moderløse Hjem modnede tidligt
Sofie og udviklede især det moderlige, selvforglemmende hos
hende, som hendes Venner siden Livet igennem har beundret.

Hos sine egne Forældre: Fedder Hansen fra Ballum-Egnen
— Broder til Fru Hagen i Kærteminde — og Helene Posselt fra
Københoved havde hun alle Dage haft et godt Hjem, først paa
Rødding Højskolegaard, hvor de boede det første Par Aar af
deres Ægteskab, som Bestyrer-Folk af Økonomien, hos hvem
Eleverne fik Kosten. Her blev Sofie født 1851. Kort efter købte
de den Gaard i Brem, hvor de levede til deres Død, og som nu
er i en Sønesøns Eje.

De var alle Dage Højskolens Venner, og da Pastor Svej-
strup 1862 blev Præst i Rødding, var de med i den store glade
Menighedskreds, der snart sluttede sig om hans levende For-
kyndelse og Salmesang, som endnu mindes med Glæde i Rød-
ding-Egnen. Sofie og alle hendes yngre Søskende nød altid godt
af det rige Liv, der i de Dage blomstrede frem.

Nu fik Sofie altsaa igen sit Hjem paa Højskolen, og alle-
rede et Par Aar efter sin Svigermoders Død, da en ældre Bro-
derdatter af Appel, som havde været der i Huset i flere Aar, blev
gift, kunde hun overtage Husets Styrelse, og hun blev en god
Husmoder for den temmelig store Husstand.

Da jeg blev Lærerinde ved Højskolen, som baade Vinter
og Sommer i de Aar var Pigeskole, fik jeg rig Lejlighed til at
anerkende hendes sjældne Lyst og Evner til at leve sit Liv »for
mer end sig selv«.

Baade den Gang, og efter at hun og hendes Kæreste i 1875

havde holdt Bryllup, var Hjemmet paa Højskolen et godt og fredsølt Sted for os alle, og efter at C. Appel i 1874 var blevet præsteviet, fik det jo end større Betydning for Menighedskredsen, hvem der var Husmoder, og at Sofie saa godt magtede Stillingen. M. L. Appel havde igen i mange Aar været sin Faders Medhjælper ved Højskolen, som ved Børneskolen, nærmest tilsidst for de yngre Brødre. Nu blev han det ogsaa i Kirken som en sjælden god Kirkesanger.

Han som alle Optanter maatte jo af Frygt for en Udvisning tit færdes mere forsigtigt over for de preussiske Autoriteter end sundt og godt var. Men bryde op fra det gamle Hjem, som han og Sofie sommetider i de yngre Dage havde tænkt sig for at faa en eller anden fri og selvstændig Skolegerning paa denne Side Kongeaaen, kunde de for den gamle Faders Skyld ikke nænne, hvis Gerning de altid begge følte sig delagtige i.

Selv fik de en stor Børneflokk, som levede et lykkeligt Barn-domsliv i det gamle Hjem med Forældre og »Farfar«, indtil han blev ramt af den tunge Kræftsygdom i Munden.

Efter at han havde maattet trække sig tilbage fra sin Præstevirksomhed i Frimenigheden, laa det nærmest for dem alle at søge et nyt Hjemovre i Kongeriget, hvor til nu alle de yngre Sønner var udvandrede. Hans Appel, den næstældste, var bleven Lærer ved Dalum Landbrugsskole; der fandt M. C. Appel ogsaa Arbejde, dels ved selve Skolen, dels især ved en Børneskole, og endelig senere som Redaktør af det dansk-amerikanske Blad »Kors og Stjerne«. Og de byggede saa et Hjem tæt ved Dalum Højskole, som Appel gav Navnet Folkely.

M. L. Appel blev næppe nogen sinde fuldt hjemme paa det nye Sted, men led meget af Hjemve efter Sønderjylland; men dog blev det en forholdsvis lykkelig Alderdom, gamle Appel fik sammen med sine Børn. Under det altsammen saa vi Sofie som den lykkelige Moder, Hustru og Datter, der havde lært at finde og bevare sin Glæde i at bære sine kares Byrder og mildne dem paa bedste Maade.

Efter C. Appels Død 1902 levede hun og hendes Mand fremdeles i Folkely i 14 Aar. — I flere Aar led han af en stadigt tiltagende Øjensygdom, som tilsidst næsten berøvede ham Synet. Hans sidste Tid var derfor meget trang, da hans svage Syn og Hjemlængselen efter Sønderjylland øgede hans Tungsind. —

Efter hans Død 1916 flyttede Sofie til Askov sammen med sin Datter Astrid, som blev Lærerinde ved Højskolen. Her blev Sofie modtaget med Glæde af hendes første lille Plejesøn, som af hele hans Slægt, der tidligt havde lært at skatte Fæster Sofie. — I sit lille ny Hjem »Rolighed«, som hendes Søn Frederik Appel flere Aar før havde bygget til en Lærerbolig, levede hun stille og taknemlig over fremdeles »som i Rødning« at kunne have venlige Højskole-Elever — tidt gamle Venners Børn — boende hos sig som Kostgængere om Vinteren.

Derfra havde hun den store Glæde den 9. Februar 1920 at kunne køre med sine 6 glade Børn til Rødning for sammen med dem næste Dag at kunne gøre deres Ret gældende som danske Sønderjyder, se de Hundreder af Dannebrog'sflag' vaje over deres Hjemby og tage Del i Lovsangen og Taksigelsen, der lød i den Kirke, hvor hun og hendes Mand var det første Par, der havde modtaget Velsignelsen til deres Ægteskab, hvor de havde baaret alle deres Børn til Daaben og levet det rige Hjemliv sammen med Suk og Længsel efter den Dag, som nu oprandt over Sønderjylland. —

To af hendes Sønner har nu deres Hjem dernede i det kære, omstridte Land. At samles med dem og hendes øvrige Børn i deres eller hendes eget Hjem var altid hendes største Glæde.

Smaa og svage var hendes legemlige Kræfter til sidst. Men stor var hendes Kærlighed og Deltagelse for Slægt og Venner, for Folk og Menighed, saa vi følte os taknemlige over at have hende iblandt os, og trods hendes tiltagende Svaghed kom hendes Død vist mange af os uventet. — Hendes Bisættelse i Askov Kirke som Mindefesten bagefter i Dagmar-Salen paa Skolen sammen med hendes Børn, Søkende og gamle Venner fra Sønderjylland var det en vemodblandet Glæde at være med til. — Dagen efter blev hendes Kiste ført til Dalum Kirkegaard og jordet ved Siden af hendes Mands Grav. —

Men fremdeles vil vi med Tak frede om hendes Minde og de Hjem, som hun saa trofast gav sin rige Kærlighed.

Georgia la Cour Pedersen.

Peter Johansen Holm, Stevning.

Peter Holm fødtes 21. August 1849 i Dyndved paa Als. Som ung kom han til Hansen, Gøllinggaard, og blev der i en Aarrække som Kusk. 1869 tog han over til Fyn som Tjenestekarl og opterede for Danmark og aftjente sin Militærpligt i Nyborg ved 7. Bataillon. Efter Militærtjenesten kom han tilbage og byggede sig et lille smukt Hus i Stevning. Da han havde Lyst til Søn, købte han sig en Jagt og sejlede i nogle Aar med Sten fra Teglværkerne ved Egersund og Siykgods fra Flensborg.

Peter Holm var runden af en god dansk Slægt, og selv var han altid rede til at forsvare vor danske Sag. Han var med til at stifte Forsvarsbroder-Foreningen i Sønderborg Amt og blev straks valgt ind i Bestyrelsen. Han tog gerne Ordet ved Sammenkomster og fremhævede tidt baade onde og gode Minder fra vore Trængselstider.

Ved Valg i den tyske Tid var det Holms særlige Opgave at faa alle Stemmesedler fordelte og faa de lunkne purret ud til Valg.

Gamle Peter glædede sig som alle danske, da Befrielsesdagen endelig kom. Han mødte altid ved Kongens Besøg og ved nationale Møder. Han talte ofte om den 18. April, da Dybbøl faldt, og saa traf det sig, at denne Dato blev hans Dødsdag.

Et stort Følge fulgte Peter Holm til Graven, og hans Minde vil længe blive bevaret i Egnen og i Forsvarsbroder-Foreningen.

Jørgen Nielsen.

Jørgen Leimand, Augustenborg.

Jørgen Leimand var født den 27. Februar 1845 i Mindebjerg, hvor hans Fader var Skomager og ejede et lille Landbolsted. Efter Konfirmationen lærte Leimand Skomageriet, og efter udstaaet Læretid drog han paa Rejse som de fleste Haandværksvende paa den Tid. Ved Fredsslutningen 1864 arbejdede han i København og var dermed dansk Undersaat. I 1867 mødte han til preussisk Session herhjemme, blev taget til Infanterist og indkaldt, men han var kun Soldat en kort Tid, idet han som den ældste ved Kompagniet blev hjemsendt som

overtallig. Han drog atter til Danmark paa Professionen og glemte at komme hjem som Soldat, da Krigen brød ud i 1870. I 1871 døde hans Fader, og han kom saa hjem og overtog baade Landbolstedet og Skomageriet. Aaret efter giftede han sig med Kirstine Marie Petersen fra Skovby, der var ham en trofast Hustru i henvend halvtredsindstyve Aar.

Der var dog for meget Handelsblod i Leimand, til at han vedblivende kunde blive siddende hjemme paa Skomagerstolen. Efter nogle Aars Forløb overlod han nærmest Skomageriet til en dygtig Svend, Christian Knudsen, og kørte rundt paa Handelen, mest med Huder og Skind, men iøvrigt handlede Leimand om og med alt, naar Lejlighed gaves, hvad enten det saa var en gammel Vogn eller en Bondegaard, og han erhvervede sig derved efterhaanden en solid Velstand. Efter ved Køb af Jord at have forstørret Ejendommen til en lille Bondegaard, overlod han denne i 1899 til sit eneste Barn, en Datter og Svigersøn, og flyttede til Augustenborg, hvor han købte Ejen-

dom, og hvorfra han fortsatte Handelen, lige til han var 80 Aar gammel.

Leimand fik derved Lejlighed til at faa mange Mennesker i Tale, og han benyttede den til at fremme Danskhedens Sag. Hans Undersaatsforhold var ret tvivlsomt, og dette var vel nok noget af Grunden til, at han saa tidligt overlod sin Ejendom til Datteren. Da v. Køller i Efteraaret 1898 begyndte at søge efter danske Undersaatter, maatte Leimand regne med, at han ogsaa fandt ham, og for Leimand stod det klart, at hellere drog han i Landflygtighed end leve her uden at kunne arbejde for Danskhedens Sag. v. Køller fandt ham heldigvis ikke.

Selvfølgelig hørte Leimand til dem, Tyskerne herhjemme havde et Horn i Siden paa, og da Krigen brød ud i 1914, var han en af de allerførste, der blev arresteret, og skønt den Gang 69 Aar gammel, sad han i enkelt Fangecele 12 Dage. For at faa Tiden til at gaa talte han Kornene af en Liter Hvede, som han ved Hjælp af Fangevogterens Kone havde faaet smuglet ind i Cellen, han talte 17,143. Senere kom han ned til de andre Fanger paa Sønderborg Slot og overraskedes ved der at finde saa mange gode Venner og faa høre, at Tyskland var i Krig med saa mange Lande.

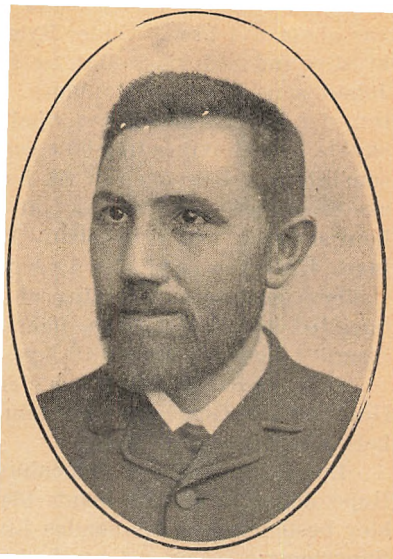
Leimand var igennem mange Aar Tillidsmand for Sprogforeningen og Vælgerforeningen, efter Genforeningen tillige for Grænseforeningen. Efter Genforeningen blev han Formand for Skolekommissionen og Medlem af Menighedsraadet paa Augustenborg, Hverv, som han skænkede megen Tid og Omhu. Det glædede ham meget, at Modersmaalet atter kom til sin Ret paa Augustenborg, hvor det havde været undertrykt i saa mange Aar. I denne mest dansktalende By var der under tysk Styre kun 4 danske Gudstjenester om Aaret og ingen Undervisning paa Dansk i Skolen.

Efter Genforeningen blev Leimand Dannebrogsmænd, en Udmærkelse, han ærlig og redelig havde fortjent. Faa har elsket Danmark mere end han, og han var sit Land en trofast Søn baade i onde som i gode Dage. Hans Minde vil vi holde i Ære.

P. K.

Nis Jensen, Branderup.

Nis Jensen blev født 1851 i Hejls — i den Del af Slesvig, »de 8 Sogne«, der i 1864 ikke kom under Tyskland. Faderen var Teglværksarbejder, og Familien flyttede til Harreslev ved Flensborg, derfra til et Teglværk ved Aabenraa og atter tilbage til Harreslev, som det blev nødvendigt for at tjene til Udkommet. Det var en trang Tid for Arbejdsfolk, men Faderen, der var mere end almindelig boglært, sørgede næsten mere, end han evnede for, at Nis kom i en god Skole, saaledes i Aabenraa i Borgerskolen, men da Pengene ikke mere slog til

til dette, viste det sig, at Nis havde lige saa godt Udbytte af en Lærer i Friskolen. Her fik Nis det første Møde med den nye danske Skole, hvor der ikke blev drevet paa med Ramseri, men hvor der blev sunget og fortalt Danmarkshistorie, saa Drengen lyttede med Lyst. Efter at de var flyttet tilbage til Harreslev, blev Nis, 10 Aar gammel, om Sommeren dispenseret fra Skolen for at hjælpe paa Teglværket, og de næste Somre kom han ud at tjene for en Løn af 6 gamle Daler = 18 Mark + 1 Pd. Uld og et Par Træsko. Da Nis var 12 Aar gammel, døde Faderen, og Moderen flyttede saa sammen med en anden Enke, der havde 3 Børn, for at spare paa Husleje og Brændsel. To Familier i en Lejlighed med et Køkken og en Stue med 2 Alkovesenge. Moderen gik saa ud som Malke- og Skurekone, gik senere til Flensborg med Mælk, til sidst for egen Regning.

Nu havde Nis Lyst og Evne til »at komme til Bogen«, som hans 12 Aar ældre Halvbroder, der var Lærer. Gaardmanden, som han havde tjent de sidste 3 Aar, laante ham Penge, og 16

Aar gammel kom han som »Præparand« til Havrup Skole. 2 Aar efter blev han Hjælpelærer i Strukstrup i Angel, hvor han trods sin Ungdom kunde sætte sig i Respekt hos Børnene, der var glade ved ham. Under Krigen 1870—71 blev han urolig for at blive indkaldt til Soldat, og derfor opterede han efter Gustav Johannsens Raad for Danmark. Han rejste saa over til Broderen, der var Huslærer paa Sjælland, og da denne til Vinteren skulde til Vallekilde Højskole som Lærer, fulgte Nis Jensen med som Elev. I Begyndelsen fik han ikke rigtigt Udbytte af Højskoleopholdet. Han syntes, at han vidste mere, end der blev ham meddelt paa Højskolen. Men da Forstander Trier havde faaet Lærervigtigheden pillet af ham, lærte han Højskolens oplivende Virkning at kende i en Grad, som senere Slægtled kun kan forstaa, naar de husker paa, at dette første Slægtled kom fra Mørke til Lys.

1875 finder vi atter Nis Jensen i Nordslesvig, først som Huslærer hos Gdr. Kresten Refslund i Vellerup, senere hos Fausbøls paa Branderup Mølle.

Luise Demant fra København var tilfældig kommet paa Højskole, og ogsaa for hende blev det den store Oplevelse, der blev bestemmende for hendes Liv. Hun havde en sjælden køn Sangstemme — og nu havde hun for Alvor faaet Lyst til at bruge den. Fra Askov kom hun til Anders Hørlücks i Rurup som Lærerinde, og derfra til mit Hjem i Bovlund. Der blev sunget meget i min Barndom, men Luise Demant sang kønnest af alle. Tit sang hun: »Här stå vi paa toppen av jorden«.

1877 blev Nis Jensen og Luise Demant forlovet. Lærergeningen, som de vilde drive den, var ikke til at gifte sig paa, særlig da man maatte regne med, at Myndighederne nok vilde komme i Tanker om, at det var noget, der skulde slaas ned. Men Jørgen Fausbøl paa Branderup Mølle vidste Raad. Han foreslog, at Nis Jensen skulde være Høker ved Branderup Mølle. Fausbøl vilde bygge et Hus til ham og finansiere ham mod 2½ pCt. af Omsætningen. Der blev bygget et 5 Fags Hus, indeholdende Butik, Lagerkælder, 1 Stue, Sovekammer og Køkken. Den Tids Højskolefolk havde ikke megen, jeg tror for liden, Respekt for Faguddannelse. Nis Jensen lærte Købmandsskab i en Del af Sommeren 1878. Et Par Maaneder i Vejen Brugsforening og en kort Tid hos Købmand J. Jessen i Flensborg — saa

var han udlært. Den 1. September 1878 tog han fat med den vældige Energi, der var ham egen. Jeg har ikke kendt en Mand med større Virkefrang.

Man har et ganske godt Udtryk for Udviklingen siden da paa dette Felt, naar Nis Jensen i sine »Minder« skriver, at hans Konkurrenter var P. Top i Agerskov (5 Kilometer borte) og H. J. Jørgensen, Løgumkloster (11 Klm.). Huset var bygget til et lille Høkeri — Nis Jensen drev Omsætningen op til at svare til en stor Købmandshandel. Han havde noget af den store Købmands Fantasi til at øjne, hvor Chancen laa. Da Cyklerne kom, var han en af de første, der handlede med dem — før nogen anden i Nordslesvig. Da Gdr. Wolff, Gammelgab, holdt Foredrag i Agerskov om en Rejse i Amerika og deri fortalte om, hvor meget bedre den amerikanske Plov var end dem, vi arbejdede med, saa traadte Nis Jensen i Forbindelse med »Fælleslandboforeningen for Nordslesvig« og fik startet et direkte Indkøb af Landbrugsredskaber fra en Fabrik i Amerika, saa han var den første, der indførte de nuværende Plovformer til Nordslesvig. Svineopkøberne andre Steder fra tog mod Svin paa andre Pladser, og samtidig kom Leverandørerne let til at handle der — følgelig gav Nis Jensen sig til at opkøbe Svin. Han vilde helst betjene sine Kunder med alt. Det var baade hans Styrke — og hans Svaghed. Da det i 1888 oprettede Andelsmejeri havde skiftet Bestyrer flere Gange og været uheldig med nogle af dem, kom det i Vaury, og der blev ymtet om, at Vellerup vist gik til et andet Mejeri. Dermed vilde Byens Handel glide andet Steds hen. Følgelig købte Nis Jensen de fleste Bønders Mælk for en Aarrække og blev saaledes Storleverandør til det daarlige Mejeri. I Sommeren 1899 skrev Nis Jensen til mig, der den Gang opholdt mig et Sted i Nørrejylland: Jeg har købt Vellerups Mælk til en Pris, som Branderup Mejeri ikke nu kan udbringe — hvis det kan blive godt ledet, kan jeg tjene paa Handelen. Véd Du ikke en dygtig Mejeribestyrer i Danmark, som er tysk Undersaat, og som nok vil til Nordslesvig igen? Jeg henvendte mig til Mejerikonsulent Nissen Dahl, der anbefalede Ingemand Fredslund — der siden har været Mejeribestyrer i Branderup til denne Dag. Fredslund fik hurtig Mejeriet i god Stil, hvorefter de Vellerup Bønder nok vilde være direkte Leverandører, og Nis Jensen gik ud som Mellemand.

Tilfældet var typisk — Nis Jensen ikke alene snakkede, han handlede hurtigt og resolut.

Som Optant maatte Nis Jensen holde sig politisk tilbage, men da han i Begyndelsen af Halvfemserne under Caprivi var blevet naturaliseret, kunde han ogsaa i den Retning faa Betydning. Han blev aldrig nogen Folketaler, men han hjalp ad andre Veje, hvor hans Raadsnaerhed kom til sin Ret. Naar et eller andet skulde ordnes eller besørjes, saa var det en Selvfølge, at Nis Jensen kom til det. Den Gang kunde faa Tysk — Nis Jensen skrev alt, hvad der skulde skrives af Indsigelser, Klager og Henvendelser til Myndighederne.

Nis Jensens Hjælpsomhed var stor. Og da han tillige havde Evnerne, blev han brugt saa meget, at det undertiden grænsede til Misbrug. En Tid blev han Medlem af Vælgerforeningens Bestyrelse, men ellers kom han ikke til at spille en politisk ledende Rolle. Han gjorde det Arbejde, der kunde og skulde gøres, og som uden ham ofte vilde være blevet forsømt.

Nis og Luise Jensen sluttede sig til Bovlund Frimenighed, og da dens nybyggede Kirke af Myndighederne blev lukket i 1896, blev det Nis Jensen, der maatte foretage alle Skriverierne i den lange Retssag. Myndighederne fik Medhold ved alle Underretter. Den kom for sidste Instans i Berlin i 1900, og Frimenigheden havde sendt Nis Jensen til Advokat Muncckels Bistand. Da Sagen blev vunden, søgte Nis Jensen om i en ensom Sidegade, og der gik han og græd af Glæde. Han sagde senere: »Det er svært at være ene med en stor Sorg, men det er ogsaa svært at være ene med en stor Glæde«.

1903 gik hans Forretning fallit. Grundene dertil var vist mange. De lejede Lokaler var altfor smaa til den store Forretning, saa meget gik i Skudder-Mudder. Det hævnedes sig vist ogsaa, at han ikke var tilstrækkelig købmandsmæssigt skolet. Han havde strakt sig videre, end han havde Kapital til, og hans Uegennyttighed bragte ham ofte Tab.

Det er tilfredsstillende at tænke paa, hvordan det saa gik. Egnens Folk lavede »Handelsselskabet Frem«. De fleste Andels-havere gjorde det for Nis Jensens Skyld. Der blev købt Grund ved Branderup Station og Mejeri, og der blev bygget rummelige og tidssvarende Forretningslokaler. Der sad Nis Jensen som Bestyrer af en af Nordslesvigs største Landforretninger, indtil

en tidligt udviklet Aareforkalkning tvang ham til at trække sig tilbage i 1914. Andelshaverne solgte saa Forretningen, saa de fik deres Penge igen og en god Rente. Den er endnu en af de største Landforretninger i Sønderjylland.

Luise Jensen døde i 1927. Hun var et sjældent trofast Menneske. Skønt hun havde udviklet sig til en dygtig Husmoder, der gjorde Hjemmet godt at komme i, syntes jeg, at der vedblev at være over hende noget af den unge Pige fra København, som var blevet gennemvarmet af Højskoleopholdet.

Nis Jensen døde den 29. Novbr. 1928, nedbrudt af den stadig fremadskridende Sygdom. Hans mange Venner vil se tilbage over denne mørke Tid og huske hans befrugtende Virkelyst, hans Foretagsomhed og hans uselviske Hjælpsomhed.

M. Refslund Poulsen.

F. B. L.

Fru Maren Hansen, Krusmølle.

Fru Maren Hansen fra Krusmølle blev født i Mels paa Als den 26. Februar 1856.

Mels var en udpræget dansk By. Med Henrik Eriksen som Fører havde Bønderne i Mels midt i Fyrerne modigt optaget Kampen med Slesvig-Holstenerne. I de bevægede Martsdage 1848 stævnedes de Embedsmændene i Nørre-Herred til Melsgaard og tvang dem til at erklære, om de vilde være Kongen tro og lydige eller forlade Øen. Kort efter organiserede Henrik Eriksen herfra den alsiske Landstorm, hvis kække og djærve Chef han var.

Fru Hansens Moder, Maren Bonde, var Henrik Eriksens Søster. Hendes Fader, Gdr. Chr. Christensen Bon-

de, var en støt dansk Mand. Familiekredsen var udpræget dansksindet. Hendes Barndom og Ungdom faldt i stærke Brydningstider. Otte Aar gammel oplevede hun Krigen og Preussernes Erobring af Als. Faa Aar senere saa hun, at Hjemstavnenes unge Mænd gik i Landflygtighed for at undgaa den forhadte preussiske Militærtjeneste. Disse dybe Indtryk prægede hendes Liv.

Kun 22 Aar gammel blev hun gift med Møller H. ^{fr.} H a n s e n fra Vester mølle ved Nordborg, den Gang Forpagter af Nordborg Mølle. Han tilhørte ligeledes en udpræget dansk Slægt. Møllen havde han forpagtet af sin Farbroder, den bekendte Møller H. H a n s e n, Vejle Dampmølle, der var brudt op fra Als for at fritage sine fem Sønner for Pikkelhuen.

I de første to Aar boede det unge Par i Nordborg. Men 1880 købte H. Hansen Krusmølle i Felsted Sogn, en af Nordslesvigs skønneste Ejedomme, som indtil da havde været i tyske Hænder. Møllen var den Gang i Forfald. Jorderne var urene og forsømte. Men det unge energiske Par tog fat med frejdigt Mod. Mølleren fik i Løbet af faa Aar Møllen i Orden og Gaarden i god Drift. Fru Hansen skabte her et lykkeligt Hjem, hvori der opvoksede en stor Børneflokk, som tog Faderens Jævnhed, Flid og Dygtighed og Moderens varme dybe Nationalfølelse i Arv.

Fra sit Hjem fulgte Fru Hansen med vaagen Interesse Nationalitetskampen. Danskhedens Sag var hendes Hjertesag. Den var hun altid rede til at fremme. Nu og da tog hun Ordet paa offentlige Møder for at give Hjertets dybeste Følelser Udtryk.

Krigsaarene ramte Hjemmet haardt. En Flok raske Sønner og Svigersønner maatte kæmpe i de tyske Hæres Rækker. Bekymringer og Sorger var daglige Gæster. En ung haabefuld Søn satte efter tunge Lidelser Livet til. Men omsider lysnede det. Oprensningens Dag kom, og Dannebrog hejstes paa Krusmølle. Det var Fru Hansens største Festdag.

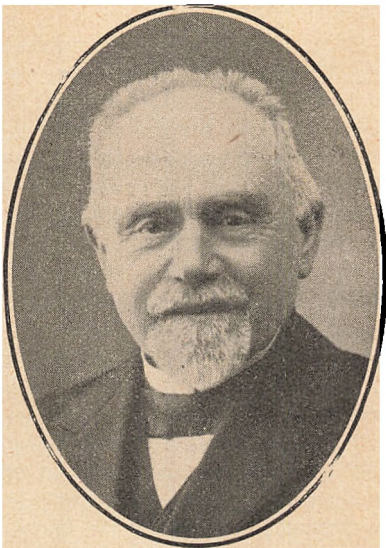
I Fjor fejrede hun endnu omgivet af glade Børn og Børnebørn sit Guldbryllup. Men det blev hendes sidste store Festdag. Den 6. Januar 1929 lukkede hun sine Øjne.

H. P. H a n s s e n.

Johan Lund.

Den 13. Juni 1857 fødtes Johan Lund paa Sønderbygaard i Skodborg; han var af en gammel Bondeslægt i Kongeaaegnen.

I den svære Krise, som det danske Landbrug kastedes ud i, da man efter Napoleonskrigene drev en lige saa taabelig Valutapolitik som den, vi nu hærages af, var Johan Lunds Bedstefader Gaardmand i Københoved, og han var blandt de ramte. Det fortælles, at han kunde have undgaaet Fallitten ved at hugge sin Skov ned, men det vilde han ikke, da han ikke var sikker paa, at det kunde hjælpe, og saa vilde han hellere gaa fra Gaarden uden at mishandle den.

Tiderne skifter, og i næste Slægtled sidder Johan Lunds Fader Peter Lund som en af Skodborg Sogns mest ansete og velstaaende Gaardmænd.

Johan Lund var 7 Aar, da Ulykkerne i 64 brød ind over Landet. Paa Sønderbygaard levedes solidt gammeldags i stejl Afvisning af alt Tyskeri, og i den Luft opvoksede Johan Lund. Han var af et kvikt og muntert Sind, som aldrig forlod ham under de mange Omskiftelser, som han oplevede. I den almindelige Udvandring for at undgaa den preussiske Militærtjeneste, som fulgte efter 1864, deltog Johan Lund ikke, han var spinkel af Vækst; Familien har sikkert regnet med, at han ikke blev Soldat, og dette slog til. Hermed var han en af de første unge, som blev i Hjemmet i fuld Besiddelse af deres Borgerrettigheder.

Den 11. November 1886 holdt Johan Lund Bryllup med Ellen Kjær fra Kornvang i Skodborg, og et Par Aar efter overtog han sin Kones Fødegaard, som han dog snart solgte, hvorefter

han var Købmand en Tid for derefter at fortsætte som Gaardmand, først i Langetved og senere igen i Skodborg, indtil han solgte Gaarden i 1928.

Den Svaghedstid, som fulgte i Sønderjylland, efter at omtrent 20 Aargange af de unge Mænd var udvandret, faldt meget haardt over Røddingegnen; thi her var Udvandringen stærkest. Der var bleven et Hul, som maatte udfyldes, det faldt svært, og mange Tyskere trængte ind i Sognene. I denne Tid stod Johan Lund sin Prøve; i en lang Aarrække var han blandt de første til at yde Modstand mod det fremstormende Tyskeri. Haardest var Køllertiden, men han var altid ved godt Mod i Fægtringen, og hans Hustru holdt ham aldrig tilbage. Selvfølgelig sad han i Kommuneraadet, han var Menighedsrepræsentant og meget andet; i over 30 Aar sad han i Bestyrelsen for Frøs og Kalvslund Herreders Sparekasse i Rødding. Men mest vil han huskes fra Valgagitationen og fra den Tid, da v. Koller standsede Mødelivet ved at true Kromændene, saa de ikke turde aabne deres Sale for Befolkningen. Der var nu ikke et Sted, hvor der kunde holdes et offentligt Møde paa hele Egnen, og dette følte som en Ydmygelse, der ikke kunde bæres. Da var Johan Lund blandt de første i Arbejdet for at faa Forsamlingshuset i Rødding bygget, han var i Byggeudvalget, og da faa vovede deres Navne frem, var han juridisk Meddejer, indtil der i roligere Tider dannedes et Selskab til at overtage Huset. De, som i de svære Tider var Johan Lunds Kampfæller, vil altid mindes hans Beredvillighed med Glæde. Det var en drøj og en rig Tid og sikkert Johan Lunds bedste Tid.

I Efteraaret 1928, da Johan Lund færdedes paa sin Cykle, blev han paakørt af en Bil. En Overgang saa det ud til, at han skulde overvinde det; men han havde faaet en indre Skade, som blev hans Bane, og den 20. Januar døde han. Jordefærden samlede en stor Venneskare fra nær og fjern, som gjorde ham den sidste Ære.

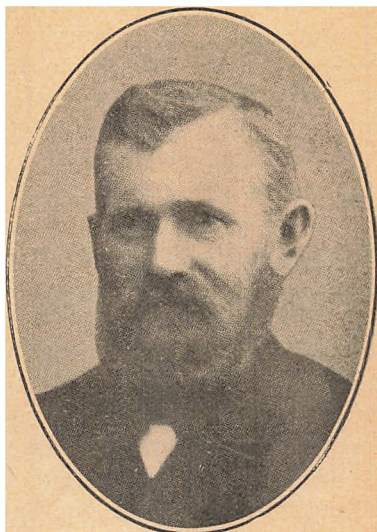
De sidste Aars vanskelige økonomiske Forhold havde ogsaa været haarde for Johan Lund; dog mødte vi ham fremdeles med Smil om Kind, og han skal mindes som en Mand blandt dem, der stod fast, da det kneb haardest.

Ære være hans Minde!

Kl. Skr.

Hans Tychsen, Frøslev.

Den 15. Februar 1929 døde tidl. Gaardejer Hans Tychsen fra Frøslev. Mange Gange maatte han i de sidste 40 Aar søge Sygesengen og Lægehjælp, og hver Gang troede Folk, at det kunde blive Enden; men Hans Tychsen rejste sig stadig igen og naaede den høje Alder af 82 Aar. Han fik sit Ønske opfyldt om at overleve sin Hustru og pleje hende paa det sidste.

Med Hans Tychsen er der baaret et Stykke Frøslev til Graven. Han var født den 9. Februar 1837 og voksede op i Frøslev og tilbragte hele sin Levetid her. Hans Interesse for alt, hvad der vedrørte Danmark, blev allerede vakt i Skolen ved Lærer — senere Degn i Bevtoft — Lorenzens udmærkede Maade at fortælle Danmarkshistorie paa. Ved Faderens tidlige Død blev Gaarden tilskødet Hans Tychsen, som den ældste af Børneflokket, med Overtagelse ved 25 Aars Alderen. Stedfaderen mente ikke at kunne undvære Hans Tychsen i den hjemlige Drift, derfor kom han aldrig ud at lære andre Egne og Skikke at kende. Ej heller fik han sit Ønske opfyldt at komme paa en Højskole.

Aar 1872 overtog han saa Gaarden og blev samme Aar gift med Christine Knudsen fra Vejrbæk. Hans Tychsen blev snart en af de førende paa Landbrugets Omraade i Frøslev og Omegnen. Faa Aar efter Overtagelsen lod han opføre nye Bygninger fra en Ende. Han gav sig i Kast

med Opdyrkning af Hedejord og købte store Arealer god Jord ind til Gaarden. Folk undredes over, at han, der var uden Arvinger, vilde gøre sig Livet »surt«. Men Hans Tychsen kunde ikke finde sig i at lade Maskineriet gaa tom Gang. Han var rask til at tage en Beslutning; kunde sætte sine Folk paa Plads efter deres Evne og selv søge den, han ikke betroede andre. Han var blandt de mest fremmelige, hvad angik Sæd og Høst.

Der blev efterhaanden lagt adskillige Tillidshverv paa Hans Tychsens Skuldre. Fra Aar 1898 til 1911 var han Formand for Landboforeningen for Flensborg og Omegn. I 30 Aar var han Bestyrelsesmedlem af Sparekassen for Flensborg og Omegn. Han var Næstformand i Kommune-raadet, indtil han Aar 1907 paa Grund af, at han var Leder af et politisk Møde i Frøslev Kro, hvor Gaardejer Peter Grau og pens. Lærer P. Jessen talte, fik en Stævning fra Landraaden, der resulterede i, at han nedlagde denne Bestilling. I mange Aar var han Kirkeældste og i flere Aar Medlem af Provstisynoden i Flensborg. Han var Medlem af Tilsynsraadet i Vælgerforeningen og Bestyrelsesmedlem af Skoleforeningen. Ved Genforeningen blev han Medlem af det nedsatte Skoleudvalg. Endnu kan nævnes, at han var Æresmedlem af Landboforeningen for Flensborg og Omegn og Vis Herreds Landboforening. Efter Genforeningen blev han hædret med Ridderkorset.

I vor nationale Sag var Hans Tychsen helstøbt og retlinet. Han søgte aldrig diplomatiske Krogveje men styrede lige løs paa det, han ansaa for Ret og Retfærdighed. I Forhandlinger fandt han hurtig sin Stilling, og hans Indlæg kunde være rammende, ja undertiden bidende.

Da Kirkesproget i Hanved Sogn var udelukkende tysk, og der ikke maatte afholdes danske kirkelige Møder i Skolerne, aabnede Hans Tychsen og Hustru deres Hjem for Afholdelse af disse Møder. Mange her i Frøslev mindes disse hyggelige Aftener med Tak.

Aar 1908 solgte Hans Tychsen Gaarden. Verdenskrigen og dens Følgesvende røvede ham hans Privatformue, men han tog det med Sindsro og som en Tilskikkelse. Valutahjælpen satte ham i Stand til at leve jævnt og stille. Genforeningen blev for Hans Tychsen en stor og lykkelig Oplevelse. I Grænsestriden stod han afgjort paa Flensborg-Bevægelsens Side, og han følte Sorg over, at Flensborg og de mellemslesvigske Sogne ikke kom med til Danmark.

Naar man i de senere Aar gæstede Hans Tychsen i hans Hjem, fandt man ham sædvanlig siddende i sin Gynge stol, smaat gængende. Paa et lille Bord ved Siden laa »Flensborg Avis«, »Dagligt Brød«, det nye Testamente og Salmebogen.

Ære være hans Minde.

C. Gregersen.

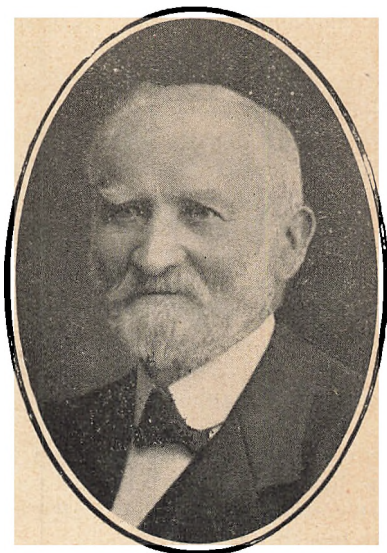
F. Peter Petersen Meilandt, Kassø.

Det blev sagt om gamle Meilandt ved hans Jordefærd, at hans Liv havde formet sig lyst og lykkeligt, og det var visselig sandt.

Til en Begyndelse saa det dog trist nok ud for ham.

Han er født i Kassø 4. Juli 1849. Just ved den Tid, da han skulde »springe Soldat«, som Blicher siger, udbrød den fransk-tyske Krig, men Meilandt havde slet ingen Lyst til at komme i »Kejserens nye Klæder«. Derfor gik han over Grænsen og aftjente som Optant sin Værnepligt som Infanterist i Odense.

Men Hjemmet drog ham, og snart efter Soldatertjenesten vendte han tilbage til Kassø.

Der fulgte nu en urolig Tid; den preussiske Regerings Embedsmænd havde et godt Oje til ham, og Gendarmen var jævnlig paa Jagt efter ham.

Først da han ved Aabenraa-Konventionen fik Tilladelse til at blive i sin Fødestavn, oprandt der mere rolige Dage for ham.

Optanter skulde jo imidlertid være meget forsigtige. En Udvisningsordre svævede jo altid truende over deres Hoved, og Meilandt maatte da ogsaa passe paa, at hans danske Sindelag ikke paa en altfor ubehagelig Maade skulde henlede Autoriteternes Opmærksomhed paa ham.

Han overtog sidst i Halvfjerdserne sin Fødegaard og giftede sig i Foraaret 1881 med Anna Marie Knudsen fra Raved, Bjølde-rup Sogn.

Det blev et saare lykkeligt Ægteskab. Enhver, der i Aarenes Løb kom i Forbindelse med Hjemmet i Kassø, gjorde den Erfaring, at her raadede Fred og god Forstaaelse mellem Forældrene indbyrdes og den Børneflokk, der voksede op i Hjemmet. — Mange fandt i Aarenes Løb Vej derud, for det var et gæstfrit Hus, hvor der var godt at komme.

Meilandt var i sine yngre Aar en Del paavirket af Grundtvig. Han vidste at fortælle om, at han ved et Møde havde set denne gamle aandelige Høvding og hørt ham sige et Par Ord til den store Forsamling.

Han vidste at fortælle om, at han, vistnok ved et Møde i Skibelund Krat, havde set denne gamle aandelige Høvding og hørt ham sige et Par Ord til den store Forsamling.

Senere droges Meilandt imidlertid over mod den Indre Mission og blev en af dennes bedste Støtter.

Mange af hans gamle Venner følte maaske nok nogen Betænkelse ved denne hans Udvikling. Selv følte han det imidlertid som sit Livs største Lykke; thi først nu blev han »grebet af Kristus Jesus«, den Herre, der blev Lyset og Livet for ham lige til hans sidste Stund.

Man har undertiden villet hævde, at den Indre Mission nede i Sønderjylland virkede i Fortyskningens Tjeneste. Maaske har der i visse Tilfælde været noget om denne Tale, men Peter Meilandt bevarede i alt Fald sit ægte danske Sind usvækket lige til det sidste.

Derfor følte han det ogsaa som en saare stor Lykke, at han

fik Lov at opleve sin Hjemstavn's Genforening med Moderlandet og leve sine sidste Aar under den røde Fane med det hvide Kors, som han elskede saa højt.

En mild og elskelig Skikkelse, højagtet og elsket af sin store Vennekreds, saaledes færdedes han iblandt os, forunderlig rask og rørig baade legemligt og aandeligt.

Under almindelig Deltagelse fra nær og fjernt fejrede han sin firsindstyveaarige Fødselsdag, og kort efter, den 4. August 1929 fik han saa Hjemlov, den gamle Hædersmand, der havde været tro mod sin Konge, sit Land og sin Gud til sit sidste Aandedræt.

Velsignet vare hans Minde!

Fridlev Andersen.

Cathrine Hansen, Dybbøl Mølle,

var født i Dynt i Broager Sogn den 8. Maj 1846. Hendes Fader, Gaardmand Chr. Petersen, var en efter den Tid meget vel oplyst Mand, der hurtigt sluttede sig til den nationale Bevægelse, der opstod i vor Landsdel i Fyrreerne, og Cathrine var derfor allerede som ung meget optaget af Danskhedens Sag, og hun følte dybt den store Sorg, der blev i alle danske Hjem, da Sønderjylland i 1864 blev skilt fra Moderlandet. Hun deltog sammen med sin Fader i det store Slesvigerbesøg i København i 1865, der blev en gribende Afskedsfest mellem

Københavnerne og de ca. to Tusinde danske Sønderjyder. Det var en Oplevelse, der gjorde et stærkt Indtryk paa hendes unge Sind, og som hun bevarede i Mindet og gerne fortalte om endnu mange Aar efter. Af stor Betydning for hendes Udvikling blev

ogsaa hendes Ophold paa Testrup Folkehøjskole, hvor hun var med i et af Forstander Dr. Jens Nørregaards første Elevhold og blev stærkt paavirket baade nationalt og kristeligt af hans ildfulde og myndige Tale.

Hun blev gift med Dybbøl-Mølleren Gerhard Hansen og blev i høj Grad »Livet i Huset« i dette Hjem, der i Tidens Løb er bleven besøgt af saa mange danske fra alle Egne af Landet. Hun var god at gæste, hendes sjældent elskelige, hjertevarme Personlighed maatte gøre et i høj Grad vindende Indtryk paa enhver, der lærte hende nærmere at kende. Danske besøgende var altid vis paa den hjerteligste Modtagelse, og mange er de, der er hende taknemlige for venlig Gæstfrihed paa Dybbøl Mølle. Hun var altid rede til at fortælle og hjælpe til Rette, saa man fik det rigtige Udbytte af at besøge det historiske Dybbøl.

Desværre havde hun den Sorg, at hendes Mand døde tidligt, tigesom det tog stærkt paa hende, at hun i 1902 mistede Sønnen Christian, en haabefuld ung Mand, der var almindelig afholdt, og til hvem hun særlig havde knyttet sine Fremtidsforhaabninger. Men hendes Datter Margrete Hansen var hende en god Støtte i den tunge Tid, som hun blev det i hendes Alderdom, og hun fortsætter Hjemmets Traditioner paa den smukkeste Maade.

De sidste Aar formede sig saaledes alligevel meget lykkeligt for den gamle Møllerkone. Hun havde den store Glæde at opleve vor Landsdels Genforening med Danmark og saa saaledes det Haab gaa i Opfyldelse, som hendes Generation havde kæmpet for, idet de bar Dagens Byrde og Hede under Fremmedherredømmet.

Hun nød ogsaa den Ære og Glæde at faa Besøg af Danmarks Kongepar, der paa den venligste og fornøjeligste Maade underholdt sig med hende og forærede hende deres Billeder.

Cathrine Hansen interesserede sig levende for den Udvikling, der har fundet Sted her i vor Landsdel siden Genforeningen, og derfor var Tiden siden da for hende en lykkelig Tid, der naaede sit Højdepunkt, da hun i Maj 1926 holdt sin 80 Aars Fødselsdag under stor Deltagelse fra alle Sider, der var sendt et Væld af Blomster og et Utal af Breve og Telegrammer fra alle Egne af Landet.

Efter den Tid begyndte hendes Kræfter stærkt at tage af, og hun døde stille og roligt den 25. Januar 1929.

C. P.

Dyrlæge A. Thomsen, Flensborg.

I Flensborg, og ikke mindst i Omegnen, kendte alle gamle Dyrlæge Thomsen. I alt Slags Vejr færdedes han trods de fire Snese omkring paa Cykle — i de senere Aar endog paa Motorhjul — og udøvede sin Praksis ligè indtil faa Uger før sin Død.

A. Thomsen var født den 8. Februar 1844 paa Jaruplund Mark sydfør Flensborg, hvor hans Slægt endnu er bosat. Som ung var han Elev paa Flors Højskole, læste i København og begyndte derefter sin lange Virksomhed som Dyrlæge. Blandt andet lærte Folk hurtigt at beundre Thomsens Raadsnarhed og skarpe Blik for en Hests Værdi. Han skabte sig i det hele taget et godt Navn som Dyrlæge; der var noget betryggende og tillidvækkende over hele hans Personlighed. Han var god ved Dyrene, var samvittighedsfuld og dygtig.

Dyrlæge Thomsen, en Mand af den gode gamle Skole, var overordentlig beskeden og stilfærdig udadtil. Som et Udslag heraf kan nævnes, at han paa det bestemteste havde paalagt sine Slægtninge at drage Omsorg for, at der ingen Kundgørelse kom i Avisen om hans Død, før han var jordfæstet. Han færdedes dog meget i den danske Borgerforenings Lokale (han blev Æresmedlem af Foreningen, da han havde været Medlem i 50 Aar). Thomsen havde et indgaaende Kendskab til Slesvigs Historie, og han sad inde med en god og klar Hukommelse, havde alt paa rede Haand. Mange har glædet sig over at høre ham fortælle om deres slesvigske Hjemstavn.

Dyrlæge Thomsen døde den 25. Februar, kort Tid efter at være fyldt de 85. Han stedtes til Hvile i sine Forældres Gravsted paa Oversø Kirkegaard. Med ham gik en god Slesviger bort, der vil blive mindet som den særprægede, trofaste Landsmand, han var.

L. P. C h r.

Da Karen Aarø kyssede den tyske Præst.

Et Brev til Afstemningsfesten i Vonsbæk fra en gammel Skolemester.

Paa Afstemningsaftenen i Vonsbæk Forsamlingshus for 10 Aar siden blev følgende Brev læst højt og modtaget med stormende Bifald af den glade Forsamling, der fyldte hver Krog i Huset, der som bekendt er bygget af den gamle Bæk Skole. Brevet er skrevet af en gammel Vonsbæk'er, Lærer Knud Juhl, Bjerge paa Sjælland, der nu i sin høje Alder lever som Pensionist i Hellerup. Lærer Juhl var selvfølgelig selv ovre at afgive sin Stemme i sit Fødesogn og deltog i Festen, glad og bevæget over den store Dag og de nyldrende Barndoms-minder:

Til Formanden for Forsamlingshuset
i Vonsbæk pr. Haderslev.

Bjerge pr. Sønder Bjerge.

Sælland, den 12. Marts 1919.

Kære Hr. Meningsfælle!

Er det sandt, at Bæks gamle Skole er omdannet til dansk Forsamlingshus, saa maa dets Formand være en god dansk Mand og maa som saadan finde sig i at faa Brev fra en gammel Elev i Bæk Skole, som maaske endda ikke er helt glemt endnu der ovre. Jeg hedder Knud Juhl og er født i Ørby eller rettere sagt paa Alminde 1851 som ældste Søn af Landbolsmand Jep A. Juhl. Jeg har hørt meget om, at mit Hjem forlængst er jævnet med Jorden, og sagtens er de fleste af mine Venner ogsaa allerede borte. Jeg kender ikke mere nogen personlig Adresse i mit Fødesogn, thi siden Far og Mor for mere end 30 Aar siden solgte Alminde og flyttede over til mig paa Sjælland, mistede jeg næsten enhver Forbindelse med Sognet der hjemme, og derfor maa jeg henvende mig til Dem, som jeg maaske slet ikke kender, for at prøve paa at faa knyttet Nutid og Fortid sammen.

For nu længe jeg efter den Dag, da vi første Gang igen kan samles derovre under gamle Dannebrog, den Højtidsdag, som vi nu har haabet og ventet paa i over et halvt Aarhundrede, den Højtidsdag, da Kong Christian rider over Kongeaalen ind i sin ridderlige Bedstefaders gamle Land, den Dag, da øjensynligt Retfærdigheden er traadt i Magtens Sted, den Dag, da vi med Tak til Gud og maaske med Glædestaarer vil ønske baade Jer og os selv hjertelig til Lykke med Genforeningen, og da vi med Vemod vil mindes de gamle trofaste, som ikke fik Lov til at opleve dette Jubelaar.

Vonsbæk Skole, Vonsbæk Sogn! Hvor dog Minderne strømmer ind paa mig! Skolen var det første Hus i Bæk, som Tyskerne naaede i 1864. Ad Skolestien fra Vonsbæk kom 6 Mand og 1 Gefreiter, stillede sig op med Geværet i Færdigstilling 10 Alen fra Skoledøren og kommanderede: Mach die Thür auf! — Ja, Gud være lovet, at den tyske Kommando nu snart er forbi, og at dansk Flag kan hejses, — maaske endnu fra den samme Flagstang, som Degn Petersen i 1867 plantede derude i Skolehaven, alt imens vi fra Andenlærerlejligheden i Gavlen hørte hans Nabo, Gaardmand Jørgen Eriksen Kylling, smaadrillende sige: »Hva — hvad vil De nu egentlig med den Fla — Flagstang, Petersen? For vort eget Fla — Flag maa De vel ikke hejse endnu, og ty — tysk Flag vilde da se sælle ud.«

Et Par Aar efter var det vel, at min kvikke Præstekammerat Karen Aarø fra Ørby tjente hos den gamle danske Sognefoged Christen Hansen Østergaard i Vonsbæk og paa Kongens Fødselsdag den 8. April fik kureret den tyske Sognepræst Petersen for at lure ved danske Folks Vinduer. Har man derhjemme mon glempt den Historie? Saa lad mig friske den op nu:

Gode danske Folk drak Kongens Skaal i Storstuen, da Hundene averterede Ufred ved Gaarden. »Kanske Præsten igen?« ymtes der. »Hys!« sagde Karen, »saa grivver a ham!« Hun ud, og et Øjeblik efter hørte man et vældigt Smækkys — og et forvirret: »Donnerwetter, was ge —, hva!« og et »Død aa Kritte, æ Præst! Tænkt a itt, de' va' Tammes!«

Hun slap sit faste Favntag, og Præsten undskyldte sig med, at han var gaaet vild, — for han saa saa daarlige

»Ja, a kund' ogsaa ønske at se noget bedre«, mente Karen, »men nu skal a viis Dem æ Vej!«

Inde modtoges Karen naturligvis med en jublende Latter. »Kyssede du ham virkelig?« drillede man. »A maatt' jo da først ha klemt de tysk a ham!« vrissede Karen. »Ligemeget«, sagde gamle Christen Hansen, »det skal du Dosentejet ha'e en blank Specie for, Karen!« — »Ja, og et rask Hurra fra os alle«, føjede Sognefogdens Søster til, (Ellen Marie hed hun vist?).

Men Præsten kom aldrig til de Vinduer mere, siges der. Og Karen var lige glad og lige kvik. Gud véd, hvad der siden er blevet af hende. Hun rejste vist med Faderen sydpaa, til Angel, tror jeg. Maaske hun nu kan komme med tilbage.

Men om denne Kongens Fødselsdag skete ingen Anmeldelse til Politiet, — fra vor Konges Fødselsdag 1868 i Aastrup maatte en halv Snes Mand en lille Tur ud hos Nix (Arrestforvareren i Haderslev. Hans yngste Søn Frederik er forresten i disse Dage død i København.)

Og jeg husker Jes Wiuff fra Feldum, da vi efter Udstillingens Slutning af Tyskerne var jaget ud af Harmoniens Have i Haderslev nogle Aar efter, og nu stod ude paa Gaden. »Passer Gaden! Ingen Samtalen her!« raabte Gendarmen. »Hva? maa to itt snakk sammel?« indvendte Jes Wiuff. »Nej, De hører vel!« — »Ja, men j e n n kan jo itt«, vedblev Jes, »men saa faar vi gaa ind hos Bulbe« (tror jeg, Værten i Harmonien hed). — »Det maa De heller ikke!« — »Vi vil dog prøve ad«, sagde Jes, og der fik vi det ret livligt, og derfra forsøgte Tyskerne ikke at drive os ud.

Naa, det var ikke for at fortælle gamle Minder, at jeg skriver Dem til. Men gør mig den Tjeneste at strege ud paa hoslagte Liste, hvem af mine gamle Venner der nu er borte, og lad mig vide, hvem jeg endnu kan træffe der hjemme. Jeg er nu pensioneret Lærer, men forøvrigt saa rask, at jeg godt kunde tænke mig endnu at kunne gøre lidt Nytte særlig ved Danskundervisning der hjemme. — Den sidste Ven, jeg besøgte, var Gaardejer gl. Søren Aarø i Ørby. Lever han endnu?

Maa jeg paa Forhaand bringe Dem min Tak for det ventede Brev, som De bedes sende under Adresse:

Lærer K. J. Juhl,
Bjerge pr. Sønder Bjerre,
Paa snarligt Gensyn! Sjælland.

Jøn Pede å Hindenborre.

Di sad no å snakke egænn om e kri,
Di sad no å snakke igænn om e kri,
å Kjesten gik u med e kat,
dengang da e klok varr en fjærring i ti,
men di ænse itt hinds godnat.
»Nej hovse do de, da e skyvt den løff væk?
den va lövvend åv lopper å luss!«
Så grüind han å hoppe, den lilld Kresten Bæk,
te de sang å de klang i e huss.

Å Pede fâtoeld: »De va menn ve Verdun,
da va vi no snart blövv en beet,
e kulle di fâldt — vi gik fræm i en klyng —
som ræen i en torrnmåll så teet.
Te novve slap fro e, er itt å fâstov,
de va itt å find skærm elle skjul,
de stov lisom stroole å bly liså blov,
te de skygghe åldt hielt få e suel.«

»Vi låssne så godt vel som ållde et skådd
i Polen, hvo æ gik o vagt,
å så holdt vi te en sness Månd i et slodd,
å I skuld hå sett sikken pragt!
Ja femten lass sølltøj blöw vækkjö å gæmt
— men spö næ itt om, hvo de blöw —«
fâtoeld Johan Moos, »ja de ho vi fåglæmt,
næ di spu'e voss om de, å va döw.«

Å sånd blöw di ve å fâteel om e kri,
da fösst di kam rigte o gle,
å lilld Kresten Bæk å Johan mått hæng i,
Jøn Klavsen sad still å hö te.
Å Kjesten kund itt fâld isövn få, dæ snak,
hun vrid sig å væend sig å vild,
di sad o e måen! de va Pede, ja tak,
fæk han rigte begyndt, blöw e sild.

»Nej, no skal e liggodt e jåvten fåteel,
hvodânt —« å han griind ve sej sjell —
»ja no skal I vé hvikken roll æ mått speel,
hva itt æ te hvædav fátæll.

Æ hovse itt, hvondt de begyndt å gik te,
men de kån da no å værr e sam',
æ lavve en sopp, er e jennest æ ve,
åv en kok, da vi itt gik tefram.

Så traf e sej, Hindenburg söggt sej en kok,
hans mav den hæ ålldti væt skidt,
så kam di te mæ, å de vildæ jo nok,
blöv glaj, ja de nægter æ itt.
De gjaldt jo kon om, te en hytte e skind,
ja å hvondt så de hiele kund goo,
så vá dæ da ålldti kon novve å vind,
nærr en bare kam væk fro di smoo.

Å no ve æ itt, om I ve, hvondt han va
te davle, næ han va sej sjell?
En kael få sin hat! men så ligfræm endda,
som åldt de vil viis, æ fátæll.
Ja da di ve Somme tov åld en armé,
å e hiele omtrent gik tegrund,
da skuld I hå sett, hvo den gammel han græ,
æ mått trööst ham e bædset, æ no kund.

Han snakke med mæ om e hiele, han vild,
å tit, næ han itt kund fo sövn,
så kom han te mæ, de kund somti blyv sild,
å viist mæ, hva Wilhelm ho skrövn,
å så kund han saj: »Ja, de er jo mit bröd —
å så må æ hold u — de er hådt!
men den, ja den skuld, dæ er skyld i e nöd
å itt vil hå frej, hå væt skådt.«

Så varr e en åvten e kronprins va fuld,
å Hindenburg han va sö gall
å vidst hværken u elle ind, hva han skuld,
å Ludendorff han va te ball,

da kom han å so liså önkle: »Jens Pææ,
nein, es geht nicht!« no vild han hå frej.
Æ tåt de va söend, fæk hans hoej i e væ'e,
å æ ga ham min håend å so: nej.«

Da riist sej Jön Klavsen å slov i e disk:
Sö skuld da —« som no han kund bånd,
hans öjn di stov still, de va åldt han kund hvisk:
»Iald de do sæjer. er sånd,
så er e jo dej, dæ er skyld i e kri!
å do gik dærr å ho e så godt,
de skuld æ hå vidst, da æ gjænn vild væ fri,
å æ traf dej, så ho do væt skådt!«

Martin N. Hansen.

Sprogforeningen.

Aaret 1928—29 var et godt Arbejdsaar for Sprogforeningen. Medlemstallet naaede frem til 8550, af disse var 6044 bosatte i Sønderjylland, Resten, 2506, i det øvrige Land. Stillingen kan saaledes betegnes som tilfredsstillende, naar der tages Hensyn til, at Sprogforeningens Medlemstal for 2 Aar siden var 2486, og at der af disse kun var 36 Medlemmer nord- og østfor den gamle Grænse. Der er saaledes i de sidste to Aar sket en heldig Udvikling, men dette var ogsaa en bydende Nødvendighed, naar der tages Hensyn til det store Kulturarbejde, der paahviler Foreningen. Her skal i Aar kun fremdrages en ganske enkelt Gren af Sprogforeningens Arbejde, nemlig: Bogsagen.

Sprogforeningen støtter nu alt i alt 95 Bogudlaanssteder, der alle ligger spredte indenfor Grænseområdet. Til disse 95 Bogudlaanssteder udsendtes sidste Aar 2135 Bind eller ca. 22 Bind pr. Udlaanssted. I Aaret 1927—28 var det samlede Udlaan for de 95 Udlaanssteder 223,031 Bind, der laantes af 11,607 Laanere. Et saadant Udlaan vil normalt fremkalde et Slid af ca. 3—4000 Bind, der alt-

saa maa erstattes. Med andre Ord, det Tilskud, som Sprogforeningen yder, kan kun erstatte Halvdelen af det Slid, der fremkommer.

Her paa dette Punkt ligger en stor Arbejdsmark, som Sprogforeningen i Henhold til hele sin Fortid maa have sin Opmærksomhed henvendt paa. Det var ikke uden Grund, at vore Fædre i de Aar, da Folkevækkelsen gik sin Sejrsgang hen over Landet, i Bogen og Skolen fandt de vigtigste Redskaber for denne Vækkelses Fremgang. Det er den Dag i Dag af allerstørste Betydning, at hele Landet, og da særlig Grænseomraadet, bliver forsynet med god og lødig Læsning. Her i Grænseomraadet er det ikke nok, at mere eller mindre tilfældigt Arbejde sættes i Gang, men et langt mere maalbevidst Arbejde maa gøres. Til at udføre dette Arbejde staar en Række Kvinder og Mænd til Raadighed, det er blot Midlet, Bogen, som vi maa give dem i Hænde, for at Arbejdet kan faa den rigtige Fremgang.

For at dette Arbejde, det ene, men vel nok det vigtigste, kan udføres med Kraft og øget Virkningsgrad, kræves der langt større Midler, end der hidtil er bleven anvendt. Den eneste Vej for Sprogforeningen til at faa flere Midler i Hænde er at øge Medlemstallet, saa selv om Resultatet for 1928 er tilfredsstillende, saa er der dog uhyre langt igen, inden det store tilfredsstillende Maal naas. Der er ogsaa langt igen med selve Kulturarbejdet, da meget af det Arbejde, der udføres, fører en saa at sige vegeterende Tilværelse paa Grund af, at Midlerne til et virkeligt kraftigt Arbejde savnes.

Det er derfor af afgørende Betydning, at vi i det kommende Aar 1929—30 naar frem til et Medlemstal, der betinger en langt kraftigere Udvikling af alle vore kulturelle Foranstaltninger. Tiden kræver det af os, den nulevende Slægt.

J a k o b P e t e r s e n.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1930.

(Sluttet 7. Juni 1929. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade).

Sjælland.

- Frederikssund**, 28. Jan., 25. Febr. og 26. Marts Heste og Kreaturer; 23. April Heste; 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 23. Decbr. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 6. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 8. Maj, 12. Septbr. og 3. Nov. Kreaturer.
- Hillerød**, 2. Maj (Førsaarsmarked) Heste og Kreaturer; 5. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, 19. Febr. Heste; 12. og 26. Marts, 9. April, 18. Juni (Sommermarked) og 15. Okt. Heste og Kreaturer; 26. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Kallundborg**, 10. Febr., 26. Marts, 5. Maj (Førsaarsmarked), 16. Juli (Sommermarked), 16. Sept. og 6. Nov. (Efteraarsmarked), Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 14. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag (Eksportmarked) Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.
- Køge**, 8. Jan., 5. Febr., 12. og 26. Marts, 9. April, 23. Maj (Førsaarsmarked), 4. Juni, 22. Juli, 3. og 17. Sept., 1. og 29. Okt. (Efteraarsmarked), 3. og 17. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, 17. Febr. Heste, 28. April Kreaturer, 16. Juni (Sommermarked) og 22. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer, 15. Dec. Heste.
- Næstved**. Hver 1. og 3. Lørdag Marked med Lødekøer og Levekvæg. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Tredie Tirsdag samt første Lørdag i hver Maaned Marked med Heste; 20. Maj (Førsaarsmarked), 15. Juli (Sommermarked) 16. Sept. (Høstmarked), 18. Nov. (Efteraarsmarked).
- Præstø**, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 25. Marts (Førsaarsmarked), 10. Juni (Sommermarked), 23. Sept. (Høstmarked), 11. Nov. (Efteraarsmarked) og 9. Dec. (Julemarked).
- Roskilde**. Hver Mandag paa Nytorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 6. Jan., 10. Febr., 3. og 17. Marts, 4. April, 5. Maj (Førsaarsmarked), 2. Juni, 7. Juli, 4. Aug.,

1. og 22. Sept. (Pæremarked), 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 1. Dec. Heste og Kreaturer.
- Skelskør.** 7. Marts, 2. Maj, 5. Sept. og 7. Nov. Heste og Kreaturer.
- Slagelse,** første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 6. Maj (Føraarsmarked), 1. og 2. Juli (Sommermarked), 16. Sept. (Høstmarked) samt 4. og 5. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Sorø,** 14. og 28. Marts, 11. April, 19. Maj, 20. Juni (Sommermarked), 17. Sept. (Høstmarked), 10. Okt., 7. Novbr. og 12. Dec., Heste og Kreaturer.
- Storehedinge,** 4. og 18. Marts, 1. April, 20. Maj (Føraarsmarked), 17. Sept. (Høstmarked), 10. Okt., 7. Nov. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.
- Vordingborg.** Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

- Maribo,** 27. Febr., 11. og 25. Marts, 12. Juni (Sommermarked) og 16. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nakskov.** 20. Febr., 6. og 20. Marts, 7. og 28. Okt. samt 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nykøbing.** Hver Tirsdag (Eksportmarked) med Kreaturer. 28. Febr. Heste; 30. April, 16. Juli (Sommermarked), 1. Okt. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.
- Sakskøbing.** 4. og 18. Marts Heste og Kreaturer; 8. Juli (Sommermarked) og 3. Okt. Kreaturer; 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

- Aarup,** 21. Jan., 18. Marts, 7. Maj, 9. Sept. og 5. Nov Heste og Kreaturer.
- Assens,** 18. Febr., 1. og 25. Marts, 27. Juni, 17. Sept. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Bogense,** 4. Febr. Heste; 27. Febr., 11. Marts og 6. Maj Heste og Kreaturer; 10. Juli Heste; 23. Sept., 4. Nov. og 16. Dec. Heste og Kreaturer.
- Ejby,** 12. Marts og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Glamsbjerg,** 6. Marts, 29. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Kerteminde,** Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 21. Febr., 8. Marts, 6. Juni, 11. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Middelfart,** 5. og 28. Febr., 22. Marts, 2. April, 16. Juli, 18. Sept. og 30. Okt. Heste og Kreaturer.

Nørre Aaby, 15. Maj og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
Odense, hver Måndag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) (Eksportmarked) med Heste og Kreaturer. 15. Juli (St. Knud) Heste.
Otterup Station, 1. Maj og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Svendborg Amt.

Brobyværk, 22. Marts og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Egeskov, 17. Sept. Heste og Kreaturer.
Faaborg, 30. Jan. Heste; 25. Febr., 13. Marts, 12. Juni, 30. Sept. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.
Hesselager, 9. Maj og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
Marstal, 30. Maj og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
Nyborg, 26. Febr. og 14. Marts Heste og Kreaturer; 9. Juli Heste; 10. Okt. og 7. Nov. Heste og Kreaturer.
Ringe, 21. Marts, 31. Maj, 1. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.
Rudkøbing, 20. Marts, 13. Juni og 8. Nov. Heste og Kreaturer.
Svendborg, hver Onsdag (Eksportmarked) med lev. Kreaturer. 8. Jan., 19. Febr., 5. og 19. Marts, 14. Maj, 24. Juli, 8. og 31. Okt., 20. Nov. Heste og Kreaturer.
Ærøskøbing, anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 7. Marts, 22. Juli og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Ørbæk, 12. Juli Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

Brønderslev, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Sept. den første Mandag) Heste.
Frederikshavn, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 18. Jan., 10. April, 20. Sept. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Hjallerup, første Mandag hver Maaned Kreaturer; fjerde Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søg-nedage i Juni Heste og Kreaturer.
Hjørring, hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer, 22. Jan. Heste; 8. og 29. Marts Heste og Kreaturer; 28. Maj og 25. Juni Heste; 20. Sept. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Sindal, hver Mandag Marked med Kreaturer. 17. Febr., 14. Marts, 28. April, 28. Juli, 19. Sept., 17. Okt. og 2. Dec. Heste og Kreaturer.
Sæby, 2. April, 15. Sept. og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Vraa Station, 11. April og 12. Sept. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aalborg, hver Tirsdag (Eksportmarked) med Kreaturer. 24. Jan. og 21. Febr. Heste; 11. Marts og 10. Dec. Heste og Kreaturer.

Løgstør, sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 5. April, 23. Juli, 13. Sept., 13. Okt. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, 27. Jan., 17. Marts, 5. Maj, 23. Juni, 8. Sept., 3. Okt. og 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Nørre Sundby, 23. Jan. Heste og Kreaturer; 20. Febr. Heste; 10. Marts, 12. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Fjerritslev, 18. Jan., 15. Febr., 2. April, 21. Juni, 5. Sept., 11. Okt., 8. Nov. og 6. Dec. Heste og Kreaturer.

Nykøbing, 8. Jan., 19. Febr., 18. Marts og 7. April Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste; 26. Juli, 20. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, 9. Jan. Heste og Kreaturer; 18. Febr. Heste; 10. Marts, 9. April og 5. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juni Heste og Uld; 7. Juli, 2. og 26. Sept., 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Aalestrup, 16. Jan., 20. Marts, 16. April, 26. Juli, 11. Sept., 10. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.

Kellerup, fjerde Fredag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Langaa, 26. Marts, 7. Maj, 1. og 30. Sept. Heste og Kreaturer.

Skive, 2. og 28. Jan., 4. Marts, 8. April og 8. Maj Heste og Kreaturer; 10. Juni Heste; 28. Juli, 6. og 29. Sept. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.

Viborg, 3. Jan. Heste; 29. Jan., 21. Febr., 14. Marts, 5. og 26. April, 17. Maj, 28. Juni (Snapstingsmarked), 29. Juli, 23. Aug., 22. og 23. Sept. (Toftemarked), 18. Okt., 22. Nov. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

Grenaa, 24. Jan., 7. Marts, 12. April, 31. Maj, 3. Juli, 16. Aug. 26. Sept., 4. og 27. Nov. Heste og Kreaturer.

Hobro, 17. Jan., 14. Febr., 13. Marts, 10. April, 9. Maj, 13. Juni, 3. Juli, 8. Aug., 18. og 19. Sept., 17. Okt., 7. Nov. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.

Randers, hver Torsdag Eksportmarked med Kreaturer. Lørdag med Levekveg. 6., 7. og 31. Jan., 1. og 22. Febr., 1. og 15. Marts, 3. og 4. Juli Heste; 22. og 29. Marts og 3. Maj Heste og Kreaturer; 16. og 17. Juni Uld; 5., 6. og

27. Sept., 25. Okt., 8. Nov. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.

Æbeltoft, 25. Jan., 13. Marts, 26. Juni og 18. Sept. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

Aarhus. Mandag Eksportmarked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 8. Jan., 3. og 24. Febr., 10., 17. og 24. Marts Heste; 1. April, 5. Maj, 7. Juli, 14. Okt. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.

Hadsten, tredje Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Horsens, hver Onsdag Eksportmarked med levende Kreaturer, 10. Jan., 5. og 26. Febr. samt 12. Marts Heste, 19. og 26. Marts, 2. og 28. April, 13. og 14. Juni, 6. Aug., 26. Sept., 22. Okt. Heste og Kreaturer. 27. Sept. Avlsdyr.

Hovedgaard St., 29. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer.

Nørre Snede, 8. April, 8. Juli og 28. Okt. Heste og Kreaturer.

Odder, 3. Jan., 21. Febr., 28. Marts, 25. April; 1. Aug., 12. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Ry, 16. April, 13. Maj, 4. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.

Silkeborg, 8. Febr., 15. Marts, 5. April, 3. Maj, 11. Juni, 15. Juli, 23. Sept., 20. Okt., 20. Nov. og 16. Dec. Heste og Kreaturer.

Skanderborg, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 9. Jan., 4. og 25. Febr. samt 11. Marts Heste; 18. og 25. Marts, 14. Maj, 12. Juni, 4. Aug., 9. Sept. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.

Østbirk, 22. April og 20. Sept. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

Brande, 22. Febr., 31. Marts, 5. Maj, 1. Aug., 22. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Bredsten, 5. Maj og 8. Sept. Heste og Kreaturer.

Bærkop, 9. April, 9. Juli, 1. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Egtved, 28. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.

Filskov, 20. Maj og 19. Aug. Heste og Kreaturer.

Fredericia, 6. Marts, 30. April, 11. Juli og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Gadbjerg, 8. Maj og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Give, 19. Febr., 18. Marts, 25. April, 8. Juli, 3. Sept., 21. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.

Hornsyld, 28. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer.

Jellinge, 6. Maj og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
Kolding, hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 13. Jan., 7. og 28. Febr., 14. Marts Heste; 21. og 28. Marts, 24. April, 3. Maj, 23. Juli, 16. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Sønder Omme, 24. Marts, 8. Maj, 28. Juli og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Thyregod, 30. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Uldum, 22. April og 25. Sept. Heste og Kreaturer.
Vandel, 21. Maj og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Veje, hver Torsdag Eksportmarked med Kreaturer. 11. Jan., 6. og 27. Febr., 3., 20. og 27. Marts, 3. og 29. April, 16. Juni, 27. Sept. og 24. Okt. Heste.

Ringkøbing Amt.

Arnborg, 5. Maj og 30. Sept. Marked med Heste og Kreaturer.
Aulum, 25. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
Bording Station, 22. April og 27. Okt. Heste og Kreaturer.
Bækmarksbro, 15. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Dalager, 9. April, 28. Aug. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Haderup, 17. Marts, 6. Juni og 15. Sept. Heste og Kreaturer.
Herning, 7. Jan., 7. Febr., 8. Marts, 8. April, 10. Maj, 27. Juni, 26. Juli, 29. Aug., 4. Okt., 7. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.
Holstebro I Kreatureksportstaldene hver Onsdag Kreaturer. 10. Jan. Heste og Kreaturer; 15. Febr. Heste; 19. Marts, 26. April, 3. Maj, 12. Juni, 30. Juli, 8. Sept., 2. Okt. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
Ikast, 8. Maj og 17. Sept. Heste og Kreaturer.
Kibæk, 7. Maj, 24. Sept. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.
Lemvig, 24. Marts, 11. Juni, 25. Aug., 30. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.
Ramme, 26. Aug. Heste og Kreaturer.
Ringkøbing, 4. Febr. Heste; 24. April, 31. Juli, 26. Aug. og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Simmelkær, 9. Maj og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Skern, 13. Febr. og 17. Marts Heste og Kreaturer; 2. Aug. Heste; 11. Nov. Heste og Kreaturer.
Spjald Station, 2. Maj og 29. Sept. Heste og Kreaturer.
Struer, 8. Jan., 26. Marts, 18. Juli, 2. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.
Sønder Felding, 26. April og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
Tarm, 28. April, 10. Sept. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Tim, 12. April (særlig Heste), 10. Nov. Heste og Kreaturer.
Troldhede, 29. Jan., 21. Maj og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Ulfkær, 22. April, 27. Aug. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
Vemb, 25. Marts og 6. Sept. Heste og Kreaturer.

- Videbæk**, 4. Marts, 26. April, 28. Juni, 25. Aug. og 18. Okt.
Heste og Kreaturer.
- Vildbjerg**, 29. April og 16. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 11. Febr., 29. Marts, 29. April, 22. Juli, 30. Sept.
og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Agerbæk**, 14. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ansager**, 3. Maj og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
- Billund**, 14. April og 17. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bramminge**, 31. Marts, 16. April, 4. Aug., 15. Sept. og 6. Okt.
Heste og Kreaturer.
- Brørup**, 10. Marts, 1. Maj og 25. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bække**, 7. Maj og 12. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Torsdag Eksport-
marked med Kreaturer. 31. Jan., 25. April og 19. Sept.
Heste og Kreaturer.
- Foldingbro**, 14. Maj og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
- Grindsted**, 26. Marts, 2. Maj, 25. Juni, 4. Sept., 14. Okt. og
17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Gærding**, 26. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hejnsvig**, 1. Maj og 20. Sept. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 8. Jan., 9. April, 25. Aug. og 8. Nov. Heste og Krea-
turer.
- Lunderskov**, 26. April og 18. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nørre Nebel**, 25. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
- Oksbøl**, 28. April og 13. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag. 5. Febr., 8. Marts, 22. og 29.
April, 10. Maj, 14. Juni, 5. Aug., 6., 20. og 29. Sept., 7.
og 20. Okt. samt 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Tistrup**, 24. April og 9. Sept. Heste og Kreaturer.
- Varde**, 6. Febr., 7. og 25. Marts, 22. April, 6. Maj, 16. Juni,
6. Aug., 11. Sept., 8. Okt. og 19. Nov. Heste og Krea-
turer.
- Vejen**, 23. April, 27. Juni og 8. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vejrup**, 15. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vorbasse**, 5. April, 7. Aug. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ølgod**, Torvedag hver Onsdag. 26. April, 20. Aug. og 23.
Sept. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 6. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Christiansfeld**, 26. April, 3. Maj, 18. og 25. Okt. Heste og
Kreaturer.
- Gram**, 14. Maj og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Haderslev, ugentlig hver Torsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 29. April, 22. Juli og 23. Sept.; 8. Jan., 3. og 17. Marts stort Hestemarked; 28. April (Førsaarsmarked), 21. Juli (Sommermarked) og 22. Sept. (Efteraarsmarked).

Jels, 16. April og 15. Okt. Heste og Kreaturer.

Over Jersdal, 16. April og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Rødding, 25. April, 6. Sept. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Sommersted, 26. April og 27. Sept. Heste og Kreaturer.

Toflund, 1. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.

Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

Aabenraa, ugentlig hver Torsdag Eksportmarked med Kreaturer. 4. og 18. Marts, 15. og 22. Juli og 21. Okt. Heste og Kreaturer. 22. og 29. April, 6. og 13. Maj, 2. Sept., 7., 14. og 28. Okt. og 4. Nov. Kreaturer; 19. Dec. Heste.

Bolderslev, 23. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.

Bov (v. Padborg) 29. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer. Den første og tredje Mandag i hver Maaned med Grise.

Graasten, 1. Maj og 2. Okt. Heste og Kreaturer.

Hellevad, 7. Maj og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Kliplev, 5. April og 30. Aug. Heste og Kreaturer.

Røde Kro, 24. April og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Øster Løgum, 26. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Bro, 10. Maj Heste og Kreaturer.

Broager, 6. Maj og 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Dyndved, 14. Juni Heste og Kreaturer.

Nordborg, 22. April, 9. Sept. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.

Skovby (Als), 27. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg, hver Onsdag Eksportmarked og Marked med Kreaturer. Første og tredje Fredag hver Maaned Levekveg. 23. Jan., 24. April og 16. Okt. Heste.

Ullerup (Sundeved), 17. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 5. Maj og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Bredebro, 28. April og 20. Okt. Heste og Kreaturer.

Bylderup-Bov, 24. April, 7. Aug. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Højer, 24. April, 10. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Løgumkloster, 18. Febr., 25. Marts, 15. og 22. April, 10. Juni, 8. Juli, 19. Aug. og 23. Sept. Heste og Kreaturer.

Ravsted, 5. Maj og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Skærbæk, 24. April, 1. Maj, 2. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Tinglev, 16. April, 7. Maj, 23. Aug. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Tønder, ugentlig hver Onsdag Eksporthandel med Kreaturer. 31. Jan., 21. Marts, 11. og 25. April, 2., 9. og 23. Maj, 4. Juli, 1. Aug., 5. og 19. Sept., 3., 24. og 31. Okt., 7. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Torvedage.

<p>Haderslev: Mandag og Fredag, Aabenraa: Tirsdag og Lørdag. Sønderborg: Onsdag og Lørdag, Tønder: Tirsdag og Fredag, *) Vojens: Fredag, Rødding: Onsdag,</p>	<p>Skærbæk: Lørdag, Toftlund: Lørdag, Tinglev: Onsdag, Jels: Lørdag, Christiansfeld: Lørdag, Løgumkloster: Torsdag.</p>
--	--

*) Falder Fredagen paa en Helligdag, afholdes Markedet Torsdag før Markedsdagen.

—♦—

VORT MODERSMAAL! Fra Vuggens Leje,
 hvor Moder sang med sin blide Røst,
 i Livets Vaar som paa Alvors Veje,
 du skænkede Glæde, Livsmød og Trøst.
 Du danske Sprog! Gid du frit maa klinge,
 som du klang her fra Hedenold i Nord.
 For dig vor Ungdom vil Ofre bringe
 lig henfarne Slægter, der sank i Jord.
 Lad Almanakken din Boghylde pryde,
 forøge Rækken, som vokser hvert Aar,
 føj den til de gamle, naar Aaret hælder,
 til dem, hvor Stregen paa Kortet melder
 om den Tid, vort Sprog havde trange Kaar!

T. H.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Genforeningsfest. Af Erich Erichsen	1
Fra Løjt Land. Af Marcus Lauesen	16
Et slesvig-holstensk Blad under Trears-Krigen. Af Marius C. Skar	18
En Landsby-Spillemand fra Vestslesvig. Af Andres Petersen	25
Svoren Ed. Af Petersen-Stubbæk	31
En Strimmel Lands-Historie. Af H. R.	47
Vore Faldnes Minde. Af N. H.	
Mindesmærker for de faldne i Aastrup	49
Christiansfeld ..	51
Tandslet	52
Nybøl	54
Kliplev	55
Kajnæs	56
Bov	57
Hørup	58
Egen	59
Ris	61
Abild	62
Skrydstrup	63
Ravstedk	65
Adsbøl	67
Grarup	68
Gustav Johannsens Dagbog fra Fængslet i Glück- stadt	69
Marens Forfremmelse. Af Chr. Seeberg	78
De gamle, som faldt —	
Erik Efsen, Halk. Af Jørgen From	79
Andreas Petersen, Bremsmaj. Af Fritz Clausen	81
Borgm. Christensen, Haderslev. Af A. Svensson	86
Hans Simonsen, Fæsted. Af T. n.	89
Sofie Appel. Af Georgia la Cour Pedersen	90
Peter Johansen Holm, Stevning. Af Jørgen Niel- sen.	94
Jørgen Leimann, Augustenborg. Af P. K.	95
Nis Jensen, Branderup. Af M. Refslund Poulsen.	97
Fru Maren Hansen, Krusmølle. Af H. P. Hanssen	101
Peter Petersen Meilandt, Kassø. Af Fridlev An- dersen	107
Johan Lund. Af Kl. Skr.	103
Hans Tychsen, Frøslev. Af C. Gregersen	105
Cathrine Hansen, Dybbøl Mølle. Af C. P.	109
Dyrlæge A. Thomsen, Flensborg. Af L. P. Chr. ..	111
Da Karen Aarø kyssede den tyske Præst	112
Jøn Pede å Hindenborre. Af Martin N. Hansen	115
Sprogforeningen. Af Jakob Petersen.	117

Vejen til Rigdom

gaar gennem Reklamen.

Fra Aabenraa By og Amt.

„CERES“

46 % Foderblanding til Malkekvæg

Fremstillet under effektiv uafhængig Kontrol
ALLE ANALYSER ved Ladelund Landbrugsskoles analytisk-kemiske
Laboratorium i Vintersæson 1928—1929

garanteret af hele det udleverede Kvantum

ved automatisk Prøvetagning af hver enkelt Sæk.

INDHOLD:

Analyse af Blanding	Protein og Fedt	Fordøjelig Renæggelv.	Værdistof Enheder	Skandin. Foder-Enheder
fra 15/8 til 15/9 28	48,37 0/0	34,44 0/0	123,7	119
„ 16/9 „ 15/10 „	46,78 „	33,56 „	120	116
„ 16/10 „ 10/11 „	47,99 „	34,63 „	120	117
„ 11/11 „ 1/12 „	48,00 „	35,19 „	123	121
„ 1/12 „ 20/12 „	47,50 „	34,25 „	123	118
„ 21/12 „ 10/1 29	48,74 „	35,31 „	124	120
„ 11/1 „ 31/1 „	48,20 „	35,44 „	123	119
„ 1/2 „ 20/2 „	47,55 „	35,81 „	122	116
„ 21/2 „ 10/3 „	48,66 „	36,69 „	124	119
„ 11/3 „ 31/3 „	47,28 „	35,31 „	123	118
„ 1/4 „ 20/4 „	49,08 „	35,44 „	125	119
„ 21/4 „ 15/5 „	47,83 „	34,18 „	124	118

GENNEMSNITSINDHOLD:

Protein og Fedt: 48 %
Renæggelvide: 35,02 %
Værdistof-Enheder: 122,89
Foder-Enheder: 118 1/3

GARANTERET INDHOLD:

(1 % Spillerum)

Protein og Fedt: 46 %
Renæggelvide: 32—33 %
Værdistof-Enheder: 116—120

— Ingen Forandringer i Sæmmensætningen hele Vinteren. —

Original-Analyserne ligger til Eftersyn paa vort Kontor.
Enhver Foderstofhandler kan levere vor Foderblanding.

— Forhøjet Indholdsgaranti fra 1. Juli 1929. —

Vi beder Dem bemærke, at vi fra 1. Juli 1929 forhøjer Garantien
for fordøjelig Renæggelvide og Foder-Enheder og garanterer

vi herefter med 1% Spillerum.

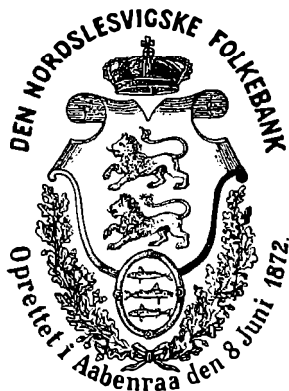
Protein og Fedt: 46% - Renæggelvide: 34% - Foder-Enheder: 114-118

„CERES“ - Aktieselskab - Aabenraa

Den Nordslesvigske Folkebank, Aabenraa

==== Aktieselskab ====

Stiftet 1872
Telefon Nr.
6 - 7 - 53

Telegram-
Adresse:
„Folkebanken“

Udfører alle Bankforretninger paa
kulante Vilkaar.

Indskud modtages til Forrentning.

Diskontering af Veksler.

Udlaan paa Kassekredit.

Ordning af Kreditforeningslaan.

Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta.

Inkasso. - Boxafdeling.

Afdelinger:

Bolderslev	Telefon 4	Helløvad	Telefon 13
Bovrup	„ Varnæs 56	Hjordkær	„ 21
Felsted	„ 29	Røde Klo	„ 16
		Varnæs	„ 45

„Folkehjem“ - Aabenraa

Telefon 257

Hotel - Restaurant

Hyggelige Lokaler for Selskaber
paa indtil 200 Personer.

„*CIMBRIA*“

Tømmerhandel, Aktieselskab
Trælast, Bygningsartikler,
Støbegods.

Spar ikke de 10 pCt., som engelsk eller
belgisk Jerntag er billigere end den gen-
nem 50 Aar kendte Kvalitet

„OLYMPIA“ PANDEPLADER.

Enhver Landmand bør i egen
Interesse kun bruge

Matth. Nielsen's kontrollerede

SOMMER -

Foderblanding

til **Malkekvæg**

i Græsningstiden — og

Matth. Nielsen's

kontrollerede

Foderblanding

til **Malkekvæg**

om Vinteren.

Tilvirket under: Forsøgslaboratoriets Foderstof-
Kontrol (Prof. Lars Frederiksen) København.

Matth. Nielsen A/s - Aabenraa

Hejmdal - Aabenraa

Telefoner : 32 - 332

*Hejmdal er udbredt
over hele Landsdelen.*

*Fra vore Lokalredak-
tioner i alle fire søn-
derjydske Amter bring-
er vi lokale Nyheder
fra hele Landsdelen. —*

*Paa Grund af Bladets
Udbredelse over hele
Landsdelen er Hejmdal
det bedste Annonce-
organ. — — — —*

*Deres lille Annonce har
altid Virkning i Bladet.*

Abonnør paa Hejmdal - - - Avertør i Hejmdal

Landbrugs-Maskiner, Redskaber og Reservedele

— af enhver Art —

købes altid bedst og billigst hos

DANSK MASKINOPLAG ^{A/S}

Jørgen M. Hansen

Nørreport 3

AABENRAA

Telefon 244

Største Lager i det sydlige Jylland.

Afdeling:
Smør-Eksport-Forretning

Afdeling:
**Teknisk Forretning
en gros & en detail**

Største deciderede Lager i
Landsdelen til Udrustning
af Mejerier, Kontrolforenin-
ger og Brandværn. ≡≡≡

Sønderjydsk Mejeriforretning

Aabenraa

Telefon 87

— Læser De —
de nordslesvigske Landboforeningers Organ
„Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende“

Ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres Landboforening.
Landbrugets bedste Annonceorgan!

Jens Frost's Boghandel

Telefon 69

(forh. F. Sørensen)

Telefon 69

Aabenraa — Storetorv

Sønderjyllands ældste danske Boghandel.

Bøger - Billeder - Fyldepenne - Papirvarer - Forretningsbøger

Moderne Boghandel - - Eget Bogbinderi.

H. Weber sen., Mekaniker,

Telefon 108

Ramsherred 38, Aabenraa

Telefon 108

Symaskiner, Vaaben, Ammunition, Staalvarer,

Gramofoner og Plader i prima Fabrikater og med sikker Garanti.

Køb kun Vejle

Gamle Ovne
tages i Bytte

Kakkelovne, Komfurer, Vaske-

kedler, Bygningsskøbøds

Johs. Paulsen - Aabenraa Tel. 50.

Væn Dem til at bruge

J. P. Junggreen's Skraatobakker

Det største Udvalg i

moderne Konfektion

til Damer og Herrer

samt alle

Manufakturvarer

bydes Dem til absolut

== fordelagtige Priser ==

hos

Peter Jessen

A A B E N R A A

Telefon 76 - 598.

Last- og Personautomobiler

anerkendes overalt som Verdens billigste Kvalitets-Automobiler. Køb ikke, før vi har demonstreret Dem en Chevrolet.

Fischers Maskinfabrik
Aabenraa.

Svineproducenter!

I Centrum staar

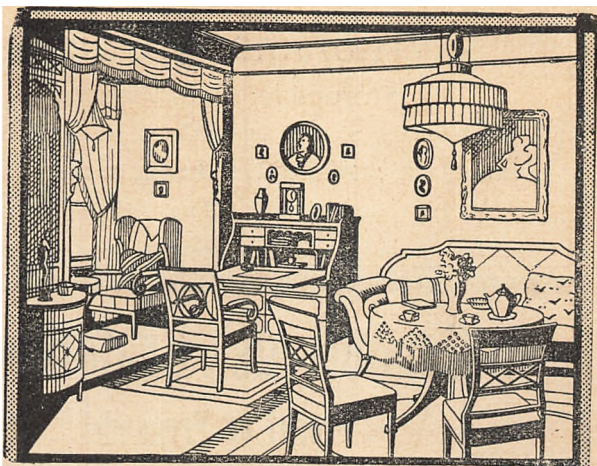
Køb ikke efter Analysegaranti; køb efter Fodervirkning; jo mindre Foderforbrug ialt, jo kortere Fedningsperioden er, desto større er Deres Udbytte!

Intet over, intet ved Siden af

VITANIA.

VITANIA, Aktieselskab □ Kolstrup 1, Aabenraa.

Fra Antikvitettsforretning til Marskandiser er mange paa Jagt for at finde noget personligt. Hvad vil man opnaa? Vil man prale med velhavende Bedsteforældre eller foregaende kultiverede Slægtled. Men hvorledes bli-

ver det? Ofte et Sammensurium, lige stik imod det tilstræbte, man glemmer at ogsaa de Tider har hålt Fuskere i stilløse Ting, thi der hører stort Kendskab til at bedømme det virkelig gode, og — i langt de fleste Tilfælde faar man et sammenblandet Bohave, mere eller mindre skrøbeligt, men til Overflod af nøddryssende Ormomei.

Enhver, som sætter Bo, bør erindre, at en af de vigtigste Faktorer til at give Hjemmet Hygge er Møblerne, der fylder Stuerne. Det nye Hjemms Møbler danner i lang Tid de Omgivelser, mellem hvilke der leves, og derfor bør ingen forhastet træffe sit Valg.

Hvilke Hensyn tages ved Valget? Selvfølgelig vælges Møbler, der udmærker sig ved Soliditet, og som faas til passende Priser. Men indenfor disse Grænser vælges Møbler, der stemmer med den Smag, man har, og som i Stil danner et harmonisk Hele.

Indhent Tilbud hos

Sønderlydsk Møbellorretning

Indeh.:

Møbelarkitekt M. Castenskjold Rasmussen
Ramsherred 53 eller ring til 227
Aabenraa.

J. Thorsmark, Urmager,

Storegade 10 — Aabenraa

anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter

Lomme- og Stueure, Brillor og andre Optikartikler

Reparationer udføres nøjagtigt.

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Kontor

Frøavl og Frøhandel

Klinkbjerg 1

Lager

Aabenraa

Telefon 47

Renseri

Antager **Avlere af Røe- og Græsfrø.**

Fordelagtige Vilkaar.

Sælger **Markfrø** af de bedste i Forsøgene
fastslaaede Sorter og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes **Statsfrøkon-**
trollens selvvirkende Kontrol.

Lorenz Hansen jr.

Tel. 138 - 139

Aabenraa

Tel. 138 - 139

Isenkram - Køkkenudstyr - Galanteri

Kakkelovne - Komfurer - Vadskekedler.

Niels A. Nielsen, Malermester,

Telefon 258

Aabenraa

Ramsherred 10

udfører alt til Faget henhørende Arbejde
akkurat og smagfuldt til moderate Priser.

Alt udføres kun af bedste Materiale. Stuk føres paa Lager,
leveres efter Tegning og opsættes. Forlang Tilbud og Beregning.

Farve- og Tapethandelen bringes i velvillig Erindring.

Bedste Fabrikater af Gulvolie, Lak og Bonevoks føres.

Direkte Indkøb og Import

fra de største inden- og udenlandske Special-
fabrikker af kun fineste verdensberømte Ori-
ginal-Fabrikater:

„Alfa-Laval“ - „Deering“ - „Holbæk“ - „Fragde“
„Skjold“ - „Gyro“ o. s. v.

Derfor ved direkte Salg billigste Priser. - Gunstigste Betalingsvilkaar.

Hans Beyer, Aabenraa

Maskiner for Landbrug og Industri.

Telefon 73.

Spec. Tekn. Afd. i prima Drivremme. Kuglelejer, Trans-
missioner, Remskiver, Olie, Benzin o. s. v.

Hans Callesen - Aabenraa

Telefon 50

Kit - - Diamanter

Telefon 50

Specialitet: **Vinduesglas.**

Eneste Specialforretning i Sønderjylland.

C. F. Rosenvold - Aabenraa

Største Sadelmagerforretning i Aabenraa

Telefon 116

Søndergade 6

Telefon 116

Anton Nielsen, Aabenraa

Søndergade 7

Telefon 327

*Eneste Special-Hvidevare- og Udstyrsforretning
paa Pladsen.*

Den billigste og bedste Kakkellovn

faas hos

S. P. EWALD, AABENRAA

Ramsherred — Telefon 214

Th. Jacobsen, Aabenraa

Tel. 362 Farveri og kemisk Tøjrensning Tel. 362

Arbejdet udføres i eget Værksted.

Salg af Twist, Hørgarn, Uldgarn og solide Klædevarer.

C. C. Rode Juvelér & Guldsmed **Aabenraa**

Storegade 28 — Telefon 260

Stort Lager i Guld-, Sølv- og Nikkelvarer.

Radio!

Elektricitet!

Radio!

Andersen & Meyers Eftflg., Aabenraa

Ramsherred 31

Otto Larsen

Telefon 530

Autoriseret Installatør ved Højspændingsværket.

Stempler

leveres fra 1. Kl. dansk Firma
i hvilken som helst Udførelse.

C. Boldt, Aabenraa.

Schmidt & Torp, Hjordkær St.

Telefon Nr. 18

Indeh.: J Torp

Telefon Nr. 18

anbefaler alle Slags

Foderstoffer og Kunstgødning

Kul, Koks og Briketter. - Korn købes til højeste Dagspris.

Ærede Landmænd!

Støt den sønderjydske Industri

*Forinden De køber udenlandske Produkter, bør De gøre et Forsøg med **Kød-, Blod- og Benmel**, som fremstilles paa Fabrikken i Sdr. Hostrup.*

De vil selv overbevise Dem om, at der ved Brug af dette fremkommer en økonomisk Svinefodring.

Kød- og Benmelsfabrikken. Sdr. Hostrup

pr. Felsted. - Telefon: Stubbæk 24.

G r a a s t e n

Handelsbanken i Graasten

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Kontortid: 9—12 og 2—5, Lørdag 9—2.

Telefon 65 - 200

Alle Bankforretninger udføres.

⊙ Hjørnet af Nygade og A. D. Jørgensensgade ⊙

Graasten Bogtrykkeri

Telefon 43

A. Ritscher

Telefon 43

Anbefaler sig med alt til Faget henhørende i smuk
— — og korrekt Udførelse til moderate Priser. — —

Indramning
af
Billeder

N. C. Bock

Graasten

Bog- og Papirhandel

Bog-
Binderi

GRAASTEN BANK

Telefon 125 og 225

med Afdeling i Bov ved Nørre Smedeby, Padborg,
Bovrup, Kliplev, Holbøl, Ullerup og Varnæs,

udfører alle almindelige Bankforretninger.

V. Uldalls Eftflg.

Telf. 90

Graasten

Telf. 90

Manufakturforretning

Specialitet: Sengeudstyr og Hvidevarer

Stort Udvalg i Trikotage og Arbejdstøj

HOLGER RIEGELS

Hermann Johansen's Efterflg.

Nygade 8

— Telefon 19

— Graasten

Eget Kaffe-Risteri

— Daglig friskbrændt! —

Største Udvalg i

Kolonial — Vin og Konserver.

Tinglev.

Th. Th. Nielsen, Tinglev

Telefon 5. — Bank-Konto: Tønder Landmandsbank.

Kunstgødning, Korn og Foderstoffer · Kulhandel

Tel. 7 J. H. Weibek, Tinglev Tel. 7

Trælasthandel og Bygningsartikler.

Foderstoffer — Kul — Landbrugsmaskiner

Levering overalt pr. Lastbil.

Tel. 45 **Urmager Boy Boysen, Tinglev.** Tel. 45

Største Lager i **Ure, Guld- og Sølvvarer.**

Optiske Artikler. — Billige Priser. — Reparationer udføres hurtig og med Garanti. — Alpina Schweitzer-Præcisionsure

S ø n d e r b o r g :

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn, Keramik og Fajance. — Kgl. Porcellæn. — Nyheder i gode Bøger.

Salmebøger — Skrivemaskiner — Kontormøbler

Agentur for Kgl. Pianofabrik Hornung & Møller, København.

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel

Sønderborg — Telefon 387

Køb kun det bedste Frø!

Roe - - Kløverfrø
Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavl

Andelsselskab

Telefon 18

Sønderborg.

Telefon 18.

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selvvirkende
Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

Skal **Kærlighed** Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansens **Forlovelsesringe**.

Holger Hansen, Guldsmed og Gravør,
Storegade 45 — Sønderborg — Telefon 274.

*Sønderjydske Landmænds
Andels Smøreksportforening,*

*Sønderborg
(Grundlagt 1908)*

Telefon 738 - 939. — Telegramadresse: „Ambrosia“.

*Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes hen-
vende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen, Langagergaard
pr. Aunbøl eller til Kontoret i Sønderborg.*

*S. Røygaard-Petersen,
Direktør.*

J. N. Mailand, Vinhandel

Telefon 11

Sønderborg

Telefon 11

Specialitet: „GAMMEL ROM“ er den bedste.

Holdbare Habitter

Herre Hus

Holger Hollensen

Helmer & Jørgensen

Sønderborg

Nordborg

bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer, Konfektion
Udstyr. Herre- og Drengbeklædning.

==== Største Udvalg ====

Folkebanken for Als og Sundeved

SØNDERBORG

Aktiekapital og Reserve Kr. 1,275,000.

- Axel Helmer - Sønderborg -

Telefon 77-777

Isenkram

Telefon 77-777

*Husholdningsartikler, Værksted, Olie og
tekn. Artikler — Vejle Støbegods.*

en gros

en detail

J. Lauritzen

Sønderborg

Telefon 450

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner, Barnevogne Reparationsværksted.

Brok & Co., Sønderborg

Telefon 176 og 177

Byggematerialer & Støbegods

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader.

Sønderborg Uldvareforretning - St. Raadhsgade 11

Garn — Tricotage — Børnekonfektion

Stort Udvalg.

Ia. Varer.

Smaa Priser.

MAGASIN DU NORD

Jørgen Andersen,
SØNDERBORG.

Det største Udvalg
Den bedste Vare
Den billigste Pris.

Jørgen Otsen's Bogtrykkeri Sønderborg

Jernbanegade

Telefon 69

J. H. Kock, Sønderborg

anbeter det Bedste til billigste Pris

**Manufaktur - Senge - Uldvarer - Trikotage
Haandarbejder - Herre-Artikler - Fjerrensning**

Solid og reel Betjening.

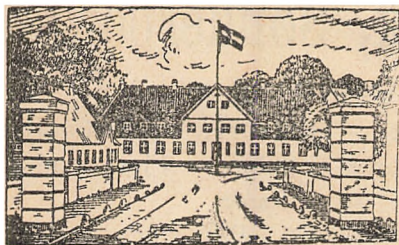
— — Firmaet er oprettet i 1897. — —

Sønderborg Valsemølle

A. LORENZEN
HUNDSLEV
KORN OG FODERSTOFFER

NØRHERREDHUS
Forsamlingsgaard og Gæstgiveri

Gode Værelser. — Flink Betjening.
Hyggelig Sal til større og mindre Sammenkomster.

Hotel Mommark Færgesgaard

fuldt moderne med al
Nutids-Komfort ind-
rettet Badehotel med
50 Værelser, aabent
fra 1. April til 15 Oktbr.
Glimrende Badestrand
Egen Tennisbane
Bilgarage

Haderslev.

OPEL - AUTOMOBILER

Tysklands bedste Fabrikat.
Reparationsværksted, Reservedele og
Gummi samt Garage.

Valdemar Hinrichsen, Gaaskærgade 42, Haderslev, Telefon 150
Generalagent for Danmark.

Henrik Sørensen, Haderslev,

Jomfrustien - Telefon 271
Kolonial - Kaffe - Konserver - Sydfrugter
Bedste Varer! Billigste Priser!

Sønderjyllands største Lager af

Radiomateriale

en gros

en detail

RADIOMAGASINET

Haderslev.

Jomfrustien 8.

Telefon 1083

WIND^S BOGTRYKKERI

(Redaktør Wind)

Storegade 25

Haderslev

Flerfarvetryk - Boghandel - Kataloger

Hartvig Johannsen

Jomfrustien 16

Telefon 1099

Haderslev

Medic.-chirurg. Instrumenter, Bandager, Brokbind, Underlivsbælter,
Fodindlæg, Gummistrømper, Sygeplejeartikler og Optik.

Høppners Hotel - Haderslev

Telefon 21 og 780

Hyggelig Restauration

Koncert hver Aften

Hyggelige Selskabslokaler for større og mindre Selskaber.

Jens Jørgensen, Haderslev

Nørregade 40 - Telefon 94

Kul, Koks og Briketter. — Køkkenudstyr
Kolonial — Delikatesser

Peter Henningsen

Haderslev - Tel. 169

Ure-, Guld- og Sølvvarer

Agg

Bonevoks, Lakfernis, Skocreame,
Pudsecream,
flyd. Ovnsværte og Ildtændere.

Kem. tekn. Fabrik, Haderslev.

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres
Manufakturvarer
Konfektion, Triko-
tage samt Skotøj hos

A. Hundevadt - Haderslev.

C. J. Ørum, Haderslev.

— Telefon 30. —

Kolonialvarer. - Kaffe. - Cigarer. (Fineste Kvaliteter)

Eget Kaffebrønderi. - - Billigst mulige Priser.

M. Erhardtsen, Konditori,

Hjørnet af Storegade og Gravene, Haderslev, Tel. 817.

Her faas den bedste Kaffe i Haderslev.

Michael Hansen (tidl. W. Lundbeck)
Nørregade 38 — Haderslev.

Jern, Staal og Bygningsartikler.

Nicolaj Outzen,

Haderslev.

Telefon 73 - 74 - 75

Korn og Foderstoffer og
Gødningstoffer en gros

Højskolehjemmet Storegade 55 · Teli. 282

*Billige og pæne Værelser — Større og mindre
Selskaber modtages. — Stor, smuk Have ned til*

Dammen. — Pensionærer modtages.

BILLIGE PRISER!

A. C. PAASKESEN.

Cigarer.

50 Stk. Cigarer	6 Kr.
50 Stk., usorteret,	7 Kr.
50 Stk. Sandblad, usorteret	8 Kr.
50 Stk. usort. Haand- cigarer	9,50 Kr.

Smaa Cigarer.

50 Stk. Brevas	2,50 Kr.
50 Stk. Parnas	3,50 Kr.
50 Stk. Dandy	4,00 Kr.
50 Stk. Nr. 7	5,00 Kr.

Cigarerne leveres franko overalt.

Hans Festersen

Nørregade 28.

HADERSLEV.

Telefon 306.

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

(Hjørnet Nørregade—Gravene)

modtager Spareindskud til højeste Rente, paa Folio (hvortil Checkhæfter udleveres gratis), paa alm. Sparekassevilkaar og paa Opsigelse. „Afdeling for Oprettelse af egne Hjem“ og Skole-Spareafdeling

Sparekassebøger i Pragtbind til Konfirmation, Fødselsdag og Fadder gave. Hjemmesparebøger udlaanes gratis.

Prioritetslaan, Konto-Kurant.

Depot og Forvaltning. Boxer udlejes.

Modtager Skatter og Indbetalinger til Kommuner, Amt og Stat.

Modtager Rentebetalinger til alle Kreditforeninger.

Telefoner 133 og 134.

Postkonto 8356.

Ole Jensen's Bageri

Gaaskærgade

Telefon 670

anbefales.

Telefon 670

SHELL

Benzin
Smøreolier

BEDST

Kontor: Gl. Ting 16, Haderslev, Telefon 195.

*H. Frees, Haderslev,
Isenkram- og Udstyrsforretning
Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber.
Eneudsalg af de bekendte
Morsø Kakkellovne og Komfurer*

Farver
Lakker - Tapeter

Anton Hansen

Storegade 41
Haderslev.

Hansen & Christiansen

Haderslev.

Kolonialvarer en gros
Cigarer, Cigaretter og alle Slags Tobak
fra Brødr. Braun, København.

Telegr.-Adr.: „Arimo“

Telefoner 329 & 330

Vare-

Mærke

O. P. Olling, Glarmester, Haderslev

Storegade 23 - - Telefon 389

Eget Glassliberi

Billedindramning

AMOL Det bedste
Mund- og Tandvand
faas i ethvert Apotek

Husmidlet

mod

Rheuma

Ischias

Lændegigt

Nervesmerter

C. W. Garbers :-: Haderslev.

Amol-Ekspedition for Danmark.

Jørgen Petersen, Haderslev,

Manufakturforretning, Nørregade 27, Tel. 660

Største Udvalg i Dame-Konfektion.

Chr. Nicolajsen's Herre- og Dame-Skrædderi

anbefales.

Herre-Lingeri i stort Udvalg.

Gravene 15.

Haderslev.

Telefon 764.

Rosenvold & Petersen

Korn, Foderstof- og Gødningsforretning

Telf. 538-539

Haderslev

Nørregade 40

„HARMONIEN“

HADERSLEV

anbefaler sine hyggelige Selskabslokaler
til større og mindre Selskaber. F. BEHRENS.

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev

(Peter Orbesen)

Telefon 221

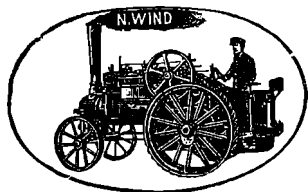
MANUFAKTUR

Dame- og Børne-Konfektion
Herre- og Dreng-Konfektion

SKOTØJ

Tæpper — Gardiner — Sengeudstyr.

N. Winds Maskinhandel

Maskinbyggeri, Haderslev.

Lanz- og Holbæk-Tørskeværker og
Halmpressere.

Deering Maskiner og Motorer o. s. v.
Alfa-Laval Malkemaskiner. Gyro-Kværne.

Køb det bedste, det gør jeg!

Carl Nielsen, Boghandel,

Telefon 371

Haderslev

Nørregade 25

Grundlagt 1765

K. Fahrenдорff

Haderslev - Søndertorv 7

Telefon 748

Konditori & Kafé

Tel. 165 **Oluf Thielst, Haderslev** Tel. 165

Mark- og Roefrø. — Kunstgødning.

Gødningskalk. — Høstbindegarn. — Kolonialvarer.

Den overalt meget yndede

DAN-Margarine

bør spises af alle!

Margarinefabrikken „Nordslesvig“

Haderslev — Telefon 744

Waldemar Schmidt, Haderslev

Nørregade 1 — Telefon 16

Byens ældste og største Specialforretning i

== Herre- og Dreng-Konfektion ==

Christiansfeld og Tyrstrup

A. H. Andersen, Christiansfeld

Bygmester.

Tegninger, Overslag etc. udføres korrekt og billigt.
Cement, friskbrændt Faxekalk altid paa Lager.

Margarinefabrikken „Christiansfeld“

Telefon 2.

Indehaver: A. NIELSEN

Telefon 2.

Daglig friskkærnet Plante-Margarine. Bringes overalt paa Bestilling.

Skodborg m. m.

Skodborg Kommunes Sparekasse.

Sikreste Kapitalanbringelse.

———— Kommunens hæfter for Indskud. ————

Skodborg

Korn- og Foderstofforretning A/s

Telefon Nr. 4

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Vogn- og Kæremager

Chr. Birkedal, Skodborg

Telefon 39

Specialitet: Alt i Bilkarosseri udføres.

Brørup Bryggeri

anbefaler sit

prima Hvidtøl, pasteuriseret, holdbart.

Depot for Carlsberg Bryggerier og De forenede Bryggerier

Chr. Kjær.

Bedste Manufakturvarer til billigste Pris.

Dame-Frakker og Kjoler, Herre-Habitter og Frakker.
Sengeudstyr i største Udvalg.

L. P. Lund, Brørup.

Brørup Apothek

Brørup Telefon 2.

A. Herskind.

Rødding.

Andersen & Lyck. Byggeforretning

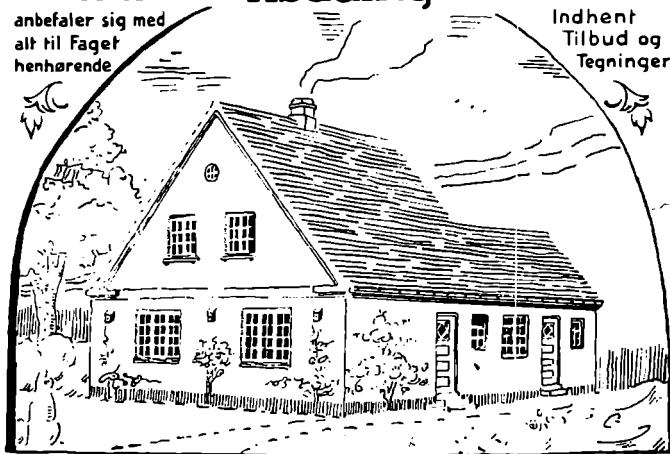
Telef.

anbefaler sig med
alt til Faget
henhørende

Rødding.

42 & 64.

Indhent
Tilbud og
Tegninger

Den nordslesvigske Brandforsikring for
— rørlige Ejendele —

Telefon 123

RØDDING

Telefon 123

tegner Brandforsikring paa gode Vilkaar.
- Tilidsmænd over hele Sønderjylland. -

- Aktieselskabet Rødding Bank -

Telefon 75

RØDDING

Telefon 75

— Aktiekapital og Reserver Kr. 278,000 —

udfører alle Bankforretninger.

Indlaan forrentes med højeste Rente.

Kreditforeningslaan ordnes.

Chr. J. Ravn - Rødding Telefon 49
anbefaler:

Tømmer, Brædder, Kalk, Cement, Tagpap, Søm, Jernvinduer,
Jernbjælker, Jerntag, Tagsten, Asbest-Bølge-Skifer, Asbest
Diagonal-Skifer, Drænrør.

Kakkelovne, Kornfurer. — KUL — KOKS — BRIKETTER.

ØSTERGADES KOLONIALFORRETNING

Telefon 19

Fr. Chr. Schlünzen

Telefon 19

BYENS BEDSTE KAFFE!

RØDDING HØJSKOLE

Rødding St., Sønderjylland

Karleskole November—Marts. Pigeskole Maj—Juli. Delings-
førerruddannelse ved Frede Hansen. Skoleplan sendes.

Hans Lund.

Sagfører W. Ohsten

Rødding

Telf. 56

Kontordage:

Gramby Kro hver Fredag Kl. 3—5

Jels Jernbanhotel hver Lørdag Kl. 10—12.

Skodborg Vesterkro 1. og 3. Onsdag i Maanedn, Kl. 3—5.

Byens ældste Smede- og Maskinforretning

Mac. Cormick's Maskiner - - Vandværksanlæg.

P. Lindberg, Rødding, Telefon 34

Kraft-, Lys- og Svagstrømsanlæg udføres.

Stort Udvalg i Lysekroner, Pærer etc.

Aut. Installatør H. Thomsen,

Rødding

Telefon 100

Speicalitet:

Svinefoderet

BONUS

A/s Rødding Korn-

og Foderstofforretning

Lager i Rødding, Gram, Øster

Lindet, Lintrup.

Telefoner 25 og 85.

Varene bringes overalt pr. Lastbil

Landsretssagfører Jepsen, Rødding

Telefon 16

KONTORDAGE:

Hver Tirsdag fra 3—5 i Gramby (Andørsens Hotel)

hver Lørdag fra 3—5 i Jels (Jels Gæstgivergaard)

hver 2. og 4. Onsdag i Maanedn fra 3—5 i Skodborg

(Vesterkro)

Anton Mortensen, Rødding

Telefon 30

Byens ældste Kolonialforretning

Grundlagt ca. 1840 - - Opbygget i 1929

HANS JUHL - RØDDING

Telefon 20

Møbelsnedkeri - Møbelmagasin

Telefon 20

Lager af LIGKISTER

Alt Bygningsarbejde udføres.

M. Gundesens Kolonial- og Delikatesseforretning

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser

Vellagrede Cigarer i alle Prislæg.

Telefon 10 Rødding.

H. Chr. Andersen, Rødding

*Bog- og Papirhandel, Bogbinderi, Kunsthandel
Radio-Apparater. Fotografiske Artikler. Tlf. 68*

Rødding Barberstue

bringes herved i velvillig Erindring.

Flink Betjening.

MAX KAMPRAD.

Cafè „Vesta“ Rødding

Telefon 79

Store og hyggelige Lokaler. Eget Konditori.
Bese Røddings smukke Omegn og drik Kaffe i
Cafè „Vesta“. — Madkurve kan medbringes.

L. P. Nakjær - Arkitekt

Rødding, Telefon 46.

Rødning Andels-Slagteri

Andelsselskab

med solidarisk Ansvar.

Oprettet 1925 af Omegnens Svineproducenter.

Udsalg i Rødning af alle Slags Pølser og Fedevarer
samt ferskt Kød og Flæsk.

P. J. Feddersen - Rødning

Telefon 45

Sadelmager, Tapetserer.

Største Udvalg i

Luksus- og Arbejdssæleløj.

Solidt Arbejde og prompte Levering garanteres.

HOTEL „RØDDING“

RØDDING - TELF. 4

Mads Christophersen.

Rødning Møbelmagasin

anbefaler sit store Lager af

alle Slags Møbler.

A. Sørensen, Snedkermester, Telefon 27

Spare- og Laanekassen for Frøs og

Kalvslund Herreder

Stiftet 1872

RØDDING

Telefon 36

Alle Sparekasseforretninger udføres.

Sikreste Pengeanbringelse!

Barber- og Frisør-Salon „Sanitær“ Rødning

anbefales.

NB. Kun for Herrer.

Indeh.: P. Schnell.

A. J. Markussen - Rødning

Urmager- og Guldsmedforretning

Grundlagt 1844

Telefon 81

A. Andersen, Rødning, Telf. 23

Kolonial - Delikatesse

Daglig friskbrændt Kaffe

Eneforhandler af: Marinus Lytjen's Vine, Odense,
samt A. M. Hirschsprung og Sønner's Cigarer.

Alt paa Lager Herre-, Dame- og Børnefodtøj

Grundlagt 1854

Bedste Kvalitet til billigste Priser.

Telefon 22

S. Hansen, Skotøjsforretning, Rødning.

Alt i Reparationer udføres hurtigt.

Thorvald Sørensen's Malerforretning, Rødning

Telefon 62

Tapet- og
Farvehandel

Alt Malerarbejde
udføres til
rimelige Priser.

Specialitet:
Funtus og
Gulvlak-Fernis.

A. P. Christophersen's

Isenkramforretning — Køkkenudstyr

Rødning

Telefon 83

Tel. 132

P. Skov, Rødning

Tel. 132

anbefaler sin

Smede- og Maskinforretning.

J. A. Holm, Rødning

Træsko - Cykler - Gummi

H. Tofts Hjul- og Karetmagerforretning

Rødning — Telf. 21

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Gram - Gramby og Jels

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

==== *Drænsrør og Mursten.* ====

De er altid sikker paa at købe
en god Vare til en billig Pris,
naar De handler hos

M. M. Bertelsen

Manufaktur & Konfektion

Telf. 34

Gram

Telf. 34

Gram Uldvarefabrik (Chr. Andersen)

Telefon 28.

Præstegaardstæpper - Herre- og Damestoffer i ren Uld.

Viggo Dahl's Gæstgivergaard

Telefon 13

GRAM

Telefon 13

Hyggelige Lokaler — God Staldplads

Luksusbil til Leje.

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvsund Herreder
Telefon 19 Gram Filial Telefon 19
udfører alle Sparekasseforretninger.
Sikreste Pengeanbringelse.

Chr. J. Kræmer, Gramby
Møbel- og Ligkistemagasin.

Ernst Meyer's Frisørsalon, Gramby.
Moderne Dame- og Børneklipping.
Alle Slags Haararbejder udføres.

AXEL WEDEL

BOG-, PAPIR- OG KUNSTHANDEL

Tel. 51.

GRAMBY.

Tel. 51.

GRAMBY BOGTRYKKERI

Telf. 35

Tage A. Andersen

Telf. 35

TRYKSAGER af enhver Art til billigste Priser.

Tel. 22 **Gramby Hotel, Gramby.** Tel. 22

Hyggelige Lokaler. — God Staldplads. — God Betjening.
Moderate Priser. — Luksushil til Leje.

Rasmus Andersen.

N. TIMMERMANN - GRAMBY

**TRÆLAST OG
SAVVÆRK**

Telefoner: Kontor Gram 26
Privat Gram 61 - Postkonto: 9479
Bankkonto: Gramby Bank.

**BYGNINGSAR-
TIKLER - KUL**

Gramby Bank ^{A/S} Gramby

Aktiekapital Kr. 275,000

anbefaler sig med alle Bankforretninger

Olaf Aastrup .: Gramby

Telefon 43.

Mode - Manufaktur - Konfektion

Prima damprensede Fjer og Dun. Symaskiner.

Aage Jensen, Gramby.

Telefon 60.

≡≡≡ Manufaktur-, Konfektions- og Modeforretning. ≡≡≡

Barstund og Rosenberg

Telefon 38

Gramby

Telefon 38

Olie og Støbegodslager.

Specialforretning for Centralvarmeanlæg.

***Alle, som vil købe eller sælge Ejendomme
henvender sig til***

J. J. Lund, Jels. Tlf. 21

Henry Munch, Jels, Telf. 58

Mode - Manufaktur - Konfektion

Udvalg i fikse Broderier

JELS LANDBOHJEM

JELS — TEL. 51

Hyggelige Lokaler.

God Servering.

P. Lauritzen.

NB. Luksusbil til Leje Dag og Nat.

P. Boysen's

Sadelmager- og Polstrerforretning, Jels
bringes i velvillig Erindring.

Toftlund.

Tel.117 **Hans Poulsen. Toftlund** Tel.117

Special Kaffe- og Kolonialforretning
Byens bedste Kaffe.

Før De køber Møbler

*bør De i egen Interesse aflægge et Besøg
i min Møbelforretning. - Her finder De
netop det, De har Brug for. - Moderne,
solide Møbler i alle Stilarter og Træsorter.*

Mathias P. Høeg, Toftlund, Tlf. 59

B. H A A S T R U P

Sagfører cand. jur. — Toftlund — Telefon 54

Handelsbanken i Toftlund.

Filial af A/S Københavns Handelsbank

Kontortid: 9—12 og 2—5

Telefon: 1 og 32

Alle Bankforretninger udføres.

— — Kontor i Arnum og Agerskov. — —

Tel. 40 **Jes J. Bruhn, Toftlund** Tel. 40

Største Urmager- og Guldsmedeforretning
paa Pladsen.

Tel. 116 **P. Lautrup, Toftlund** Tel. 116

anbefaler sin

Skrædderforretning.

Stort Lager af danske og engelske Stoffer.

Allid det billigste i Herreklæder.

Toftlund Korn- og Foderstofforretning

Telefon 46

anbefaler alt i Korn, Foderstoffer, Gødning
og statskontrolleret Markfrø.

Køber alle Sorter Hjemmekorn. — Højeste Dagspris.

Niels Hansen, Toftlund,

Bog-, og Papirhandel - Bogbinderi

Værksted for Indramning af Billeder.

Fotografiapparater og Tilbehør.

Jensine Madsen, Broderiforretning,
Toftlund.

Paategnede saavel som færdige Broderier.

Hanne Oxholm, Toftlund,
Telefon 132
Garn og Trikotage.

Skærbæk, Ribe m. m.

**Kommer De til Skærbæk,
Besøg Jernbanehotellet.**

HOTEL DAGMAR

R I B E.

BYENS FØRENDE 1. KL. HOTEL

HYGGELIGT OG ROLIGT - ANERKENDT KØKKEN

TEL. 35 · 108

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres Manu-
fakturvarer, Konfektion, Tri-
kotage samt Skotøj hos

A. Hundevadt, Skærbæk.

(F. Boldt)

Lys- og Kraftinstallationer

Stort Udvalg i Lysekroner. - - Radioanlæg bedst og billigst.

H. C. Andersen, autoriseret Installatør, Skærbæk, Tel. 81

Tel. 54 **H. F. Hansen, Skærbæk** Tel. 34

Kolonial - Isenkram - Porcellæn
Eneudsalg for den kongl. Porcellænsfabrik
og Bing & Grøndahl

Tønder.

Carl Ravn - Tønder

Storegade 26

Stort Lager af Tobak og Cigarer.

Hans Beck's Bog- og Papirhandel

Storegade 5 TØNDER Telefon 341
anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur.

A. BAI NIELSEN, TØNDER

— Telefon 300 —

Kolonial, Vin og Delikatesser. - - Drik Bai Nielsens Kaffe.

H. Thietje, Tønder

Telefon 301 - Vestergade 47

Daglig friskrøgede Fisk. Fiskekonserves, Ost
og Paalæg.

V. J. Lunds Eftf., Bogbinderi,

Østergade 40 Indeh : H. P. Lorenzen Tønder

Bøger indbindes smagfuldt og billigt.

Protokoller leveres hurtigt og solidt.

Godtfred Meier, Tønder

Telefon 84 - - Vestergade 68-70

1. Kl. Reparaturværksted

----- Alt i Radio -----

Cykler — Motorcykler og Automobiles

Vulkaniseringsanstalt

Hotel „Børsen“, Tønder

— Telefon 89 —

Gode Værelser - Store Bilgarager.

Vilh. Nicolaisen.

Luksusbiler

udlejes **Dag** og **Nat.**

Telefon **255**

Hans Jensen Toft,
Tønder.

Største og smukkeste Udvalg i

≡ Fodtøj hos „Contra“ ≡

Vestergade 26 (ved Den Danske Landmandsbank)
Tønder.

„Shell“

Benzin - - Brændselolie
Petroleum - - Smørelie.

Oplag
for Tønder Amt ved
Ulrik Bay, Tønder

Telefon 222

Køb Deres Fodtøj

hos

Riggelsen i Tønder

og De bliver tilfreds.

Skotøj for alle.

Otto Dummann, Sadelmæglermester i Tønder

Vestergade 42 — Telefon 114

er Specialist i Arbejds- saavel som Luksusseletøj.

C. TONNESEN

Tel. 161

Kunststensfabrik, Tønder.

Tel. 161

Terrazzo, Kunststen, Cementvarer, Gravmonumenter.

Piano- og Musikhus

J. B. Jepsen (Indeh.: M. Jepsen)

Vestergade 73 -- Tønder

Løgumkloster

Kolonial, Konserves, Vin, Spirituoser
Cigarer og Tobak
købes hos

Telefon 95

H. Blaaberg

Telefon 95

Hotel Royal

Telf. 61

Gode Værelser - Stor Bilgarage
Hyggelige Lokaler for Selskaber.

Telf. 61

Anton Haase.

=====**Løgumkloster Kvægrensningsmidler**=====

Løgumkloster Kvægrensningspulver

(Strøpulver)

Vaskepulver

Vaskeessens

Løgumkloster Apotek

J. Kjems.

C. A. Andersen

Bageri og Konditori - Løgumkloster

Alltid frisk Bagværk i de fineste Kvaliteter.

Løgumkloster Boghandel

(Gunder Nissen) Telefon 78

Alltid sidste Nyt i Bøger, Papirvarer og Fotoartikler.
Mont Blanc Fyldepenne.

Hotel Løgumkloster

(St. Hamborg) R. Mortensen

Telefon 26 Byens største Hotel Telefon 26
Stor Sal - Hyggelige Værelser - God Staldplads.

Løgumkloster Tømmerhandel A/s

Telefon 24

Forhandling af Støbegods
fra A/S Lange & Co., Svendborg Jernstøberi.
Monier og Cementvarer.

Virk for Udbredelsen af
Sprogforeningens Almanak,
derved støtter de
Sprogforeningens Arbejde.

SØNDERJYSK BLØDFODER OG SØNDERJYSK MALKEFODER

ER UNDERKASTET
DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES
LANDØKONOMISKE FORSØGSLABORATORIUMS
FODERSTOFKONTROL

EN MERE BETRYGGENDE KONTROL
FINDES IKKE

VED BRUG AF VORE
FODERBLANDINGER
OPNAAS
FULD SIKKERHED
OG
VIRKELIG GARANTI
FOR FODERETS SAMMEN-
SÆTNING OG INDHOLD

AKTIESELSKABET
**DET SØNDERJYSKE KOMPAGNI'S
FODERBLANDINGSFABRIK**

TELF. 381-391

AABENRAA

TELF. 381-391

